

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204270

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—391· 29-4-72—10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T83.1

Accession No. T2759

Author

S41 చ దు ర్వి టి.కె.పాఠశాల VOL 5.

Title

వర్ణాశ్రయము

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అయిదో సంపుటం

కథలు

వడగింజలు.

ప్రకాశకులు

కల్యాణివర్ధనీ పరిషత్తు

రాజమహేంద్రవరం

మొదటికూర్పు

౧౯౪౨ వార్షి

ఆన్ని వాక్కులూ

గ్రంథకర్తవి

మొదల

సుజనరంజనీ ముద్రాశాల

రాజమహేంద్రవరం

ప్రధాన పోషకులు

బి.నాన్ బహద్దరు

మరిశేటి శేషగిరిరావు పంతులుగారు

బి. ఎ., బి. ఎల్

కాకినాడ

మహారాజ పోషకులు

కళాప్రపూర్ణ, సాహిత్యసమాప్తి

మహారాజా శ్రీశ్రీశ్రీ శ్రీవిక్రమదేవవర్మగారు డి. లిట్

జయపురం

పోషకులు

- మ॥ రా॥ శ్రీ తూములూరి శివరామయ్యపంతులుగారు
 బి. ఏ., బి. ఎల్., హైకోర్టు అడ్వకేటు నెల్లూరు
- ,, వావిళ్ళ వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు
 ప్రొఫెయిటరు : వావిళ్ళ రామస్వామి శాస్త్రిలు
 ఆంధ్ర సస్సు మదరాసు
- ,, ద్వారంపూడి రామారెడ్డిగారు
 భూస్వాములు ఆనపర్తి
- ,, ఏడిద వేంకటరావు పంతులుగారు
 భూస్వాములు రామచంద్రపురం
- ,, ద్వారంపూడి వేంకటరెడ్డిగారు
 భూస్వాములు ఆనపర్తి
- ,, బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు
 బి.ఏ., సి.బి.ఇ. భూస్వాములు బుచ్చిరెడ్డిపాలెం
- ,, రేబాల వట్టాభిరామారెడ్డిగారు
 జమీందారు నెల్లూరు
- ,, వుప్పల శ్రీరామమూర్తిగారు
 మిల్లు ఓనరు ఆనకాపల్లి
- శే॥ సబ్బెళ్ళ పద్మయ్యగారు
 కొంకుమర
- ,, కర్రి చిన వేంకటరెడ్డిగారు
 తంగూర్
- ,, చిట్టి నారాయణమూర్తిగారు
 తెలుగు

మహారాజ పోషకులు

పోషకులు

“నిందవలన జనులలో నుడు నిజమగు లోటు వెల్లడి యగును. స్తుతివలన నది కప్పబడును. కనుక సిద్ధించువారు హితు లనియు, స్తుతించువా రహితు లనియు నాయాశయము. మఱియును భూషణ భూషణవచనములను బెడఁచి బెట్టి కర్తవ్యము లని భావించు కార్యములను జేయుచుండుట నాస్వభావము”

“నడ్లగింజలు” అనే యీవు స్తకం అచ్చువేయించుకోడానికి కావలసిన ద్రవ్యం పంపించి, కృతజ్ఞత విన్నవించుకుంటూ నేను బాబు రాయగా, జయపురాధీశ్వరులు శ్రీశ్రీశ్రీ శ్రీవిక్రమదేవవర్మ మహారాజులుంగారు జవాబుగా రాసిన మాట లివి.

ఏమంత కష్ట మైనవీ యివీ? ఎవరు చెప్పలేనవీ?

నిజమే; కాని చెప్పి? మరి అచరించి చూపించడం?

ఇది కోటి కే వొక్కరికో మాత్రమే సాధ్యపడుతుంది.

“సత్వామరూపా సర్వస్య శ్రద్ధా” అని కదా గీత?

మహారాజులుంగారు వ్యావహారిక భాషావిముఖులు. అయినా, నావ్యావహారిక రచన శ్రీవారి బౌద్ధార్యానికి ప్రతిబంధకం కాలేక పోయింది.

నాప్రబుద్ధాండ్రలో మహారాజులుంగారిని నేను విమర్శించి వున్నాను.

తీవ్రంగానే విమర్శించి వున్నాను.

అయినా, అది కూడా శ్రీవారి మనస్సును కలతపెట్టలేక పోయింది.

ఈకష్టం మహారాజులుంగారు మారాజమహేంద్రవరంలో పది

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాష్ఠి చిన్నకథలు

కాని “చాల్చులు, పూరుకో యీపాటికి, దరిద్రపు అంగా గుడ్డా నువ్వు—యింకా చూస్తా రేమోయ్?” అని అత జవాబుమీదికి శంకెశాడు తాణేదారు.

“నీ మూలాన మామూడా మాట వస్తోంది, మంచివా రా రావయ్యా” అంటూ జవాబు శంకరప్ప రెక్కలు పట్టుకున్నా

“నేను డబ్బుకోసం రాలేదు” అని శంకరప్ప మళ్ళీ యే చెప్పబోయాడు; కాని ‘డబ్బుక్కరేకపోలే మరి యీ పేటలో యేమిటి? వీధిలోకి పడశంటక, యింకా చూస్తారేమిటోయ్’ అని తాణేదారు జవాబుమీద కళ్ళెర్రచేశాడు.

తాణేదారు తొందరపెట్టడమూ, సర్వాధికారి అయిన దివ యిదేమీ గమనించక పోవడమూ — దీంతో జవాబుకి చూ దిలాసా వచ్చింది. తెంటనే వాళ్ళు పొదివి పట్టుకుని, శంకరప్ప వీధిలోకి లాక్కుపోయారు.

అయినా, లోపలికి రావాలని శంకరప్ప గింజుకోడం మానలే తెర్ర ఆవశ్యంతో అతనొక్కొక్క పూవు పూపినప్పుడు, తట్టు లేక, జవాబు ముందుకే వెనక్కి వొక్కొక్కపూవు పూగి సాగారు.

ఇదంతా తెలుసుకోడానికి అప్పటికి తెరిపయి ది దివాన్జీకి.

చేతిలో వున్న కాగితం వక్కన వుంచి, మరో కాగితం అ కంటూ “యేమిటా అల్లరి?” అని నిదానంగా అడిగాడతను.

“ఎవరో పిచ్చిబ్రాహ్మడు మహాప్రభూ! ఏలినవారి దర్శన కావాలని నానా అల్లరి చేస్తున్నాడండీ”

“ఒకరూపాయ చేతిలోపెట్టి పొమ్మనలేకపోయావుటయ్యా?

“డబ్బుక్కరేదుటండీ.”

“మరేం కావాలిట?”

“చెప్పలేదండి.”

“అడిగావా నువ్వు?”

“లే—న్—ం.”

చేతులు నలుపుకుంటూ యిలా నసి కాదు తాణేదారు.

వీధిలో జవాన్ల కట్టుళ్ళలో వుండి, యిదంతా వింటూనేవున్న శంకరప్ప “చైక్కుడ్డీగం మాట్లాడ్డంతప్పు మరేమీ అక్కరేదని చెప్పవయ్యా” అని కేకేశాడు.

“చెప్పవయ్యా?” అని పళ్లు బిగించి, పెదవులుమాత్రం కదుపుతూ శంకరప్పమీద నిప్పులు కురిపేశాడు తాణేదారు. ఆ యేకవచన ప్రయోగం, గుండెల్లో కసుక్కున కైజారు గుచ్చుకున్నంత బాధ పెట్టిందతనికి.

ఏకవచనప్రయోగం అంటే నౌకరీలో వుండే వారి నాలుక యెంతయినా నేర్పు చూపించగలదు; కాని చేవులుమాత్రం వోర్పు కనపరచలేవు.

“ఒక అంగాస్త్రపు గుడ్డ కట్టుకుని, మరొక అంగాస్త్రపు గుడ్డ కప్పుకుని దరిద్రం వోడుకుంటూ—”

“అయితే?”

“పిచ్చిబ్రాహ్మడు మహాప్రభూ!”

“బేడీ లున్నాయా?”

“లే వండి.”

“గుడ్డలు మాసీ చిరిగీ వున్నాయా?”

“లే వండి.”

“నింపిరి తలా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“కాదండి”

“మరి నీ ఆగడం అంతా యెందుకోయ్?” అన్నట్టు, మొగం వంచుకుని, సులోచనాల వైసుంచి కొంచెం చురుగ్గా చూస్తూవుండగా “నేను కార్యార్థిని గాని, పిచ్చివాణ్ణి కాను మహాప్రభూ!” అని శంకరప్ప గట్టిగా కేక వేశాడు.

తాణేదారు గుండెలు కొట్టుకున్నాయి; కాని కళ్ళు శంకరప్ప మీద మళ్ళీ నిప్పులు కక్కుయి.

చికిలికల్లు కాగితంమీదికిరిప్పుకుని “యెదటికిరప్పించు” అన్నాడు దివాన్జీ.

కంతం నొక్కుకుపోయి తాణేదారుకి మాట రాలేదు. చూపులు మాత్రం వీధికేసి మళ్ళాయి. ఆ యింగితం కలపెట్టి, జవాన్లు, శంకరప్పని తెచ్చి దివాన్జీయెదట విడిచిపెట్టారు.

౨

దివాన్జీ యెగాదిగా చూశాడు. ఉవ్వాడ లక్షణాలు కనపడక పోత పామే కాదు, శంకరప్ప మొగంమీద బ్రహ్మ శేజన్ను వెలిగిపోతోంది.

మొదట దివాన్జీ కళ్ళు జిగజిగ లాడిపోయాయి; కాని తరవాత అంతలో అధికార దర్పం పొంగి మనస్సు బిరునెక్కి పోయింది. దాంతో కొరకొగ లాడుతూ “యెవరయ్యా మీరూ!” అని ప్రశ్నించాడు.

“మా యింటిపేరు శంగిరాలవారు. నాపేరు శంకరప్ప. నేను తణుకునుంచి వచ్చానండి”

“ఏమిటి పని?”

“మహారాజులుంగారి దర్శనం చేసుకుందామని వచ్చానండి”

దివాన్జీకళ్ళు చిమచిమలాడిపోయాయి. పెదవులు ఆవ్రయత్నింగా కదిలాయి. “ఏమిటి? ఈ వేషంతో?!” అనేమాటలు నాలుక చివర నుంచి గట్టిమని జారిపోయాయి.

“చిత్తం చిత్తం, ఒకవిద్యలో నేను చక్రవర్తిని. విద్యత వున్న చోట వేషం అక్కర్లేదండీ” అని భాగీనలాడుతూ శంకరప్ప బదులు చెప్పాడు.

“ఓ విద్యలో నీ చక్రవర్తివ్వం”

“చదరంగంలో”

దివాన్జీ సీతాగరం చేశాడు. అతని మొగంమీద వెటకొరం పొటమరించి వుండి.

పరోక్షం మాట యే మయినా, ప్రత్యక్షంలో, మొదట కూచో మనకపోనడియూ, తరవాత తన సహజవేషాన్ని నిరసించడమూ, ఆ పైని యేకాచన ప్రయోగమూ, చివర కదీసి. దీంతో శంకరప్పలో కార్త్యం అంకురించింది.

“చదరంగం అంటే లోకసామాన్యాలకి లోపల కర్రముక్కలూ, పైలక్కలూ వూత మాత్రమే కనబడతాయి; కాని తెలిసినవారికి అందులో చతురంగ బలంయొక్క నిజస్వరూపం గోచరిస్తుంది. యుద్ధరంగంలో అహమికతో మొదగుకున్న యిద్దరు చక్రవర్తుల చావు బతుకుల సురంధంకూడా ప్రత్యక్షంగా కనబడుతుంది”

“గొప్ప వ్యాఖ్యానమే” అని నిరసన చూపించాడు దివాన్జీ.

“ధన్యోహమ్” అని వెటకొరంగా చూశాడు శంకరప్ప.

వెనకపాటున వచ్చి, మెడమీద చెయ్యివేసి నొక్కిపట్టిన టయింది దివాన్జీకి. నూట తొణకలేదు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“బ్రాహ్మలే కాదు, తురకలు, రెడ్లు, తెలగాలు, వెలమలు—
చివరికి శ్రీత్రియులుకూడా యెక్కడా నా ఆట కట్టగలిగినవారు
లేకపోయారు.”

“అ—బాబ్!... అలాగేం?”

“అశ్వస్తుతి మంచిది కాదు కాని — ఒక్కొక్కప్పుడు —
ఒక్కొక్కచోట అదే చాలా అవసరం అవుతూ వుంటుంది.
ఇంతకీ : శ్రీ వత్సవాయి చతుర్భుజ తిమ్మజగవతి మహారాజులుంగా
రంటే చదరంగం ఆటలో నిధి అని దిగ్దంతులు ఘోష పెడుతూ
వుండడంవల్ల ప్రెక్కమాటు—ఒక్క ఆట వారితో ఆడాలని—”

“అంతేనా కోరిక?”

“అంతే. అక్షరాలా అంతమాత్రమే”

“అయితే శీఘ్రంగా వెళ్ళవచ్చు”

“అదేమీ?”

“సాధ్యం కాదు కనక.”

“ఏమీ? ఎందుకు కాదు?”

“మన మేమిటి, వీడితో మాట్లాడడం యేమిటి?” అని దివాన్జీకి
అభిజాత్యం తోచింది; కాని “చదరంగం అడమాడదని నిశ్చయించు
కున్నారు ప్రభువు” అని మాట జారి వచ్చేసింది.

“ఎంచేతో?”

“తగిన వుజ్జీ దొరక్క... చివరికి ఆట కట్టడంమాట దేవు
డెరుగును, నాలుగైదు యెత్తులయినా పొంకంగా బెయ్యగలవాడు
కనపడలేదు పృథివిమీద.”

“విపులా చ పృథ్వీ”

దివాన్జీ వులిక్కిపడ్డాడు; కాని అలాంటిదేమీ లేనట్లు నటిస్తూ,

అందుకు నిదర్శనంగా పృథివిమాట జారవిడిచి “కళ్ళు తెరవని కుర్ర కుంకలతో ఆటేమిటని దాంతో నిరాశ చేసుకున్నారు మహా రాజులుంగారు” అన్నాడు.

“నాతో అడిచాడకుండానే?” అని ముదలకించాడు శంకరప్ప.

దివాన్జీ పుగ్రుడైనాడు. నిప్పులు కక్కుతూనే చూశాడు; కాని శంకరప్ప గుండెలమీది తర్జనీ నిర్దేశం యింకా గుండెలమీదేవుంది. కళ్ళింకా నిలవతీసి అడుగుతూనే వున్నాయి.

తల యెగర వేసుకుంటూ “నువ్వేం ఆకాశంమీదనుంచి వూడి పడ్డావా?” అని నిరసనగా అడిగాడు దివాన్జీ.

“ఇంకా పైనుంచే అనే చెప్పవచ్చు” నని దానికి శంకరప్ప నిర్లక్ష్యంగా జవాబుచెప్పాడు.

“అబ్బో!”

“అశ్చర్యం అక్కర్లేదు. చదరంగం ఆడి తంగిరాల శంకరప్పని జయించగలవాడు చతుర్దశ భువనాల్లోనూ లేడు.”

“మహా కోస్తావే?”

“కత్తి చేతిలో వున్నప్పుడు కొయ్యకపోవడం యేమి?”

“బతికతలుదుకో లేదూ?” అని కరుగ్గా అడిగాడు దివాన్జీ.

“అదీమాట, అసలైనమాట అదీ. మళ్ళీ చెబుతున్నాను. చదరంగం ఆటలో నేను గొప్ప విద్వాంసుణ్ణి; కాని నావిద్యత్తకి వినియోగం కనపడలేదు. అంటే ఆవిద్యకీ నాకూ అనుకూల్యం పొసగలేదు. ఇక బతకేం ప్రయోజనమూ? ఈపుద్దేశంతోటే యిక్కడికి వచ్చాను. ఇది చివరి ప్రయత్నం. నాచావు బతుకు లిక్కడ లేలి పోవాలి”

దివాన్జీ యెర్రగా చూశాడు.

శ్రీవాస సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రీ చిన్నకథలు

“ఏతా వతాః మొండిపట్టు పట్టి ఆటలో కూచుని మోడిపోతే, మహారాజులుంగారు, వచ్చినవాడి తల కొట్టించి కోట కొమ్మలకు కట్టిందడానికి శవధం పట్టా రని తెలుసు. తప్పుక పోతే అందుకు సిద్ధమే అని నిశ్చయం చేసుకునే వచ్చాను”

“అంత సాహసం యేమీ? వెళ్ళిందా?”

“ఇంటావిడ కాపరమే చేస్తోంది”

దివానీకి హఠాత్తుగా జాలి కలిగింది.

“కలోగంజో తాగుతూ పెల్లామనీ, పెల్లలనీ, యేకో నలుగురితో బాటుగా వుండక, యీ దుస్సాహసం యేమయ్యా నీకు?”

“మంచి ప్రశ్నే; కానీ దీనికి నర్వత్రా చెలామణి లేదు”

“...టే?”

“అంటేనా? ... .. బిడ్డల్లో వుంటున్న నుచి అబ్బాయిగి. అది అందరికీ అందేదికాదు. పద్వత్త వుంటే తీసి అక్కల్లేదు, నిద్ర అక్కల్లేదు, గుడ్డకూడా—”

“పెళ్ళామో?”

“శాస్త్రం చెప్పిన తరహాయిగావుంది. నిద్రాపోరాత అక్కల్లకి పోయాక యిక పెల్లామెందుకూ! అయితే, ప్రాజ్ఞత రాకెయిందే నాకు వెళ్ళిపోయింది. ఇంటావిడ రావడమూ, చదరంగపు వ్యసనం. వచ్చి పోవడమూ ఇక్కమాటే—”

“డబ్బు సంపాదించుకు రమ్మని యింటావిడ తరిమి కొట్టిందన్నమాట”

“ఇంటావిడ అయిన ప్రతి స్త్రీకీ ఆ అధికారం వున్నదే కాదా? ప్రతి మొగాడి యింటావిడా ఆ అధికారం చేలాయించుకుంటానే వుంది కాదా? ఏవంచ—నా విషయంలో కూడా అది కొంత లేక

పోలేడు. తమరు—బాగానే కనిపెట్టారు; కాని వున్నదంతా అలాగే వుండిపోయింది”

ఇది విని దివాన్జీ దుష్టుడూ అయినాడు, లజ్జితుడూ అయినాడు. కాని యీ రెండింటి కలుపుతో చివరకి అభావదశకి వచ్చి “యింకా యేమిటి?” అన్నాడు.

“ప్రతి దినమూ యెవరో ప్రెక్కరు వస్తూవుండడమూ, నాలుగో యెత్తు వెయ్యిలక చల్లగా జారుకుంటూ వుండడమూ—ఇక్కడ మహారాజులుంగారికీ, అక్కడ నామా ప్రెక్కలాగే—”

“అ దురుసు పోలిక యేమిటయ్యా?”

“నత్యం అన్నది ప్రెక్కక్కప్పుడు దురుసుగానూ వుంటుంది”
దివాన్జీ తెల్లపోయాడు.

“నత్యం యెదట యెలాంటివాళ్ళూ ప్రెక్క అంతస్తులోనే ఉంటారు. పోనీ, తగిన వున్న దొరక్కయిక్కడ మహారాజులుంగారికీ వినుపే వచ్చింది, అక్కడ నామా వినుపే వచ్చింది. దీన్ని తమ రేమంటారూ?”

“నీ అట రె క్షేమిటయ్యా?”

“సెబాన్! చాలా రోజులకి వినపడింది దీ మాట; కాని ప్రస్తుతం యీమాట అనతిగినవా రొక్క మహారాజులుంగారే. ఇక తమరా? వారి దర్శనం తమ చేతిలో వుంది”

దివాన్జీ మొగం ఘమఘమ లాడిపోయింది. “నరే అలోచిస్తాం వెళ్ళు” అని నిరసన కనపరచి అతను మొగం వంచుకున్నాడు.

“నేను కట్టుబోడానికి గుడ్డమాడా లేనివాణ్ణి ప్రత్యక్షమే. అయితే, నా ప్రజ్ఞ సూపించాలనే కాని నాకు మరేయీ ఆశలేదు. మరోకోరిక యెంతమాత్రమూ లేదు. ఈవిషయంలో సంకోచం

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

యెంతమాత్రమూ అక్కరలేదు”

“నుంచుమాటే”

“నే నోడిపోతే నా తల తీసుకోదానిక్కూడా నా అభ్యంతరం లేదు”

“అదెలాగా తప్పనిదే”

అవ్యధానంగా “తథాస్తు” అని, “యిక నీ అభ్యంతరంయేమిటి?” అన్నట్టు చురుగ్గా చూసి, డంగయిపోయి దివాన్జీ మాట్లాడ లేకపోగా “తెలుసుకోగలిగితే అదీ వొక గౌరవమే” అని టాకాయిచాడు శంకరప్ప

“ఇంకేం, పరిపూర్ణజ్ఞానం కలిగిం దన్న మాటే”

“చాలామంది పెద్దలున్నూ యిలాగే తెలి విప్పించారు”

దివాన్జీ తేరిచూశాడు. నిజంగా అత నీ మర్మాఘాతానికి తాగుకో లేకపోయాడు. తన పాండిత్యమూ, తన విశ్వరూపమూ, తన పదవీ-యివన్నీ వొక గోచిపాత రాయడి యెదట గుడ్డిగవ్వకయినా మారక పోవడం అతనికి చిన్నతనం అనిపించింది.

ఏమీ పాలుపోక యెదటికి చూశా డతను. తానేదాని కన పడ్డాడు, చేతులు కట్టుకొని వినయంగానే నుంచు వున్నాడు కాని దివాన్జీకి అతని నొసలు మాత్రం “నేను చెబితే విన్నావా?” అని దెవ్వుతున్నట్టు కనపడింది.

“ఛా” అనుకుని ద్వారంకేసి చూశాడు, ఒక జవాను కనపడ్డాడు. అతను కూడా చెవికి వొడిగే నుంచుని వున్నాడు; కాని కళ్లు మాత్రం “మమ్మల్ని గదిమినట్టు కాదు బాబయ్యా” అని వెక్కిరిస్తున్నట్టున్నాయి.

చిరాకు వుట్టింది. అప్రయత్నంగా కిందికి చూశాడు. చేతిలో

కాగితం ఉంది. బేగీరావు టపాలో పలివెల తాణా! వెళ్ళవలసిన కాగితం అది. ఒక్కమాటు మనస్సు గజిబిజి అయిపోయింది. ఎక్కడ లేని తొందరా పుట్టింది. అది కుడిచేతిని చూచికించేసింది. చేతిలో వున్న కాగితాన్ని పూపే సేసింది.

మాటలో కూడా కొంచెం తడబాటు కనపడింది

“తాజేదా—ర్”

“చిత్తం చిత్తం”

“ఇది అంచెవరుగులమీద వెళ్ళాలి”

“చిత్తం” అంటూ తాజేదా రది దోయిలించి పుచ్చుకుని “మరి యీ చదరంగ సేనాపతి మాట యేమాలోచించా?” రన్నట్టాక మాట కనుబొమ్మ లెగరవేసి, చివరికి “మీరూ మీరూ తంటాలు పడండి, నాకేం బాబూ?” అన్నట్టాక చిరునవ్వు మొలిపించి మెల్లిగా తిరిగి, గబగబా వీధికిని బయలుదేరాడు.

3

శంకరప్పతో మాట్లాడడం దివాన్ కిష్టం లేదు.

ఇంత సేపు మాట్లాడినందుకే అశను చాలా పశ్చాత్తాప పడ్డాడు. “అదిలో యిప్పుడు మాట్లాడానికి వీలు లేదని వంపేసి వుంటే, ఈ యిబ్బంది కలిగివుండకపోవు” నని పినుక్కున్నాడు. అయితే, యిప్పుడయినా తొరగా పంపెయ్యడానికేం? కాని యేమనీ పంపెయ్యడం?

మాట్లాడ వలసినవారు తన యెదుట మరెవరూ లేరన్నట్టు నటిస్తూ, మొగట అత నొక కాగితం తీశాడు. ఒకటి రెండు బంతులు చదినాడు; కాని దృష్టి దానిమీద నిలవలేదు.

శ్రీసాక్షాత్ సుప్రహృష్టశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఒకమాట ఈవేపు కాగితాలు సద్దాడు. మరోమాట ఆవేపు కాగితాలు సద్దాడు; కాని “బాత్తి సరిగానే వుందే, యెందుకీ పాట్లు?” అని యెవరో అడిగిన ట్టు అది పొదులు కున్నాడు.

పొడుముకాయ కాలికింకి దొర్లిపోయి వుంది. అది తీసి “అనవసరం” అనుకుంటూనే పక్క పెట్ట పీల్చాడు. చక్ర మని నసాళం అంటి చురుకు పుట్టింది. “గోగో” అన్నదా మను కున్నాడు; గాని ప్రతిష్ఠ పీకింది.

అమాంతంగా పెట్టె మూత తెరిచాడు. ఎడమవేపు ఆరలో బత్తాయి చామూ, కలరాణీ కనపడ్డాయి. దేనికోసమో చెతుకుతున్న ట్టుకిమాటవి వైకి తీసి పట్టుకుని మళ్ళీ పడేశాడు. ఎడమ ఆరలో బాతు కలం కనపడింది. అది బండగా రాస్తున్నట్టు జూపకం వచ్చి “చెక్కుదాం” అనుకుంటూ వైకి తీసి, అంతలో “ఛా, యింతమంది నాకర్లుండగా మనం చెక్కడం యేమిటి?” అనుకుని యథా స్థానంలో వుంచేశాడు. కుడివేపు చిన్న ఆరలో విడిడబ్బులున్నాయి. అపొకమాట గలగల్లాడించాడు. మూస ఆరలో పొక కాగితం వేలాడుతోంది. అది తీశాడు; కాని యింతకి ముందే జనాబు రాసేసిన కాగితం అది. మళ్ళీ అది ఆక్కడ దాచేసి, గభీమని పెట్టె మూత వేసేశాడు.

వొడిలో వున్న తాళాలగుర్తి పక్కని పడేశాడు. పక్కనివున్న పొడుముకాయ రొంటిని పెట్టుకున్నాడు. సిరాబుడ్డి కొంచెం జరి పాడు. ఆవేపున వున్న యిసకడనీ యీవేపున పెట్టాడు.

చివరికి మరేమీ విలాసాలు తోచక, పొకమాట మొదల గోక్కునీ మూత్రుగా యేదో జ్ఞాపకం వచ్చినట్టు మొగం పై కెత్తాడు.

కాని, యెప్పిచేసినా మొగంపై కెత్తాటప్పటికి శంకరప్పే కన పడ్డాడు.

“ఇవి పూరికే కదిలే ఘటం కాదయ్యోయ్” అన్నట్టు పెంకి చూపులు చూస్తున్నట్టుకూడా కనపడ్డాడు శంకరప్ప.

దివానీకి ఆశీమానం ముంచుకు వచ్చింది. “ఛా! ఈదరిక్రదికోసం యిన్ని తికవకలేమి” అని శౌర్యంకూడా వచ్చింది. మీదపడి మొట్టలన్నంత ఆవేశమున్నూ వచ్చింది: కాని తన వదవీ, తన తాహతూ, తన అంశస్తూ స్మరించుకుని ఆ ఆవేశాన్ని అసహ్యభావంగా మార్చుకున్నాడు.

దీంతో “మహారాజులుంగాడికి కావలసిన వనిషి” అనేజ్ఞానం కూడా లేకుండా, శంకరప్పని చురచుర చూస్తూ “నీకు కాదూ చెప్పడం? ఇక దయచెయ్యి” అంటూ చెందుకున్నాడు.

“దయచెయ్యడం అంటే యేమంత కష్టమైనదికాదు. దాని కింత సేపక్కలేదు; కాని నాకేమి చెప్పినట్టా!” అని ముదల కించాడు శంకరప్ప.

“అలోచిస్తాం వెళ్ళు”

“వెళ్ళి”

“వెళ్ళడమే. తూర్పుగా తిరిగి దట్లంపెట్టి పడమరగా తిరిగి అడుగు పెట్టడమే”

“వ్వు” అంటూ తల యెగిరవేశాడు శంకరప్ప.

దాంతో అతిక్రుద్ధుడయిపోయి “ఏన్నో జవాబ్లు” అని దురుసుగా పిలిచాడు దివానీ.

ఎప్పుడెప్పుడని కనిపెట్టుకుని వున్న నాణేదారు పొడిచి తొందర పెట్టగా, జవాబు వెంటనే పూచిల్లాగ మీద పడి, శంకరప్పని వీధిలో యెత్తి కుదేశారు.

ఇదంతా అయిన తర్వాత, తాను దివానీకి కనపడకుండా వుండే

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

టట్టు చూసుకుని శంకరప్పకేసి పురిమి చూస్తూ, యెదురొ మ్మెగర వేసుకుంటూ మీసంమీద చెయ్యి వేసుకున్నాడు రాణేదారు.

౪

“ఏంజరిగింది నాయనా?” అని ఆత్రంగా అడిగింది పేదరాసిపెద్దమ్మ. “వ్యవహారం అంతా తల్లికిందు లయిపోయింది పెద్దమ్మా” అంటూ చతికిలబడ్డాడు శంకరప్ప.

బనకి వచ్చాడు; కాని యెలా రాగలిగిందీ అత నెరగడు. ఈ మాట చెప్పాడు అయితే యేమి మాట్లాడిందీ అతనికి గుర్తులేదు, మాట ముగిస్తూ తల రెండు మోకాళ్ళమీదకి వాలుకున్నాడు. నిట్టూర్పు విడుస్తూ రెండుచేతులూ తలకి చుట్టవేసుకున్నాడు.

నిరాశా, పుడుకుమోత్తనమూ, దుఃఖమూ అతని శరీరంలో ప్రతీ అణుమాత్రభాగంలోనూ నిండి చిప్పిలిపోతూ వున్నాయి.

ఇదంతా చూశాటప్పటికి పెద్దమ్మ వృద్ధయంలో స్తబ్ధమయి పోయి వుండిన మాతృత్వం అంతా పైక్కమాటుగా జాగృతం అయిపోయింది. దాంతో ఆమె కడుపు తరుక్కుపోయింది. వెంటనే తానున్న చతికిలబడి, పైక చేత్తో వీపు నిమరుతూ, రెండో చేత్తో చేతులు తప్పించి అతని మొగం తనముజంమీదికి తీసుకుని “ఏం నాయనా? ఏం తండ్రీ?” అంటూ అతన్ని దగ్గిరపా తీసుకుంది.

ఇది అతనిలో శైశవమాగ్ధ్యం అంతిం చేసింది, ముప్పయ్యేళ్ళ శంకరప్ప పెద్దమ్మ అడ్డాలలో బిడ్డ అయిపోయాడు. ఒక్కక్షణం- పైక్కపేక్షణం దుర్లభం అయిన ప్రాపంచిక వృత్తం అంతా మరిచిపోయి మళ్ళీ నిర్వికారావస్థ అనుభవించాడతను.

శరవార ఆమె గుచ్చగుచ్చి, పుత్తిపుత్తి అడిగింది. అతను అది

నుంచి అంతందాకా ప్రతీ ఆక్షరమూ వివరంగా చెప్పాడు.

ఈ చెప్పడంవల్లనే అతను కొంత తేలిక పడ్డాడు. పెద్దమ్మ ప్రశ్నల ఫోరణివల్ల పూర్తిగా మామూలు మనిషే అయిపోయాడు.

అప్పు డామె “ముందుమాట యేమాలోచించావు నాయనా?” అని లాలిస్తూ అడిగింది.

“మహారాజుతో యెలాగయినా పైకి ఆట—”

“స్సో! ముందుమాట అడుగుతున్నాను నేను”

“నా కథం కాలేదు”

“మరి దివాన్జీతో అంత దురుసుగా యెందుకు మాట్లాడావు?”

“అపెద్దమనిషి మొదటే హేళనలోకి దిగాడు అదివరకే తాణే దారు, జవాన్లచేత ‘గంటించడం’ నన్ను రెచ్చకొట్టి వుంది నరే, తాణేదారు తన యింటి దగ్గర ఆడిన మాటలు నా ప్రవృత్తినే మార్చేసి వుంచాయి”

“ఈ వుద్యోగస్థులు తమ తాహ తేమిటో, తమ బతు కెలాంటిదో తెలుసుకు మనులుకోరు”

“పొగడ మోల్తనం కాకపోతే, నన్నింత అవమానపరచవలసిన అగత్యం యేమిటి చెప్పు”

“సీమాట అలా వుండు. చదరంగం ఆడగలవాడు దొరక్క మహారాజు మతిపోయి వున్నాడు”

“అంతవరకూ వచ్చి వుంది చూశావా?”

“దివాన్జీకి ఆది తెలుసు. తలయిచ్చెయ్యడానికూడా సిద్ధపడి నువ్వు వచ్చినపుడు మూర్ఖుడు కాకపోతే దివాన్జీ—”

“మూర్ఖుడే కాదు, మూఢుడు కూడాను”

“అబ్బో!... చివరికి ఫలం!”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“నా ప్రజ్ఞ—”

“దిబ్బా దిరుగుండమానూ”

అంత జాలిలోనూ ఆమె యిలా విసుక్కుంది.

“విద్వాంసుల మంటూ వచ్చేవాళ్ళని చాలామందిని చూశాను; కాని అందరూ యిలాగే తొక్యం ముతరామూ లేక, యింగితజ్ఞానం అసలే లేక—”

“అసలే మరి పోయి వున్నాను. నువ్వు వుండుమీద కారం చల్లుతావా పెద్దమ్మా?”

ఇలా అంటూ అత నామె రెండు చేతులూ పట్టుకున్నాడు. దాంతో మనస్సు కరిగి ఆమె ధోరణి మార్చింది.

“అయితే, మరి విను. దివాన్జీ తలబిరుసు తనంవల్ల మహారాజుకి తగినవాడితో ఆడేయోగం తప్పిపోయింది”

“అక్ష రాలానూ”

“పిచికిమీద బ్రహ్మస్త్రం వేసి మహాకలుకుతున్నాడు; గాని దివాన్జీ చేసింది స్వామిద్రోహం”

“ఈ సంగతి మహారాజుకి తెలిస్తే బాగుండును”

“ఆమాట అన్నావూ? అయితే, అది నీచేపను బట్టి వుంటుంది”

శంకరప్ప పులిక్కిపడి “అంటే?” అన్నాడు.

“అంటే యేముంది? ఇప్పటిదాకా రాజదర్శనం కోసం నువ్వు తిప్పలుపడ్డావు. ఇకముందు నీదర్శనంకోసం రాజే తిప్పలుపడ్డాలి”

“సైబాస్! ఎంత మంచి మాటా! అది అలా జరిగితే యెంత దర్బాగా వుంటుందీ?”

శంకరప్పమనస్సేమో పురకలే వేసింది; కాని “తొందరపడకు” అని బుద్ధి నిలబడింది. పరాభవభిన్న మయిపోయి వుండడంవల్ల ఆ

బుద్ధి కింకా జైత్ర్యం అలవడి వుండలేదు.

“ఎప్పు డయినా అదిసంభవిస్తుందా?” అని సందేహించాడతను.

“చెప్పాను కానూ? అది నీ చేపను బట్టి వుంటుంది”

“తూర్పు వడమరా నా కేమి బోధవడ్డం లేదు. అంతయోగమే వడితే, అటలో మహారాజు కియిక్కు మనిపించడం తప్ప నావల్ల మరేమీ కాదు. నీళ్ళ ముంచి నా పాల ముంచి నా—పెద్దమ్మా, నేను నీ కొడుకుని”

ఇలా అంటూ అత నామె పాదాలు పట్టుకున్నాడు.

అచేతులు దూరంగా తీసేస్తూ, తన పాదాలు ముడుచుకుంటూ “ఇంత వెర్రిబాగుల నాయనవు, చదరంగంలో నీకంత నేర్పెలా వచ్చిందోను?” అంటూ జాలిపడింది పెద్దమ్మ.

అమె కళ్ళు ఆనంద బాష్పాలతో దొప్పదోగిపోయాయి

“దాని కంఠకీ కారణం యీశ్వరానుగ్రహం. అయినా నా ప్రజ్ఞ అంతా నీ ఆనుగ్రహమీద నిలిచి వుంది”

ఒక్కమాటు వైకిమాసి “పెద్దపురప్పట్నం అంతాయెప్పుడేనా చూశావా?” అని అడిగింది. పెద్దమ్మ.

“లేదు. నీ యిల్లా, తాజేవారు కొంపా, దివాన్జీ లోగిలీ తిప్ప నేను మరేమీ యెరగను”

“అయితే వినువు లేకుండా ముందు పట్నం అంతా తిరుగు”

“తిరిగి?”

“పెద్దమనిషి ననుకునే ప్రతీవాడి యింతోనూ దళావతారీ అటో, చదరంగి పెత్తులో నడుస్తూనే వుంటాయి”

“ఆ, అదా? బోధపడుతోంది”

“చాలామంది వేశ్యలు కూడా ఆ అటల్లో నిధులున్నారు”

శ్రీసాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“బాగుంది”

“నీకు పిలుపుఅక్కర్లేదు, అటకీ అడ్డుపడు”

“అడ్డుపడడంతో కదురుతుందా? శంకరప్ప పున్నంత కాలమూ యీ పూల్లో యెలాంటి వాళ్ళూకూడా చదరంగం అంటే హదిలి పోతూ వుండవలసిందే”

ఈమాట చాలా దృఢంగా అన్నాడతను. పొంగిపోతూ అన్నాడు. గర్వంతో అన్నాడు. బొకాయస్తూ అన్నాడు.

“ఇంకేం? నీవల్ల అంతవని జరిగితే, యిక నీస అసాధ్యం అంటే యేమి వుంటుంది? మన్నాడే యీనంగతి రాజుకి —”

“వోక దెబ్బ” అంటూ యెగిసిపడి మళ్ళీ కూచున్నాడతను.

“మొదట నిన్ను గెలిచిన తాళేవారే వస్తాడు. నువ్వు వెళ్ళకపోతే దివాన్జీ వస్తాడు. అక్కడికీ నువ్వు లొంగకపోతే తరవాతి రాజే మనయింటికి స్వయంగా వస్తాడు”

“మన యింటి” కన్నమాట శంకరప్పకి జెనకాల యెంతో బలగం పున్నదన్నంత దిటవు కలిగించింది. “రాజే మన యింటికి స్వయంగా వస్తా” డనేమాట అతన్ని చక్రవర్తి నే చేసేసింది.

“సెబాస్” అంటూ గళీ మృ లేచి నుంచున్నా డతను.

పెద్దమ్మ కూడా లేచి “యిప్పుడెక్కడికీ?” అంటూ చెయ్యి పట్టుకుంది.

“పట్నంలాగి”

“ప్రెక్క ఊణం పైపిక పట్టు. వంట అయి—”

“తొందర లేదు. నాకిప్పుడాకలీ దప్పికా యేమీ తెలవడం లేదు. ఒక్కణ్ణేనా కాళ్ళ మీద పడేటట్టు చేసుకుంటే గానీ, నాకు నోటికి ముద్ద పోదు. ఊణం. ఎంతోసేపా?”

వాక్ట్లోనుంచి గుమ్మంలోకి ప్రెక్కటే వురక. అక్కణ్ణుంచి వీధిలోకి ప్రెక్కటే అంగ.

౫

ఏడాపెడా చూచుకుంటూ శంకరప్ప సందుమక్కటప్పటి కొక పెద్ద భంగి కనవడింది. మందువా వాక్ట్లోనుంచి చదరంగానికి సంబంధించిన ఘర్షణకూడా వినవచ్చింది.

పెద్దాపురం ప్రవేశించాక, యీ రెండురోజుల్లోనూ అతని కిదే చదరంగి వ్యావృత్తి. అంచేత ఆఘర్షణ వివేటప్పటి కతనికి తొందర పుట్టింది.

లేడిపిల్లమీదకి పెద్దపులిలాగ వొక్క చూకు చూశాడు.

లోపల యిద్దగు ప్రాహ్లాదమువకలు చదరంగం ఆడుతున్నారు.

వారి కిద్దరికీ చెరో నలహాదారూ దగ్గిరసా కూచుని వున్నారు.

కొని వారిలో యెవరూ శంకరప్పని కూచోమనలేదు. పలకరించనూ లేదు, చూడనేలేదు.

అతనుకూడా వారిని పలకరించలేదు.

ఒక్క-మాటు నలుగురి మొగాలూ చూశాడు. ఒక్క-మాటు బలమున్నూ చూశాడు. తరవాత అతికష్టమీదమనస్సు బిగవట్టు కుంటూ, స్తంభాని కానుకుని నుంచున్నాడు.

అరగడియ గడిచింది; కాని యెత్తు పడలేదు.

బలంతా అతినూత్నంగా పరిశీలించడం, వీదో యెత్తు తోచి గభీ మని చెయ్యి చావడం, అంతట్లో యెదటి బలంలో యేదో జంతువు ప్రతికూలంగా నబడి, నరాలు కుంగిపోగా, చెయ్యివెనక్కి తీసేసుకోడం, తరవాత అదేగం మళ్ళించుకోలేక మానిరాగం తీస్తూ

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

పూగీన లాడడం. లేకపోతే ‘ఛా’ అటూ అట్ట లేలేటట్టు లాడ చరుచుకోడం అదీ కాకపోతే, వెంకట యెత్తుల్లోవొకటి తప్పుగా పడి విషమించి దని పశ్చాత్తాపపడడం—యెత్తు వెయ్యవలసిన యువకు లీసితిలో వున్నారు

ఎరి బలంలో వున్న లోటుపాట్లన్నీ బాగా కనిపెడతూ వుండడం, ఎత్తువెయ్యడాని కెదటి అటకడు చెయ్యి చాపినప్పు డల్లా గుండెలు పీచుపీచు మనిపించుకోడం. ఉన్నగోడు కూడా చెడుతుం దని వాళ్ళు యెత్తు మానుకూర్చుంటే. పెదవులు విరవడం—కనుబొమ్మ లెగరవెయ్యడం—పూరచూపులు చూసు కోవడం, ప్రతిపక్షం లీసితిలో వున్నారు

ఇంకొక అరగడియ గడిచింది

శంకరప్ప విసిగిపోయాడు.

“ఏమండీ, యెత్తు వెయ్యరే?” అని సరసంగానే అడిగా డతను; కాని అటకొ డిది విసిపించుకోలేదు. నలహదారు మాత్రం మొదట మిడుతూ మిడుతూ చూసి, తరువాత “నీకెందు య్యా మాగొడవ?” అని కొంచెం విసుక్కున్నాడు.

“మీ గొడవ నాకెందుకూ? అట గొడవ తీచుగుతున్నాను నేను. ఎంతకీ యెత్తు పడదే?” అని శంకరప్ప మళ్ళీ అడిగాడు. ఈమాట అతను బుద్ధిపూర్వకంగానే కొంచెం వెంటి తనం కనపరిచాడు.

సలహాదారా వెంటి తనం గమనించక పోలేడు. అయితే, అతని తల యింకా బిరుసెక్కి పోలేదు. నిజాని శత నింకొ సాధకావస్థ లోనే వున్నాడు. వైగా, ఇందాక్కో వేమన్ని బట్టి బి కారిగా కన పడ్డ శంకరప్ప, ముఖవర్చస్సును బట్టి యివ్వడు ఆసాధ్యుడుగా కనిపించాడు. అదేదో చూడాలని అపేక్ష కలిగిందతనికి. దాంనో

యిందాకటి నిర్లక్ష్యం పోయింది.

‘నాలుగు శృ పాదైక్కుటప్పటికి అట యీసితికి వచ్చింది. ఎత్తు వేశా మంటే, మా అట పై సూ. సరియైన యెత్తు లో చక మేమూరుకోగా తనకి వలతురాక చావాళ్ళూరుకున్నారు’ అని వెంటనే సాదరంగా చెప్పా డతను.

“ఇంతమంది—యింతసేపు—ఏమ డీ, యిందులో యేం వుందీ?” అని నిస్సౌకారంగా అడిగాడు శంకరప్ప.

అటకాడి కిది కొట్టినంత పని చేసింది. వెంటనే బుస్సుమంటూ కోడెతాడు పడగ యెత్తేట్టు మొగం వైకై “చదరంగం అంటే యేమిటో నీ కేమయినా తెలుసా?” అని దురుసుగా అడిగా డతను

“దొరికా” వనుకున్నాడు శంకరప్ప.

అటకాడి మొగంమీద చక్కనివర్చున్న కనపడింది శంకరప్పకి. “నత్తావుంది; కాని సంస్కారం చాలదు. చికిలీ చేస్తే, చంద్రహాసం అవుతాడు. ఇతగాణ్ణి భృత్యుణ్ణి చేసుకుతిరాలి” అని అతను నిశ్చయించుకున్నాడు. దాంతో అతన్ని రెచ్చకొట్టి తనకి అవకాశం కలిగించుకోదలచి “నాకూ తెలుసు. అమాటకి వస్తే నాకే తెలుసు” అని నొప్పి చెప్పాడు.

అటకాడు గతుక్కు మన్నాడు.

శంకరప్ప అది వినిపెట్టి “అలా చూస్తే యేమవుతుందీ? వారి అట నేను కట్టేస్తాను మీరు తప్పుకోండి. లేకపోలే మీచేత కట్టిస్తాను నేను చెప్పిన టైతు వెయ్యండి చేత నయితే, మీయిష్టం వచ్చిన పరీక్ష చేసుకోవచ్చు, నేను సిద్ధం” అని బొకాయించాడు.

ఆవేషం చూచి అటకాడు మొగం మళ్ళించుకున్నాడు; గాని తన సలహాదారు వుబలాటం గుర్తించి “యీ పిడుగు వీడిమీద పడి

శ్రీహృద సుబ్రహ్మణ్యకావ్య చిన్నకథలు

పోనీ” అని నిశ్చయించుకున్నాడు.

ప్రతివఱ్ఱి, వయస్సుకీ అనుభవానికీ కూడా ఆ నలుగురిలోనూ పెద్ద. ఒక పాటి అటకాడు కూడాను. “జన్మాని కల్లా శివరాత్రి” అన్నట్టు గతసంవత్సరం, యెవరూ దొరకని సమయంలో మహారాజుతో వొకనాడు రెండాటలు వేసి వున్నాడతను. తన కారులో అలాంటి అవృష్టం పట్టినవాడు తా నొక్కడే కావడం వల్ల, చదరంగం జల్ల దగ్గరికి వచ్చటవ్వదు చాలా బిరుగా వుంటూ వుంటాడు. మహారాజులుంగారి నడిక గూడా కొంచెం కనపరుస్తాడు, అట ప్రారంభం అయినాక అంగన్యాస కరన్యాసాలు కూడా వింతగా చేస్తూ వుంటాడు.

మాటఫోరణిలో వున్న వెంకితనం చూడగా శంకరప్ప అట కూడాలని ఆతనికి సరదాగానే వుంది; కాని “గోచిపాతరాయణ్ణి మనలో సమానంగా కూచోనివ్వడమా?” అని అభిజాత్యంతోచింది.

అటగా శృంగిరియ మొగ మొగాలు చూచుకున్నారు.

“ఏమంటా వ్రాయ్?”

“ఈ యెత్తు కానివ్వరాదుటోయ్?”

“మనిషి మారేటవ్వ డిది కొత్త ఆటే అనుకోవచ్చు కాదుటోయ్!”

“ఇంతవరకూ వచ్చాక మనిషి మారడం యేమిటి కావలెనై సలహా వుచ్చుకోవ్రాయ్”

ఉత్సాహంతో రేకంవల్ల అటకాడు “సలహావుచ్చుకో” అన్నమాట అంతర్యం గ్రహించలేదు. దీనికి సాయం, సలహాదారు, తాను జరిగి “అలా జరుగు” అనికూడా అన్నాడు. అంచేత “మరి కూచోవయ్యా” అని జరుగుతూ శంకరప్పని పిలిచాడతను.

కాని శంకరప్ప కూచోలేదు. స్తంభంకూడా విడిచిపెట్టలేదు.

ప్రతిపక్షి పుద్దేశం అతను గ్రహించేశాడు దాంతో “నాలాహతూ నీ తాహతూ చూద్దవు గాని” అని మనస్సులో అటుకుని “మీరు లేవనక్కరలేదు. లేవనే వద్దు. నేనీలా నుంచునే వుంటాను. మీ సర సని కూనో దానికి నే నెంతవాణ్ణి?” అన్నాడు మెల్లిగా.

ప్రతిపక్షి తృప్తిపడ్డాడు.

“అయితే సలహా చెప్పు” అని బల్లకేసి తిరిగా డాటగాడు.

“ఎన్ని యెత్తులో ఆట కట్ట మంటారు?”

“సార కాయలు నరుకుతున్నా వే?”

ఆటకా డీలా అంటూ చాలా హేళన కనపరిచాడు; కాని, సమయం గుర్తించి శంకరప్ప దాన్ని లెక్క చెయ్యలేదు.

“సరక దాం కంఠ లేలికయిన చస్తువు మరేదీ లేదని తరగాత మీకే తెలుస్తుంది, యెత్తుల మాట చెప్పండి ముందు”

“అయితే నువ్వే చెప్పు”

“అయితే వినండి—ముందు నేనో యెత్తు వస్తాను, అంటే చెబుతాను. తరగాత వారు వస్తారు. మళ్ళీ నేనింకో యెత్తు చెబుతాను”

ప్రతిపక్షి పులుకూ పులుకూ చూశాడు. ఆటకాడు “కోతలు” అనుకుంటూ చూశాడు. ఆటకాడి సలహాదారు “తరవాతా?” అన్నాడు.

“బలం కలిపివెయ్యడమే”

ప్రతిపక్షి పురిమిచూశాడు. ఆటకాడు “మరి కానియ్యి” అంటూ చెయ్యి చాపాడు. సలహాదార్లిద్దరూ చకితులయినారు.

“మీనల్లగదిశకటు వారిగుర్రంముందువెయ్యండి” అన్నాడుశంకరప్ప.

“వోస్” అనిపించింది ఆటకాడికి. ఈయెత్తు అతనికిదివరకే వది

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మాట్లాడోచింది. సలహాదారుకి తొమ్మిదిమాట్లయినా తోచింది; కాని దైర్యమూ సాహసమూ మాడా కలక్క వారూరుకున్నారు. ఈయెత్తే శంకరప్ప చెప్పడంలో వారికి విశేషం కనపడలేదు; కాని అతను మాడెత్తులతో ఆఖ రంటున్నాడు. ఇది తలుచుకుని “వే-శా-ను” అంటూ చెప్పినట్టు దేశాదు అటకాడు.

ప్రతిపక్షి కీ యెత్తులో యేదో కిటుకుందని తోచింది. అటకాడే స్వయంగా యిది వేసి వుంటే, చూపుల్లో అధమం రెండు మూడు రసాలయినా పైప్పించి వుండు నతను.

ఇప్పుడతని కత్తు తోచలేదు.

ఇప్పటిదాకా అత నుపయోగించిన గర్భక్షయభావం అంజా యిప్పు డాటకాడికి సంక్రమించింది. దాల్లో కొంత పైడిసికొట్టేసి “చూస్తావేమిటోయ్?” అంటూ నిలవదీసి అడిగాడు సలహాదారు.

“అలోచించుకోనియ్య ప్రాయ్! ఇదంతా మీప్రజ్ఞే అన్నట్టైగిసి వదుతున్నా వేమిటి?”

“తొందరపడను. కావలసికంటే పాలోపుదుకో బాగా నిదానించి మరీ మెత్తుతెయ్యి” అన్నా డాటకాడు.

“వోస్! ఏమి బొదార్యంరా?.....అయితే, మరి, గుర్రం యిక్కడ వే-శా-ను”

“అబంటుతో మీరు తోసిరాజనండీ”

“తోసి రాజు రా”

“అట కిట్టు అనికూడా—”

“అట క —ట్టురా”

అటకాడు నందేహిస్తూ అనగా “జంకెందుకోయ్?” అని గది మాడు సలహాదారు.

అటకాడు “భేష్” అన్నట్టుమాత్రం చూడగా సలహాదారు పొంగిపోయి “యేవూరు మహానుభావామీదీ?” అంటూ గళి మని తేచి శంకరప్ప రెండుచేతులూ పట్టుకున్నాడు.

శంకరప్పకి, చెవిలో “వైకడు” అని వినిపించినట్టయింది.

“నన్ను చూశారా? నావేషం కనపడుతోందా? పొట్ట చేత్తో పుచ్చుకు వచ్చాను. అన్ని పూజూ నావే”

“పేరు?”

“తంగిరాల శంకరప్ప”

అట కాడి మనస్సు గుబుగుబ లాడిపోయింది.

ఉత్సాహం అణచుకోలేక “ఏమిరా అట కట్టిందని వాస్తవం తానా యెత్తువేస్తావా?” అని దురుసుగా అడిగా డతను.

“చే - బ్రా.....ఈ గుర్రంతో యీ బంటు—”

“తెరిచి రాజపుతుందోయ్”

“అయితే, రాజు నిక్కడ వేశాను”

ఇలా అంటూ యెత్తువేసి ప్రత్యర్థి “నీకుదిక్కున్నచోట జెప్పకో” అన్నట్టు చూడగా అటకాడు తెల్లబోయి శంకరప్ప కేసి చూశాడు.

“ఏం, చూడేస్తున్నా కట్టలేకపోయాననా అలా చూస్తున్నారు? తప్పే, అవరాధి తీయించండి, ఏం చెయ్యనూ మరీ? ఇంకొక్క యెత్తు—ఎక్కడ శక టుండే మీది, దాంతో వారి రాజు—”

నగంలో అందుకుని “వోరీ, శక టింట్ వేశావురా రాజునీ” అని సలహాదారు సింహనాదం చేశాడు.

“అరే, అరే” అంటూ అటకాడు ఆశ్చర్యవడ్డాడు.

ప్రతిపక్షి ముందు నాలుక కరుచుకున్నాడు. తరువాత తన రాజుని తీసి చేత్తో పట్టుకున్నాడు. ఎక్కడ వేదామన్నా స్థలం కనపడలే దతనికి.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకావ్య చిన్నకథలు

మరి పోయింది. ఎవరికి “హూ” అంటూ బలం అంతాకలిపేసి కాళ్ళు చాపేసి రెండు తొడలూ గోక్కంటూ గోడకి చరబడి పోయాడు.

అటకాదు పుచ్చెత్తుగా లేచి, గభీమని శంకరప్పనుకొగిలించుకుని “మహానుభావా! ఎవరో సామాన్యులని మిమ్మల్ని హేళన చేశాను ఏకవచనప్రయోగమున్ను చేశాను. అపరాధిని నన్ను తీమించాలి” అని బలిమాలాడు.

అందుకు శంకరప్ప “మీగేమీ కిందపడనక్కర్లేదు. మొదట మీరనుకున్న డీప్సటికీ నేను సామాన్యజ్ఞే. ఇక యేక వచన ప్రయోగమా? ఈస్థితిలో నాకు అధికూడా గౌరవాన్నిదమే. చిన్నమ్మ కొడుకులు మీరు. ఎవరి నేమన దానికయినా అర్హులు. నన్ను మీరు “నువ్వన్నందుకు నాకే విచారం లేనప్పు డీక మీ కెందుకూ?” అంటూ తల్చేశాడు.

“అయ్యా, యీపూట మీరు భోజనానికి మాయింటికి దయ చెయ్యాలి” అని ఆహ్వానించాడు సలిహదారు.

“అలా కాదు. ఈ పూట మాయింటికి, రాత్రి మీ యింటికి వస్తారు వారు” అని సలిహదారుకి నద్ది చెప్పి “మరి దయచెయ్యండి” అంటూ శంకరప్ప చెయ్యి పట్టుకున్నాడు అటకాదు.

శంకరప్ప ముందు చెయ్యి విడిపించు కున్నాడు.

“మహానుభావా! మీ రుభయులూ నన్ను తీమించాలి. మీ అనుగ్రహానికి చాలా సంతోషం. నే నింతలో యీపూరు విడిచి వెళ్ళను. ఎన్నేసి పూటలు మీ యిళ్ళల్లో భోజనం చెయ్యాలో అప్పుడే అయిందా? ఇప్పటికీ నన్ను విడిచిపెట్టండి. కారణం తగ వాతమనవి చేసుకుంటాను”

“మీ బస యెక్కడ?”

“పెద్దమ్మ యింటో”

“భోజనం చెయ్యగానే దయచెయ్యగలరా?”

“వల్లకా దంటే భోజనమే మానెయ్యగలను”

“అక్కరే దక్కరేదు. ఇంతటో మేము కూడా భోజనం చేసి వస్తాము మిమ్మల్ని వొక చోటికి తీసుకు వెళతాం. మీరు వారితో—ఇప్పుడు డెయినుకు రెండి, తరవాత మాట్లాడుకుందాం పెద్దమ్మ యింటి వెనకాలే మాయిల్లు పడండి”

మగ్గురూ బయలుదేరారు.

రామశాస్త్రి, బెంకప్పయాజులూ వెంటరావడం చూచి, పెద్దమ్మ “అప్పుడే పిట్టల్ని కొట్టిన టున్నాడు నాయన” అనుకుంది.

ఆమాటా యీమాటా చెబుతూ ప్రెక్కక్షణం కూచుని “భోజనం కాగానే వచ్చేస్తాం” అంటూ శాస్త్రి, యాజులూ వెళ్ళి పోయారు.

జరిగిందంతా విని “యిదీ వద్దతి” అని మెచ్చుకుంటూ దగ్గర కూచుని కిథ్లు చెబుతూ శంకరప్పకి సుష్టుగా భోజనం పెట్టించింది పెద్దమ్మ.

2

“ఇదిగో, భీమసేన రావుగారే! ఎప్పుడు దయచేశా రేమిటిపూర్వోకి?”

“కాస్తేపు మాట్లాడకండి! శాస్త్రుల్లుగారు! నా ఆట కట్టి తీరతా నని ప్రెట్టు పెట్టుకున్నారు పంతులుగారు”

“ఎప్పుడు వేశా రండి నెత్తు?”

“పొద్దున్న”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“తమ రేనా?”

“అవును”

“చిత్తం” అంటూ శాస్త్రి రాజు దగ్గరగా కూచుంటూ తన ముందు కూచో మని చోటు చూపించాడు; కాని శంకరప్ప కూచో లేదు. అది చూచి యాజుకూడా నుంచునే వుండిపోయాడు.

ముగ్గురూ బలం పరిశీలించారు.

శాస్త్రి శంకరప్ప చిరునవ్వు నవ్వుకున్నారు.

అరగడియ గడిచినా చలనం లేకపోవడం చూసి, కళ్ళతో పొడిచి యాజులు రెచ్చగొట్టగా, శాస్త్రి “పంతులుగారూ” అంటూ అందుకున్నాడు.

“జోవం వచ్చినా సరే ముందు నామనవి చిత్తగించాలి తమరు”

“ఒక్క-క్షణం తమ రూరుకోగూడదూ?”

“ఊరుకోనేవచ్చు. ఊరుకో లేకా కాదు అట కట్టించుకున్నా, కట్టినా వేంకటవతిరాజుగారితో యెత్తువెయ్యగలవారు మన జట్టులో తమ నొక్కరే; కాని యిలా చూడండీ, వీరు—తంగిరాల శంకరప్పగారు లెండి వీరి పేరు. వీరి నొక్కయెత్తు వెయ్యనివ్వండి, లేక పోతే తమరే వేయించండి వీరి సలహా వుచ్చుకుని”

“అయ్యా, దయచెయ్యండి” అంటూ శంకరప్పకి తహజీ మిచ్చాడు రాజు.

“చిత్తం చిత్తం... నుంచునివుంటే బలం బాగా కనవడుతోంది సెల విప్పించండి” అని సవినయంగా కోరాడు శంకరప్ప.

రాజు “తమ చిత్తం” అనగా, శాస్త్రికూడా చెప్పాడు “కాని శంకరప్ప కూచోలేదు.

“అంత సమర్థులా నానూ?” అని ప్రశ్నించాడు పంతులు

“సందేహ మేం? మూ డెత్తుల్లో అట కట్టేస్తారు”

“అబ్బా! ఏపూరయ్యామిదీ?”

పంతులు ప్రశ్నలో అణమికా, తేలిక భావమూ వుండడం గుర్తించి, “మా బ్రహ్మిగాళ్ళకి నోరు సరిగా తిరగదు చిత్తగించారా?” అన్నట్టు మొదట రాజుకేసి చిరునవ్వు నవ్వుతూ చూసి “చిత్తం చిత్తం, నా కేవలం రేకడి, చెట్టుమీది పక్షిని” అని చివరికి పంతులుకి బదులు చెప్పాడు శంకరప్ప.

“వడ్డీలు చదరంగం ఆడతాయా?”

“ఏమీ ఆడకా? ఆహార నిద్రాభయమైదునాది-చిత్తగించారా? వడ్డీలు మనుష్యులు చేసే పనులన్నీ చేస్తాయి. అయితే, యెత్తు వెయ్యడానికి మాత్రం పూటలికి పూటలూ, రోజులికి రోజులూ గడిచేయ్యవు”

ఈ మర్మాఘాతానికి వ్యగ్రుడయిపోయి “అలాగేం? అయితే రేపటి కాయకదుపూ చూద్దా” అంటూ మూతి బిడాయించుకుని పక్కకి వొత్తిగిల్లాడు పంతులు.

“నన్ను పరీక్ష చెయ్యాలంటే నువ్వు తప్పకుంటే యేమవుతుందీ?”

“మరేం చెయ్యాలి?”

“అలా కూచి రాజుగారికి సలహా చెప్పాలి. లేకపోతే వారిని తప్పకో మని నువ్వే ఆడాలి”

“హండిత్యం వారికించేస్తున్నావే! ఏదీ మరి కానియ్యి”

ఉభయుల మర్యాదాతిక్రమణమూ గుర్తించి రాజు, శాస్త్రీ చాలా అందోళన పడ్డారు; కాని యింకా ముదిరితే అప్పుడు చూసుకో వచ్చునని పూరుకొన్నాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాష్ఠి చిన్నకథలు

పంతులు రాజు పక్కకి వెళ్ళాడు. పంతులుస్థానంలో యాజుల్ని కూచోబెట్టాడు శంకరప్ప.

కాష్ఠి, యాజులూ పైకి బింకంగానే వున్నారు; కాని యింతా చేసి చివరికి శంకరప్ప ప్రాడిపోతా డేమో అని బిటబిట లాడి పో సా గారు.

అప్పుడు “సెలవా?” అంటూ ముందు రాజు అనుజ్ఞ వుచ్చు కుని, తరవాత “మన రాజుని వొక్క గది వెనక్కి తప్పించండి” అని యాజుల్ని ఆజ్ఞాపించాడు శంకరప్ప.

వెంటనే “తమరు తోసిరాజనండి రాజుగారూ!” అని పంతులు పురమాయించాడు.

“మన రాజుని అబంటుకి అడ్డు వెయ్యండి యాజులుగారూ!”

పంతులుకూడా యిలాగే ఆజ్ఞాపించాడు కాని రాజుడు కంగీకరించలేదు.

ఇద్దరికీ ధర్మ ప్రారంభ మయింది. “మందు మనరాజు వునికి గట్టి చెనుకోవా” అంటాడు రాజు. “ఎదటివారికిగుక్కతిర క్కుండా మళ్ళీ మళ్ళీ రాజనా” అంటాడు పంతులు.

ఇద్దరూ వొక్క నిమిషం ఆలోచించారు. అప్పుడుకూడా పంతులూమాలే అన్నాడు “అయితే, యిటివారో నాకు సంబంధం లేదు. మీరు కానివ్వండి” అని రాజు తప్పుకున్నాడు.

వెంటనే ద్విగుణితోత్సాహంతో “తెరిచి రాజు” అన్నాడు పంతులు

“మన నల్లగది శకటు అడ్డుపడెయ్యండి” అన్నాడు శంకరప్ప.

“నేను మీశకటుని కొట్టేశాను”

“మీరేం చేస్తారు యాజులుగారూ?”

“నేను వారి రాజును కొట్టేశాను”

పంతులు, నాలుక తెగ్గరుచుకున్నాడు. చివరికి నోరు ఝట్టేసుకున్నాడు.

తరవాత కాస్త్రీ, యాజులూ బలవంతపెట్టగా, రాజు స్వయంగా శంకరప్పతో వొక ఆట వేశాడు. అదిముగిళాటప్పటికి చీకటివడింది. అయినా రాజు వోడిపోయాడు. శంకరప్ప వెంటవెంటనే యెత్తు వేస్తూ రాగా, రాజు, గడియూ రెండు గడియలూ ఆలోచించిగాని యెత్తు వెక్కులేకపోతూ వచ్చాడు.

అందరూ లేచారు.

“రేపొకమాటు దయచేయించండి” అని రాజు అహ్వనించగా “చిత్తం చిత్తం, తప్పకుండా దర్శనం చేసుకుంటా” నంటూ శంకరప్ప సెలవు వుచ్చుకున్నాడు.

తరవాత రాజుతో లోగుమ్మందాకా వెళ్ళి “యిదంతా తెలివే అంటారా తమరు?” అని అడిగాడు పంతులు.

“కాకేమీ?”

“ఎన్నటికీ కాదు”

“ఎచేతా?”

“అలాగా.....ఉచ్చిష్టగణపతి వుపాసనవుంది అబ్రాహ్మాడికి”

“తమ రెండు కనిపెట్టారు?”

“అవేషం చిత్తగించారా?”

“సింగినాదంకామా? మహారాజులుగారి యెవట మన మెలా వుంటామో ఆలోచించారా?”

బుర్ర మచుకుని మెల్లదిగి “మరి సెలవు” అని మెల్లిగా జారాడు పంతులు...

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“వేంకటపతిరాజుగారినోటే ఆధావా? రెండాటలూ నారే వ్రోసిపోయారా? ఇంకేం? మొదటే యీదారి తొక్కవలసిందోయి నాయనా! అదిక్కుమాలిన తాణేదారెక్కడ దాపరించాడోయి నీ ప్రాణానికీ” అని శంకరప్ప వీపు నిమిషతూ పెద్దమ్మ చాలా నొచ్చుకుని, చాలా మెచ్చుకుంది.

అది చూసి “తాణేదారేమిటి శంకరప్పగారూ?” అన్నాడు శాస్త్రి. “ఆయన చదరంగం ఆడలేడే” అన్నాడు యాజ్ఞు.

దీనిమీద “చెప్పనా మాననా?” అన్నట్టు శంకరప్ప తనకేసి చూస్తే చూడ్డంనోటే పెద్దమ్మ అందుకుని “అది వేరే గొడవనాయనా! ఇప్పటిదికూడా కాదులెండి. నా నాయకు భోజనానికాలస్యం అయిపోతుంది, యిప్పటికి మీరు వెళ్ళండి. వెళ్ళిపోండికి నిద్ర తక్కువయితే జబ్బుకేస్తుంది మరి రాకండే?” అని తొందరపెట్ట వారిని పంపేసి “నీళ్ళు కాగాయి పద స్నానం చెయ్యి వ్రసే, రాసుకోవెమ్మో! నీళ్ళు తొరపడం అయినా, ముంకొతరనాయనా?” అని అడుగుతూ రెక్క పట్టుకుని శంకరప్పని నూతి పెరట్లోకి తీసుకు వెళ్ళింది.

౨

నాలుగళ్ళ పాడైక్కింది.

“మీకోసం చూస్తున్నా” నంటూ లేచి నుంచున్నాడు శంకరప్ప

“రైతులు శిస్తులు తెచ్చారు. లెక్కలు పరిష్కారం చేసుకుని వారిని పం పేశాటప్పటి కీ వేళ అయింది. మానాడు కూడా కొంచెం పని తగిలి పెందరాడే రాలేకపోయాడు. ఇంతకీ: మనం వెళ్ళవలసినచోట పొద్దు పొడిచాటప్పటికే ఆట మొదలయిందని

కబురు వచ్చింది, మరి బయలుదేరండి” అంటూ కాస్త్రీ కవాచీ బల్లమీద కూచున్నాడు.

“సరే, వారిని బయలుదేర మంటూనే గువ్వ తిప్ప వేస్తూ వేమి టోయ్?” అని ముదలకొంచాడు యాజులు.

ఒక్క నిమిషం సరాగాలు వెళ్ళిపోయాయి.

దండెం మీద అరి వున్న అంగాస్త్రం తీసి కవ్వకు శంకరప్ప అడుగు వేశాడు.

“నా నాయన్ని పెందరాడే తీసుకురండి నాయనా! వళ్ళ తప్పి భోజనం చెయ్యడం మీకు మాత్రం మంచిదా?” అని అడుగుతూ వారిని కొంఠా వాటించి వీధి అరుగుమీద చరికిలబడిబడి పెద్దమ్మ.

ఒకచోట, పైక బుగ్గమీసాల శ్మశ్రియు దొక తురకాయనతో చదరంగం ఆడుతూ “దయచెయ్యండి కాస్త్రులు గారూ!” అని పిలిచాడు.

మరో చోట పైక శైలగా, పైక నైక్కుడూ, పైక బ్రాహ్మడూ దళావతారీ రంగుబూజు ఆడుతున్నారు. వారిలో బ్రాహ్మడు “అది నారాయణు వేద్రాం రావోయ్” అ పిలిచాడు.

ఇంకో చోట “మా భీమరాజు అసాధ్యపు యెత్తు వేశాడండోయ్! మీరు వస్తేగాని మాట తక్కిటట్టు లేదు. సమయానికి దేవుడులాగ కనపడ్డారు, రావాలి, మరి తప్పదు” అని పైకపంతులు కేకేశాడు.

మరికొందరున్నూ పిలిచారు.

కొని కాస్త్రీ అగలేదు.

“చాలా తొందరపనిమీద వెడుతున్నానండీ” “ఇప్పుడు కో డోయ్” “అవనిమీదే పైకచోటికి వెడుతున్నాను. ఇప్పుడు రాలేను.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మరోలాగ అనుకోకండే??” అని వారికి జవాబులు చెబుతూ అతను ముందుకి సాగుతూ వచ్చాడు.

వెళ్ళివెళ్ళి వారొక బ్రాహ్మణి యింట్లో ప్రవేశించారు.

అప్పటికప్పుడే అరవైయేళ్ళ ఆ బ్రాహ్మణుడు ఒక రాజకుమారుడితో చదరంగం ఆడుతున్నాడు.

ఆట చాలా బిరుగావుంది. ఇద్దరూ ప్రాణాలు వుడ్డినంత కసిగా యెత్తులు వేస్తున్నారు.

ఓమాత్రాన తేలేటట్టులేదు; గాని క్షేత్రయుడి ఆట కొంచెం లొంగసానుగా మాత్రం వుంది.

వీరు ముగ్గురూ చూస్తూ నుంచున్నారు.

తరవాత శాస్త్రి యాజులూ తమకితామే కూచున్నారు; గాని శంకరప్ప గోడకి చేరబడి నుంచునే వుండిపోయాడు.

ఒక్కగడియ గడిచా; శంకరప్ప యిక వోపికవట్టలేక శాస్త్రి కేసి చూశాడు. శాస్త్రి రాజాకేసి తిరిగి యేదో అనిపిస్తోంది; కాని సరిగా యీసమయంలో, ఆ వృద్ధబ్రాహ్మణుడు అసలు టేక్కుగా గోడకి చేరబడి “కృష్ణంరాజుగారూ! తమ యిష్టంవచ్చినవారి సలహా వుచ్చుకోండి. మరేమయినా చేసుకోండి. ఈ పూటమాత్రం తమరు సరిగా యెత్తు వెయ్యగలిగితే, నా గర్వపరివారానికి తమ రెలాంటి శిక్ష విధించినా ‘పువ్వుకుంటా’ నంటూ మూటి బిగించుకున్నాడు.

వచ్చినవారిలో, యాజులు, సత్రకాయరకం అని, శాస్త్రి ఆట కాడే అయినా తన యెదట కూవోడానికి జంకుతాడనీ అతనికి బాగా తెలుసు. శంకరప్పని అతగాడిదివరకెప్పుడూ చూడలేదు కాకపోయినా, ఆవహిన్నిబట్టి అతనిక మనిషిగానే తోచలేదు ముసలాడికి.

అంచేతనే యీ బింకం అతనికి.

ముసూడు నిజంగా అసాధ్యుడు. దూర్వాసుల ఆదివరాహ మూర్తి అని అతని పేరు. సరాసరీ మహారాజులుంగారిలో చద రంగం ఆడే గ్రామస్థులు నలుగు రైదుగురిలోనూ అత నొకడు.

వారిలో వయస్సుకీ, నేర్పుకీ కొంచెం పెద్దకూడాను.

అయితే, మూర్తి అట జన్మాని కొక్కమాటయినా కట్టా అని కృష్ణంరాజు కెన్నాళ్ళనుంచో పుబలాటం ఈమాటమీద “యివాళ కట్టితీరా” అని పట్టుదల కలిగింది.

కాని యేమీ పాలుపోలేదు.

వచ్చినవారి సాయం పుచ్చుకుండామా అంటే శాస్త్రి, యా జులూ తనకే తీసికట్టు.

అతని కళ్ళు ఆవ్రయత్నంగా శంకరప్పకేసి మళ్ళాయి, “మన కెందుకూ?” అనుకుంటూనే “యేమీరూ తమది!” అనేవాడతను.

“మీ రూకుండి” అన్నట్టు శంకరప్పకేసి చూచి “కృష్ణం రాజుగారూ! వారి పూరూ పేరూ అడగవద్దు. వారి సహా మాత్రం పుచ్చుకోండి. తాతగారి మూడోయెత్తు వెయ్యి నివ్వకు వారు” అని అందుకుని శాస్త్రి బతులు చెప్పాడు.

అది విని మూర్తి వెటకారంగా చిరునవ్వు నవ్వి వైగా సకిలిం చాడు. దాంతో రాజుకి పొడిచినంత పని అయింది.

శాస్త్రి, యాజులూ కూడా కసి పెంచుకున్నారు.

రాజు శంకరప్ప కేసి చూశాడు. ఆచూపులో “సలహా చెప్ప వలసిం” దన్న ప్రార్థన లేకపోలేదు; కాని శంకరప్ప చూసీ చూడ నట్టూరుకున్నాడు.

“అదిగం” దన్నాడు మళ్ళీ శాస్త్రి “సందేహించకండి రాజు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

గారూ” అని యాజులు కూడా చెప్పాడు. రాజు నోరారా అడక్కపోయినందువల్లనే శంకరప్ప పూరుకున్నా డని వారు గ్రహించేశారు.

ఈ సలహాలూ, యీతటపటాయింపూ, యీబింకమూ చూసి “కాపరం కడతేరినట్టే” అన్నట్టు వెకిలిచూపు చూశాడు మూర్తి. అది కృష్ణంరాజు గాయం రేపింది.

“చూస్తా లేమండీ?” అన్నట్టు పురుషుతూ చూశారు శాస్త్రి, యాజులూనూ.

ఊరుకోక అదిచూసి మూర్తి కిరకంపం చేశాడు.

“ఏమండీ, నాకు సలహా సెల విప్పిస్తారా?”

“తప్పకుండా మనవి చేసుకుంటాను”

“ఇలా దయచెయ్యండి”

“వద్దవద్దు తమరు జరగనక్కర్లేదు”

ఇలా అని, శంకరప్ప, మొదట శాస్త్రి యాజులుగార్ల కేసి గంభీరంగా చూశాడు. తరవాత మళ్ళీ ప్రేకమాటు బలం చూశాడు. పిమ్మట “మీ కేమిశయంలే” దన్నట్టు రాజు కేసి నిదానంగా చూశాడు. చివరికి మొగం వంచుకుని దూరంగా వెళ్ళి కూచున్నాడు.

౯

ఎలా చూసినా అక్కడికి బలమే కాదు, బలకూడా కనపడదు.

శాస్త్రికి యాజుగిక్కి యిదేమీ అర్థం కాలేదు.

మూర్తి బింకంగానే వున్నాడు; కాని అతనికి యిది బోధపడలేదు. రాజు కనుబొమ్మలు ముడిపడ్డాయి.

“ఏం, ఇలా దూరంగా వెళ్ళి కూచున్నారే?” అని అడగాడతను.

“దగ్గర కూచుని అడడానికి తాతగారి ఆటలో యేమంత వసవుందీ? నే నిక్కణ్ణుంచే మనవి చేసుకుంటాను, తమరు యెత్తు పేయించండి” అన్నాడు శంకరప్ప.

శాస్త్రి యాజులూ యిది మూర్తికి తగిన జవాబని సంతోషించారు.

“ఇదేదో వుద్దండపిడుగులా వుంది” అనుకుని రాజు దిటవుతెచ్చుకున్నాడు.

మూర్తి వారిపోకడ లన్నీ కీగంట చూసి, శంకరప్పకేసి గు-ర్-రుమంటూ చూశాడు.

ఒక్క నిమిషం యెవరూ అధరస్పందం చెయ్యలేదు.

“రాజుగారూ! కుడివేపున వున్న మన యేనుగుని వారి శకటు దగ్గరగా వేయించండి” అని చెప్పాడు శంకరప్ప, కాని రాజుకది యిష్టం కాలేదు. అత నా యెత్తు వెయ్యలేదు. పైగా “ముందు మన రాజుని తప్పకోనా లండీ! లేకపోతే అట మరీ చెడుతుంది” అని వాదంలోకి దిగాడు.

“ఇదేమిటండీ?” అన్నట్టు శంకరప్ప తనకేసి చూడగా “వారు చెప్పినట్టు చెయ్యండి రాజుగారూ” అని శాస్త్రి పొత్తిచెప్పాడు. “చర్చ మొదలు పెట్టకండి. వారెలా చెబితే అలా చెయ్యండి. ఇవ్వుం లేకపోతే తమరు సొంతంగానే యెత్తు వేయించండి” అని యాజులూ కూడా కచ్చితంగా చెప్పాడు.

“అయితే వే—శాను” అంటూ రాజెత్తువేశాడు. మూర్తి రక్తక్రీంగా యెదురెత్తు పేసి కనుబొమ్మ లెగరవేస్తూ చూశాడు.

“నాగు తమ శకటు మనయేనుగు వక్కకి తీసుకువచ్చారండీ—”

“మనకి తెలిచి రాజయిందన్నమాట. అయితే, మన యెర్రగరి

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

శకటు రాజుకి అయిమూల గదిలో పడెయ్యండి!

“వ—శాను”

“అంతేనా?”

“మరేమిటి?”

“వారికి తెరిచి రాజయిం దని చెప్పరా?”

రాజు ఈమాట చెప్పగా గతుక్కుమని మూర్తి నైకి చూశాడు

“తాతయ్య గారూ!”

“ఎందుకండీ మనుషడయ్య గారూ?”

ఇలా అని మూర్తి కళ్ళు మూసుకున్నాడు.

“అలోచిస్తున్నారండీ”

“తొందర పెట్టకండి”

మూర్తి వుడికపోయాడు.

అతనికి వల్లమాలిన శౌర్యం వచ్చింది. వెంటనే బలం అంతా నొక్కమాటు కలయచూసి, హాక మాటాక బంటూ, యింకొక మాటు శకటూ, మరొకమాటు గుర్రమూ ముట్టుకుని, మూడు మాట్లా పూగీసూడిపోయి, చివరికి రాజుని వెనక్కి తప్పించు కున్నాడతను.

గజు శకటరప్పక యీసుగతి చెప్పాడు.

“చూడండి, స్వస్థలంలో వుండిపోయితే మన నల్లగది శకటు? దాంతో వారి బంటూ—”

“కొట్టి రాజండీ”

“అట—”

“కట్టండీ తాతయ్య గారూ!”

మూర్తి కొయ్యయిపోయాడు.

శాస్త్రి యాజులూ అందుకూడా అన్వయించేటట్టు “సేబాసే” అన్నారు.

రాజు మీసంమీద చెయ్యి వేసుకున్నాడు.

స్వగతాలు ముగిశాక యువకులు ముగ్గురూ శంకరప్పకేసి చూడగా, అతను, యెదటి గోడవిచ్చు పరశురామ పటంకేసి నిశ్చలంగా చూస్తున్నాడు.

అ నిర్వికారస్థితి చూసి ముగ్గుడయి, లేచివెళ్ళి చెవిలో యేదో చెప్పాడు శాస్త్రి.

శంకరప్ప తలపూసి నూరుకున్నాడు.

మూర్తికి రోషం కెళ్ళించింది.

దాని కది చల్లబడేటట్టు కనపడలేదు. దాంతో అతను బలం కలిపి “చిట్టచివర వచ్చి గారడీ చెయ్యడం కాదు ప్రయోజనకర్తవం! చేతనయితే మొదట్నుంచీ స్వయంగా యెత్తుపెయ్యమనండి” అని మళ్ళీ తన బలం సద్దుకున్నాడు.

ఏమి సెప్ప?” అని అడిగి రాజాకూడా బలం స్పృహపటి? శంకరప్ప వచ్చి కూరున్నాడు.

“ఒక్క అరగడియ అట వడిగానే నడిచింది; తరవాత మంద గిరిచింది

అస్థితిలోకూడా మరో అరగడియ గడిచాక “యిక నాలుగో యెత్తు పడవ్వ” నన్నాడు శంకరప్ప.

“నీకు మూడో యెత్తు చేతనయితేకదా?” అని ముదలకిస్తూ మూర్తి రెండోయెత్తు చేశాడు.

శంకరప్ప నిర్విణ్ణత నటించాడు. అది చూసి యువకులు తెల్ల పోగా మూర్తి “గుర్రం దిగండి” అన్నట్టు శిరశికంపం చేశాడు.

శ్రీనాథ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“ఎందు వెయ్యమంటారా?” అని అడగాడు శంకరప్ప.

“మయితేనూ”

“అయితే మాటే చెప్పండి”

“అడిగేదేమిటి?”

“అయితే, యిదిగో శుక్రం యిక్కడ—వ—శాను.”

“తెరచి రాజు”

“మిమ్మల్ని నాలుగోయెత్తు వెయ్యనివ్వసన్నాను”

“నీమాట లెక్కేమిట జమేమిటి వేశేశాను.”

శంకరప్ప శాస్త్రికేసిలిరిగి పెదవి విరిచాడు

“ఏమిటి యాభోరణి” అనుకుంటూ శాస్త్రి బయట అంతా పోకిరించి “అయ్యో, తాతగారూ, ముందు ‘నాకు వేసిరాజయింది’ అని సద్దుకోకుండా మీరలా రాజుటారండి” అన్నాడు.

తన నాత, కృష్ణరాజు, యువకులతోకూడా శంకరప్పని తన యాంటికి తీసుకువెళ్ళి, మంజోపాగడి, మంగో ఆరగిని అలమలు నన్ను ఏదాటి” అంటూ కెండు చేతులూ వట్టుకుని ప్రార్థించాడు.

౧౦

శాస్త్రికి యాజునికి నిద్రలేదు, ఆహారంలేదు. + ప్రపంచభారణ తక్కువగా పోయింది,

వారికి శంకరప్ప పుష్కలదేవత అయిపోయాడు, గొప్ప గొప్ప ఆటగాళ్ళ దగ్గరికి తనల్ని తీసుకువెళ్ళడమే వారికి వృత్తి అయి పోయింది.

భక్తియోగంలో శంకరప్పక కాళ్ళు పట్టడంవాకా వెళ్ళి పోయారు వారు.

ఇలాగ వొక్క- వారం గడిచింది.

ఈ వారంలోనూ పెద్దాపురంలో పేరుపడ్డ అటగాళ్ళు సగానికి పైగా చిత్తయిపోయారు.

శంకరప్ప వీధికి రావడం భయం. పదులు—యిరైలు—యాభైలు చదరంగప్రియు లతన్ని మట్టుకుని “మేము చూస్తాం చెక్క- అట వెయ్యండి” “మాకు మెళుకువలు చెప్పండి” “తమరీవూళ్ళో వుండిపోండి” “తమరొక మాటు మహా రాజులుం గారితో అడాలండి” “తమర్ని దివాన్జీవారికి పరిచయం చేస్తాం దయచెయ్యండి” ఇలాగ ప్రార్థించడం మొదలుపెట్టారు.

“తుగ్గిరాల శంకరప్ప” — ఇది పట్నం అంతటా — చుట్టు పట్ల కూడా రామనామం అయిపోయింది.

పూళ్ళపూళ్ళనుంచి అటగాళ్ళు రాసాగారు.

చూడనివారు “ఎంత పకడయిన మనిషో?” “ఎందర్ని వోడించి నచ్చాడో?” “ఎన్ని శోదాలున్నాయో?” “ఎన్ని సింహతలాటం మురుగులున్నాయో?” “ఎన్ని వుంగరాలు గడించాడో?” “ఎన్ని శాలువులు కొట్టేశాడో?” అనుకుంటూ చూసి, తమ కళ్ళు తామే నమ్మలేకుండా వున్నారు.

అవేషం బాగాలేదని అనేకులు పట్టంనుంచి వాపు లివ్వనచ్చారు. ఈ పాపాడ జరిజాబాద్ కట్టబెట్టబోయాడు. బరంపురం తాపితాలు కొందరు సమర్పించబోయారు. కాక్కిర శాలువులు కొందరు కప్ప పోయారు.

కొన్ని రోజులప్పు వొకటి పుచ్చుకోలేదు. ఒకటి తాకలేదు, చూడనే లేదు.

“అన్ని పుచ్చుకుంటారు. ఒకటి విడిచి పెట్టను. ఏదీ పోనిమ్మ

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

కోను; కాని యిప్పుడు కాదు. ఈస్థితిలో కాదు. ఎవరూ ఏమీ అనుకోవద్దు. ఎవరూ అగ్రహించవద్దు. నేనువుచ్చుకోడానికేవచ్చాను. అడిగివుచ్చుకుంటాను” అని వారి కందరికీ సద్ది చెబుతూ వచ్చాడు.

అనేకులు విందు భోజనాలకు పిలిపించారు. వారికి యిదే సమాధానం ఇదే నద్దుజాటు.

ఎవరికి యేమీ భోధపడలేదు. ఏమీ తోచనేలేదు.

“పెద్దమ్మ చెల్లెలి కొడు కేమోరా” “మేనల్లుడేమోనయ్యా” “మొత్తానికి దగ్గర వాడయి వుంటా డండీ” అంటూ యిలాగ యెన్నో రకాల ప్రతిపాదనలు జరిగాయి; కానీ ఏకటి నిలవలేదు.

శాస్త్రి యాజులూకూడా యీవిషయం తెలుసుకోలేకపోయారు.

పెద్దమ్మకూడా గాంభీర్యం వహించిరి. ఇంకొక వారం గడిచిరి.

సామంతులూ, సేనాధిపతులూ, రాజబంధువులూ, రాజపురుషులూ, సంపన్నులూ, సరసులూ కోరి తీసుకు వెళ్ళి, శంకరప్పతో మళ్ళీ మళ్ళీ అడి, అట కట్టించుకొని, అదే తమ కొక గొప్పగా ఆనందించ సాగారు.

అతనితో ఆడడమే వొక రాజయోగం అని అనేకులు ఆశ్రయించి, కనిపెట్టుకుని, పడిగాపులుపడి తహతహ లాడిపోసాగారు.

శంకరప్పకి శాస్త్రి దివాన్జీ, యాజులు సేనాపతీ అయిపోయారు.

తాణేవారు కిదంతా వుప్పెనగా తోచింది. దివాన్జీ చెవులు తూట్లుతూ ట్లయిపోయాయి; కాని అతనిదేమీ యెరగనట్టు నటించ సాగాడు. అయితే “మహారాజే కథలు చెప్తారేమో కొంప తీసి” అన్న భయంమాత్రం అతనికోమూల పగులు తోడేస్తూనే వుంది.

౧౧

చీకటి పడుతూ పడుతూ వుండగానే బేళాకోళాలు చేస్తూ రామ సోదెమ్మ వడ్డింధగా, పెద్దమ్మ, శంకరప్ప యేకబంతిని భోజనం

చేసి వచ్చి అగుమూడ కూమరి కబుర్లు చెప్పుకోసాగారు.

మగ్గ పది విఘటియకి శాస్త్రీ వచ్చి, నట్టివాక్లతో మంచు మీద కూచున్నాడు.

ముగ్గురూ మాట్లాడుకుంటూ వుండగా “పెద్దమ్మగారూ!” అంటూ వీధిలోనుంచి పిలుపు వచ్చింది.

“ఎవరు వా?” రంటూ శాస్త్రీ నెళ్ళి తలుపు తియ్యగా, గూమ్మంటూ వీధిలో రెండు కాగడాలు. పాలకీ, పదహారుగురు బోయాయనూ, ఈటెలనోటీ, బల్లెలతోటీ, తుపాకులనోటీ పది పదిహేనుగురు భటులు. అందరికి జవాబుగా గుమ్మం దగ్గరనా వెండి మీసాల ముస్సద్దీ అతనికి వక్కగా డలా గుఱు.

చకిశుడై, లేచి శంకరప్ప నట్టివాక్లలోకి వెళ్ళాడు. “ఇది మహారాజులుంగారి పిలుపు” అని నన్నగా చెబుతూ, పెద్దమ్మ అతనితో కూడా రెండడుగులు వేసి అగిపోయింది.

“ఇక్కడ శంగిరాల శంకరప్ప గారున్నారాండీ” అని ముస్సద్దీ.

“ఉన్నారు”

“నారి దర్శనంకోసం వచ్చాము”

“శమగు—” అంటూ శాస్త్రీ మాట తేల్చేశాడు.

“మేము చామర్లకోట శ్రీగావు రాయకప్ప రంగారాయణింగారి మనుష్యులం”

“వయచెయ్యండి, వారే శంకరప్పగారు”

ముస్సద్దీ కొంజా దాటి వచ్చాటప్పటికి శాస్త్రీ మనస్సు వరకలు వేసింది. “వారెవరూ?” అన్నట్టు శంకరప్ప పెద్దమ్మకేసి చూశాడు. “చెబుతా” అన్నట్టు పెద్దమ్మ కళ్లు చికిరించి, మళ్ళీ వెనక్కి రెండడుగులు వేసింది.

“ఎమస్కారాలు” అంటూ ముస్సద్దీ నమ్రదుకాగా “శ్రీకృష్ణ

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ర్పించి, దయచేయండి” అంటూ శంకరప్ప మంచం చూపించాడు.

శాస్త్రికూడా “దయచేయండి” అన్నాడు; కాని ముస్సద్దీ నుంచునే వుండి, మోడ్చుకేలితో శంకరప్పని చూపిస్తూ “వారి సన్నిధిని నుంచునే వుండవలసినవాణ్ణి నేను” అన్నాడు.

“ఎంత మాట నెల విప్పించారూ! అందరమూ కూచుందాం దయచేయండి” అంటూ మంచం దగ్గరికి వెళ్ళాడు శంకరప్ప.

శాస్త్రి వెళ్ళాడు. ముస్సద్దీ కూడా కొంతమారం వెళ్ళాడు; కాని మాచోక చేతులు దోయిలిండుకున్నాడు.

చివరికి అందరూ నుంచునే వుండిపోయారు.

మంచం మొదట్టుంచీ నిలుపు కాళ్ళూచే వుంది.

అప్పుడు ముస్సద్దీ చేతులు మళ్ళీ జోడించుకుని “తమరు చదరంగంలో సిద్ధులని కోలావాలంగా వున్న జనశ్రుతి విధి, తమ చాతుర్యంచూస్తే, తమతో పుక్కి-లటవేసే ఆనందించకోరి, దయచేయ్యవలసిందని కోరుతూ, తమ కోసం చూచే దొరలైనా ఈ పరివారం పంపించారు. వారి అభిలాష పీర్చుకొని దయ మా సహాయ ప్రార్థన” అని విన్నవించాడు.

ఇది విని “ఇలాంటి అభ్యర్థన యిదివరకెవరికి వచ్చింది?” అనకుంటూ శాస్త్రి పరవశుడయ్యాడు.

ఆయన మీ చెప్పడమో తొందక, శంకరప్ప, మొదట చిత్రుడికేసి, తగువాత పెద్దమ్మకేసీ చూశాడు.

ఈ లోపునే అచ్చర్య సుభ్రహ్మణ్య సంతోషమొనర్చుకుని, కర్తవ్యం కూడా నిశ్చయించుకుని అన్న పెద్దమ్మ “వద్ద” అన్నట్టు తల కొంచెం అడిచి గుమ్మంలోకి వెళ్ళిపోగా, బ్రాహ్మణాగ వెళ్ళి శంకరప్ప ముస్సద్దీ రెండు చేతులూ పట్టుకున్నాడు.

“ఇలాంటి ప్రభు సన్మానం చేసేన్నదూ మొరగను అనలు, నా కిలాంటి యోగ్యత వుందనీ నా కెప్పుడూ తోచలేదు. తమ రాక నన్ను బ్రహ్మానంది భరింపజేసింది. దొరవారి కటాక్షం నాకు కొత్త ఆశలు రేపెడుతోంది. కొని నా దొక ప్రార్థన. తమరు బాగా ఆలోచించాలి. ఏదో రెండు మూ డెకరాల కొండ్ర దున్నుకుంటూ, మిఠులతో చురచుకుంటూ జుగుకుంటూ కాలక్షేపం చేస్తూ వున్న ప్రభుత్వం నేను, కార్యంతరంమీద యీ పూరు వచ్చేపడ్డాను. ఇక్కడికి వచ్చి చాలా రోజులయింది. ఇంకా చాలా రోజులూ వుండవలసివుంది, కొని పెద్దాపురం విడిచి యిప్పట్లోనే నవతల అడుగు పెట్టలేను. పెట్టడానికి కొన్ని చిక్కులున్నాయి. తమ రీతంకొత్త దొరవారికి విప్పించి, నామీద వారి అనుగ్రహం తెప్పిపోకుండా వుండేట్టు చేసే భారం తమ మీద వుంది. నేను జీవన అశ్రితకోటిలో వాణ్ణి. తమ సన్మతా భావింపవచ్చు.”

మొదిట చిక్కు డయిపోయి, సరవాత ముప్పదీ అన్నాడు.

“ఎది రోజులనంచి మా దొరవారికి తమ లీలలు విగడంతోటి, చెప్పకోడంతోటి ననిపోతోంది. గూడుగోడాలకందట తమతో యెత్తు వెయ్యాలి వారికి నంకల్లు కలిగింది. తమరు ఆది వరాహ మూర్తిగారిని చిత్తుచేసినవార్త వారికి ఈ సాయంత్రమే తెలిసింది తెల్ల వారేదా ఈ వుండే తక మంగున్న పాళ్లగా మమ్మల్ని తరిమారు.”

“కను పూర్తిగా మరభ్రష్టమైతే, చామర్లకోట దొరల సామ సోదార్యాలు జగద్విదితాలు; కొని దదగంగం అటకోసమే మే మిప్పు డొక చోటికి వెడుతున్నాయి. ఏర్పాట్లన్నీ యిదివరకే అయిపోయాయి. మాట తప్పడం అపరాధం అయిపోతుంది.”

“పోనీ, శత్రు నా రోజుల నయం చేస్తామంటే”—

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“శ్రీహరీ” అని మాట సగంలోనే అందుకున్నాడు శంకరప్ప.

“అలా మనవి చెయ్యడానికిన్నీ మఠరామూ పీలు కనవడ్డం లేదు. నేనే బయలుదేరి వస్తాను. ఏళ్ళుగంలో వీలుపడితే ఆళ్ళుగంలో వచ్చి వాల్తాన. అయితే శుక్ర మనవి. ఈ పాలకీ—యీపరి వారం—వీటికి నేనద్దన్నీ కాన. పాదచారిని వచ్చి, నేను దొర వారిని సేవించుకుంటాను”

“మా శుక్రాహం అంతా భగవదీహించింది”

ఈ మాట అన్నప్పను ముస్సద్దీ కొనసూపిరితో శున్నట్టయి పోయాడు.

“జమ రలా సెల పట్టించవద్దు. నాదగ్గర దొరవారనుకుంటూ శున్న శక్తిచాతుర్యలుండడమే నిజమయితే, యీ వ్యవధానం వారి శుక్రాహాన్ని ద్విపణిగా, ప్రగుణమూచేసి, చివరికి ఆనందాన్ని శతసహస్ర గుణాలు చేస్తుంది”

ముస్సద్దీ మరిమాట్లాడలేక, రెండు చేతులూమెత్తి నమస్కారం చేసి, మెల్లిగా వెనక్కి తిరిగాడు.

గుమ్మందాకా వెళ్ళి శాస్త్రి సాగునంపాడు.

౧౨

మూతరంగా మొగంతిప్పుకుంటూ శంకరప్ప పెద్దమ్మకేసిమాళాడు. గభీమని వచ్చి అశనివీచి నిమరుతూ “చాలా చక్కగా చెప్పావు నాయనా! ఇలాగ మాట పొందిక వుంటే విద్యయెంతయినా రాణిస్తుంది” అని మెచ్చుకుంటూ అతన్ని మంచమీద కూచో బెట్టి పక్కని కూచుండి పెద్దమ్మ.

“ఈపులకం యేమిటి పెద్దమ్మా?”

“పుంకాని కేం పుండి నాయనా? ఇది రసికుల లక్షణం. కళ్ళ తెలుసుకోడమూ, అనుభవించడమూ, గౌరవించడమూ—ఇంతే వారి పని. కళాపరిజ్ఞానం పున్నచోట ద్వంద్వాల చింత తలయెత్తలేదు. అదలా పుండనియ్యి. నీకిదే చెప్పడం. నువ్వు వచ్చిన పని కాయో పండో తేలేదాకా పడచలనం చెయ్యవద్దు”

“సరిహద్దుకూడా మాడను, సరా?”

“మస్తూవుండ. మహారాజుకూడా యిలాగే కభురు చేస్తారు.”

“ఇదంతా నీచలన”

ఇలా అంటూ శంకరప్ప పెద్దమ్మ పాదాలు వట్టుకున్నాడు. “తెరితండ్రి! నీకు వచ్చిన లోటు లేదమ్మా! నువ్వు అగ్రహారీకుడవయిపోతావు నాయనా!” అని పెద్దమ్మ శంకరప్ప శిరస్సు అగ్రహరించింది.

ఈసమయంలో “మాట యెవరి కచ్చారండ్రి మీరూ?” అని ముదలకస్తూ శాస్త్రి వచ్చాడు.

మాచో పని మందంమీద స్థలనిర్దేశం చేస్తూ “మికివ్వలేదుటండీ?” అన్నాడు శంకరప్ప.

శాస్త్రి విభ్రాణమై తక్కిమని విచిచిపోయాడు. “మానాయన మాటల్లోదొరకడు” అని పెద్దమ్మ శంకరప్పమీద మెటికలువిరిచింది.

“ఇలాంటి గౌరవం నేను పండితుడికి జరిగింది పెద్దమ్మా?”

“నాయని కి.కా మంత్రేతలేసి గౌరవాలు జరుగుతాయో అప్పుడే అయిందా శాస్త్రీల్లు బాబూ?”

“ఇదంతా పెద్దమ్మ చలనా, మీ అనుగ్రహమూనూ”

ఇలా అంటూ మోడ్పుట్తో వుభయిలకేసి తిరిగి నమ్రమై నాడు శంకరప్ప.

శ్రీవార సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“నానికేం గాని—మరితరవాయి!” అన్నాడు శాస్త్రి. దీనికి జవాబుగా “మాంచి గనకందాయప్పట్టులో వుండి అట” అని నురగలు కక్కుకుంటూ వచ్చాడు యాజులు.

“వెళ్ళండి నాయనా, వెళ్ళండి” అని తొందర పెడుతూ పెద్దమ్మ లేచి నురుగులు.

“ఇలా కూడో. ముగ్గు ఆయాసం రిచ్చకో!” అంటూ యాజుల్ని చెయ్యి పట్టుకు లాగి దగ్గర నువోపెట్టుకు. “ఏమిటి విశేషాలు? వివరంగా చెప్ప” అన్నాడు శాస్త్రి.

“వెనుతూ చెప్పకోగూడదూ?” అని శంకరప్ప లేచి నురుగోగా, “నా కాయాసం యేమిటోయో? నీమీద లో వళ్ళి మని మగ్గుడ నాలాలి. అంత పొంక! గా వుండి అట. మరిలే” అంటూ లేచి నురుగు శాస్త్రి చెయ్యి పట్టుకు లాగడం యాజులు.

ముగ్గురూ బయలుదేరారు.

“తొందరగా రండి నాయనా, నిద్ర పోకుచేసుకోకండి” అంటూ గుమ్మందాకొ వెళ్ళి, కులపై వేసి పెద్దమ్మ మళ్ళీ వచ్చి ముందం మీద నడము వచ్చింది.

౧౩

పుచ్చపువ్వు లాగి వెన్నెల. గంధర్వాం లాగ పిల్లగాలి. వీటి కను కూరింగానే మానసిక సంతృప్తిలు.

యువకులు యెగిరిపోతున్నారు.

రెండో వీధికి మల్లాటప్పటిక “శంకరప్పగారు కూడా వున్నారా యేమి ట్రా?” అని ప్రశ్న. “ఉన్నారోయి! కాని ఆగడానికి వీలులే” దని శాస్త్రి జవాబు.

మరి నాలు గిళ్ళు చాటారు. ఒక యువకుడు చారి కడ్డంగా నుంచుని “నుంచో, నుంచోవుకాదూ?” అని నిమ్మరా లాడాడు. “నీ ఘోరణే నీదా? ఇవతలవాళ్ళ మంచిచెడ్డలు చూడవద్దా? అక్కడెంత తొందరపని వుందో యెరుగుదువా” అంటూనే తప్పించుకుని ముందుకి సాగిపోయాడు శాస్త్రి.

ఇలాగే మరికొందరున్నూ పలకరించారు. “ఒక్క యెత్తు” అని అనేకు లువ్విళ్ళూరారు. “వీలు లే” దనడానికి శాస్త్రి విసిగి పోయాడు.

మళ్ళువు తిరిగేటప్పటికి వేశ్యావాటిక.

సర్వవిధాలా అది విలక్షణస్వపంచం.

మామూలుగా కాక, అక్కడి వెన్నెల సునిభిళంగా వుండి. పిల్ల గాలి మధురంగా వుంది.

దీనికి సాయం, చైత్ర మేడమీద గాత్రపాట, ఒక మేడమీదవీణా ధ్వని, ఒక మేడమీద మృదంగధ్వని వుజ్జీవింపజేస్తూ గజ్జెలచప్పుడు, ఒక మేడమీద కల కల నవ్వులు, ఒక మేడమీద ధలోక్షులు.

కొన్ని ద్వారాలలో బంగారు బొమ్మలు, కొన్ని అరుగులమీద జంగమవల్లులు కొన్ని మేడలముందు నీతాకోక చిలుకలు.

అక్కడక్కడ నీడల్లో కొత్త తుమ్మెదలు.

అలాంటి చోట యీ మిత్రమండలి.

ఒక మేడమీదనుంచి “అల్లుడుగారూ, దండాలు” అని వినిపించింది, “శ్రీకృష్ణార్చనం” అన్నాడు శాస్త్రి.

ఒక ద్వారంలోనుంచి “మామయ్య గారికోసం కళ్ళు కామలు కాసిపోయాయి” అని వినిపించింది. “చోరగా అయినా పండ నియ్యి” అని యాచులు దీవన.

శ్రీనాథ సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఒక అరుగమీదనుంచి “బాపయ్యగారు, బాపయ్యగారు, రెండేస్త్రాలు—దయచేయ్యరా?” అని పిలుపు. “ఒకటోటికి శంకరప్పగారిని తీసుకవెడుతున్నాము. ఇప్పుడుకొడు” అని యాజుల నిరాకరణం.

ఒక మేడ ముందునుంచి పులి మధ్యాహ్నముక అడ్డంపచ్చి “అన్నయ్యగారికి దండాలు” అంది.

“శుభం. వెళ్ళి వ్యాలి”

“ఒక్కమాటు శంకరప్పగారి పాదాలం కొలుచుకుంటాను”

“ఈమె కే, అలివేణి. రాజసభలో ప్రయత్నించిన నర్తకి. విశేషించి దనినంగంలో నిధి. ఒకమాటు “అం, కట్టు” అన్నంత చాతుర్యం చూపించగా మచ్చి, మహారాజులు, గారీమెడి రత్నాంగులీయకనూ, బంగారుజడా, ముళ్ళాలవులూ, దంతపుబలమూ బహుశక్తిచూపి. ఒక్కమాటు పాదాల్పొందే”

శాస్త్రి యిలా చెప్పగా “నాపాదాలు ఘోరగానరిసాటకదా!” అని శంకరప్ప సంతోచించాడు.

“మహాత్ముల పాదధూళి నాశిరమునదాల్తు” నంటూ అలివేణి శంకరప్ప పాదాలపట్టి కళ్ళకద్దుకుంది.

“సెల వయితే—” అని శాస్త్రికిని చూస్తూ శంకరప్ప నసిచాడు. “తప్పకందాను” అని యాజు లగా “శంకరప్పగారు మొయింటికి సావకాశంగా వస్తారమ్మా చెల్లీ” అని శాస్త్రి వాగ్దానం చేశాడు.

“మహావ్రసాదం” అని అలివేణి తిప్పుకుంది.

వారు నాలుగిళ్ళు దాటి పైక భవంతి దగ్గర ఆగారు.

“రంగనాయిక” అని చక్కని చుక్క చికిలిచేసిన మనమధ

బొం. వయస్సు రహస్య యిరవై. అటసాటల్లో మేటి. విటుడు పందొమ్మిదేళ్ళ క్షేత్రియ యువకుడు. మహారాజు దదరంగం అడాటప్పడు పరిక రాలు నద్ది, నన్నిధి పుండవలపిననలుగురువేళ్యలలోనూ వొకతే. అప్పడప్పడు మహారాజు దదరంగవినోదం చేకూర్చేపుట్టి. బొంగ శంకరప్ప చెవిలో చెప్పి శాస్త్రీ గుమ్మంయొక్కాడు.

౧౮

గుమ్మందాటితే, లోపల చక్కని భవనం ముందు పెద్ద జాకా మల్లిపందిరి. బయలంతా పూలతోట. పదిరికి దక్షిణంగా పావురాల గూడు. పోట్లోనూ అగుగులమీదా పట్టపగలన్నంశ దీపకాంతి.

వాతావరణం అంతా అగరువత్తుల పరిమళంతో గుమ్మయి పోయి వుంది.

వందిట్లోనే శుక కవాచీ బల్ల వుండగా, దాని మీద కూచున్నారు వారు.

ఎవ రేనా కనబడతా రేమో అని యాట లటూ యిటూ చూశాడు. “ఏమిటి దాని?” అని శాస్త్రీ ఆలోచనలో పడ్డాడు.

శంకరప్ప కళ్ళప్పగించేశాడు.

ఇక్కడోకొక్క నమయలలో “ఇలాగే మీ అట కట్టి తీరతా నండీ” అని దక్షిణపు తెరిపిలోనుంచి శుకచిలకపలుకు వినివచ్చింది. “అమ్మయ్యా” అని యిగిరిపడి తర్జనతో నిరేష్టూ, “రంగ నాయిక” అన్నాడు మెల్లిగా శాస్త్రీ.

“ఆ యేనుక్కి కాపు లేదే అక్కా?” అని శుక నెమలి కేక. శాస్త్రీ “మగదలుపిల్ల” అన్నాడు.

స్ఫుటంగానూ, స్పష్టంగానూ వినిపడలేదు; గానీ, జవాబుగా నన్ను పురుషకంఠం.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“అలా వచ్చారా? ఆ యెత్తుమీద వచ్చారా? అందుకొ మీ
రాకా? ఉ-హూ! ఇందాకటికంటే పెడింది చెల్లెమ్మాయ్!
అయినా—గుర్రం యిక్కడ వేశానండీ” అని మళ్ళీ చిలకపలుకు.

ఉల్కిపడి, యాజులు శాస్త్రిని గోకాడు. “ఏమిటి దారి?”
అంటూ శాస్త్రి మళ్ళీ తటపటా యించసాగాడు.

శంకరప్ప యివేమీ వినలేదు. మిత్రులూ చూడలేదు.

అతనికి తాదాత్మ్యం కలిగింది. అనేకమున్నూ వచ్చేసింది

గభీ మని లేచి నుంచున్నా ఉతను. లేస్తూనే దక్షిణపు తెరిపి
కేసి పందిరి చివరికి వెళ్ళాడు.

శాస్త్రి యాజులూ “యెందుకో?” అనుకుంటూనే వుండగా
“నీకంత కష్టం యెందుకు చిరంజీవీ? ఏగదిలో యే జంతు వుందో
చెబితే, నీ నిక్కణ్ణుంచే సలహాచెప్పి, నాలు గెత్తులో నిన్ను గెలిపిం-
చనూ?” అని కూడా అనేకాడు.

అది విని యేం చిక్కు వచ్చిపోతుందో అని నోళ్ళు మూసుకుని
కంగారుపడసాగారు మిత్రులు. వారి గుండెలు పీచుపీచు మని
పోతున్నాయి; కానీ,

“మీరు తంగిరాల శంకరప్పగారా యేమిటండీ?”

“ఔను సౌభాగ్యవతీ!”

“దండా లండీ”

గలగల మని చల్లగా హస్తాధరణాల చప్పుమా యిమాటా
కలిసి వచ్చాయి.

“శ్రీ కృష్ణార్పణం” అన్నాడు శంకరప్ప.

“ఏమండీ, లోపలికి రానిద్దామా?”

ఈమాట యివతలికి పెవిలో చెప్పినట్లు వచ్చింది.

జవాబు వినపడలేదు.

“పోనీ, నేను వారి సలహా వుచ్చుతోనా?”

జవాబు వినపడలేదు.

ఏదో స్త్రీ కంఠస్వరం. అతి సుతార మైన వుచ్చారణ.

ఇది యిలా జరుగుతూ వుండగా, లోపలనుంచి చైత జరత వచ్చి, కింది చీడీలమీద నుంచి, గూజులు వెళ్లి ఆమెతో ప్రస్తావన ప్రారంభించాడు.

“వారు, చెబితే చాలంటూ వుంటే, బల్లపట్టుకు వెళ్ళి చూపించడం యెందుకే అక్కా?” అని మరదలు పిల్ల అనగా, “అక్కల్లే దక్కలేదు, వొక్కమాటు చెబితే చాలు” నని శంకరప్ప మళ్ళీ అన్నాడు.

శాస్త్రీ యింకా నిర్విణ్ణుడే అయి వుండగా, మరదలుపిల్ల వివరాలు చెప్పింది.

“చాలా మట్టుకు మంచి దారికే వచ్చావు; కానీ, యెడటి బలం లో యొక్కడ అవుతుందో కనిపెట్టలేక పోయావు. అయినా మించిపోయిందేమీ లేదులే! చూడూ, కుడివేపున వున్న గుర్రం తీసుకు వెళ్ళి, వారి శకటు ముందు వెయ్యి”

“.....వేళాను”

“నరే”

“వారు దానిమీదికి తమ మంత్రిని వేళారండీ. గుర్రానికి కుడి ప్రక్కగా వేళారు”

“చాలా బాగుంది. ఈమాటు ఎడమవేపునవున్న యేనుగు నాలుగోవరస మొదటి గదిలో—”

“వేళా నండీ”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“ఏమి జరుగుతుందో చెప్పు”

“అలో చిస్తున్నారు”

కొంచెం సేపు నిశ్శబ్దం

“ఇంకా అలోచనే నండి”

“తొందర పెట్టకు”

మళ్ళీ పావుగడియ గడిచింది.

“ఇంకా అలోచనే నండి”

“కనిపెట్టుకుని వుండాలి”

మళ్ళీ పావు గడియ నిశ్శబ్దం.

“అమ్మయ్యా! నమ మంత్రిని తమ రాజుకి కుడిపక్కని వేసు
కున్నారండి”

“ఈమాట మన గుర్రాన్ని ఆయిమూలగా పురికిండు”

“వేసి రాజు”

శంకరప్ప మొగం నికసించింది.

ఇంకో పావుగడియ చల్లగా జారుతుంది.

ఈపావు గడియలోనూ జరగ రావడమూ, శాస్త్రికి నమస్కరించడమూ, శాస్త్రి “మాట్లాడకు” అన్నట్టు చెయ్యి వూపడమూ, అమె మెల్లిగా లోపలికి వెళ్ళిపోవడమూ జరిగిపోయాయి.

“రాజుని, వొక్క గది ముందుకి—మన గుర్రం దగ్గరికి వేశారండి”

“శివశివా! మన శకటింహో నే?”

“అట కట్టండి”

అచ్చంగా అది మయూర క్రేంకారం.

మరి మాట లేదు. బలం కలిపేసిన చప్పుడుమాత్రం వచ్చింది.
ఒక్క పావు గడియ వేచివుండి, తరవాత వెనక్కి వచ్చి, బల్లమీద

కూచుని యాదాలాభంగా అరుగుమీది కిటికీ కేసి చూశాడు శంకరప్ప.

కళ్లు చెదిరిపోయేటట్టు కిటికీలో మొదట రెండు చంద్రబింబాలు మెరిశాయి, వాటి వెనుక నూనూగు పొసాలున్నా తలుక్కుమన్నాయి.

ఇదో వేపునా మొగంబూద మొగంబుంచి, శాస్త్రీ యాజులూ “శాంపలు మురిగిపోతా మనుకున్నా” మనగా, శంకరప్ప ముక్కుమీద వలు పెట్టుకున్నాడు.

వీర స్థితిలో వుండగా యెక్కడోలాగ మంచీరగనాదం సన్న సన్నంగా వివచింపింది. “ఏమిటి చెప్పా?” అనుకుంటూ వుండగా, ‘ద్వీ’ అంది” అని వెనకాల చివ్విపలుకు. ముగ్గురూ అందరిపడి వెనక్కిచూడగా, అంజలి బంధంలో వున్న బుగారు బొమ్మ.

“క్రీకృష్ణారృణం” అని శంకరప్ప “సౌభాగ్యవతీ భవ” అని శాస్త్రీ యాజులూ దీపస్తూలేచి ముందున్నారు.

నరహాసలిప్తారే అయినా, శంకరప్ప మావులతో విభ్రాంతురాలై, అంజలిబంధంతో ఆమె అలాగే నిలిచిపోయింది.

అడవిచారు జాబొంతుమీద వున్నాడ సర్దుజరికంపూనా వలె వాటు. ముద్దుముద్దుగా వాటి పానవి పట్టుకుని గంటల ముల నూలు. మెడలో పైటమీద యెండు దిగుడుగా పచ్చలవతకం. ముక్కున నత్తూ బులాకినీ, చెవులకు జాకాలూ, కర్ణి పువ్వులూ, బావిలీలూనూ, చేతులకు మురుగులు, మురిడిగొలుసులు, పోచీలు, కంకణాలు, భుజబంధులు, కిరస్సున నూర్చుడు, చంద్రుడు, పాపిడి పిందిరీలు, తమలపాకు, మొగిలిరేకు, తెగబారెడు బంగారుజడ. దానికి గుత్తులు గుత్తులుగా గంటలు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అమె శరీర కాంతిలో కలిసి పోవడంవల్ల కొన్ని ఆభరణాల రత్న సరుకే గాని, బంగారం కనిపించడం లేదు. ఒక్క శిరోభూషణాలు మాత్రమే సర్వాంగీణంగా మెరుస్తున్నాయి.

సంతత పరిచయం వుండిన శాస్త్రి యాజులూ చకితులయినారు. శంకరప్ప పరవశుడే అయిపోయాడు.

“దయ చెయ్యండి” అంది రంగనాయిక.

“ఇప్పటి చాకా కూడునే వున్నాం కాదూ? దాని కేమిగాని, రసభంగం చేశాను, సిగ్గుగా వుంది” అన్నాడు శంకరప్ప.

“ఎంత మాట సెల విప్పించారూ? మాయిల్లా, మా వంశమూ, నా జన్మా పవిత్రం అయినాయి. మేమందరమూ, ధన్యులం అయినాము”

అంతటి బంధం విప్పకుండానే రంగనాయిక యిలా అంది. శాస్త్రి శంకరప్పకేసి చూశాడు. ఆ చూపులో “అందరం అన్న మాటలో ప్రాతినిధ్యం స్ఫురిస్తోంది సుమండి” అన్న భావం వుండడం గుర్తించి, శంకరప్ప “మీ వుదారబుద్ధి అలా అనిపిస్తోంది. నాలో కనిపిస్తూ వైలక్షణ్యం లేదు” అన్నాడు.

“తమలో లేనిది వైలక్షణ్యం కాదు, దానికి పరిమితి”

శాస్త్రి, యాజులూ “రంగా, నువ్వు సరిగా చెప్పావు” వన్నారు. “నేనసహాయుణ్ణిపోయాను” అని శంకరప్ప మందహాసం చేశాడు.

“అసహాయశూరులు తమను. పదిరోజులుగా తమ పేరుమీదుగా దేవదుండుభులు మోగిపోతున్నాయి. ఉబలాటం పురకలు వేస్తోంది అయితే, నాజన్మలో తీరనికోరిక అయిది; కాని అప్రయత్నంగా నీడించింది”

“అంత నిరాశయేలా? కాకిచేత కభరుచేస్తే రాకపోదునానేను?”

ఈపట్టుంలో హేమాహేమిలున్నారని తెలిసి, మెళుకువలు గ్రహించడానికి కదా నేనువచ్చాను?”

“శ్రీహరీ! శ్రీహరీ! పూరుకుంటారేం కాస్తుల్లుమామయ్యగారూ”

“ఊరుకోక యేమి టీచెయ్యడం? అటలో నెగ్గాముకనకనా మాట నెగ్గడానికి?”

“నాకు వాగ్బంధంచేకారు మీరు” అన్నాడు శంకరప్ప.

“మీకు వాగ్బంధనం చెయ్యడానికి సరస్వతికూడా చాలదంటే యిక అస్మదాదులమాట చెప్పేదేమిటి? అయితే మీరీపూరునుంచి కదలికుండా అప్పదిగ్బంధనమాత్రం చేసేస్తాంమేము” అన్నాడు యాజులు.

దానిమీద “అవునవును. అదితప్పకుండా చెయ్యాలి” అని రంగ నాయిక, “ఇంకా చెప్పాలా?” అని కాస్త్రీదృఢంగా అన్నారు.

ఈసమయంలో పెండిపల్లెంపట్టుకుని మరదలుపిల్లా, ఆమె వెనక జర్రావచ్చారు.

రంగ నాయిక పెంటనే మోక తాంబూలం అందుకుని నమ్రురాలై శంకరప్పకి సమర్పించింది.

ఈఅవకాశంలో పల్లెం తల్లి చేతికొనించి, మరదలుపిల్ల, కాస్త్రీకి యాజులికీ తాంబూలాలిచ్చింది.

ఒక్కమాటు అయిదుగురికీ స్కూ మిలమిల్లాడాయి.

పెంటనే పురుషులుముగ్గురూ బయలుదేరారు.

గుమ్మందా కా సాగనంపి, మళ్ళీ దణ్ణాలునివేదించి, పెలపుపొంది అక్కా చెల్లెలూ వెనక్కిమళ్ళారు. తలుపువేసేసి తల్లికూడా కూతుళ్ళ వెనకనే వెళ్ళిపోయింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాస్త్రీ చిన్నకథలు

౧౧

“పట్టుంలోకెవరో అసాధ్యపు అటకాడు పచ్చారుట, మీ కేమయినా బాడ తెలిసిందండీ?”

“లేదు మహాప్రభూ!”

ఉదయం యేడైమిదిగడియల పొద్దెక్కాకి, జరుగులైన రాజ కార్యాలన్నీ ముగించుకుని, పెద్దాపురంకోటలో, మహారాజాధిరాజు పేజీచిహనుమంత, నెల పొలుగండాంక, శ్రీ వత్సవాయి చతుర్భుజ తిమ్మజగపతిమహారాజు లక్కమేడ వసారాలో పచారుచేస్తున్నాడు.

లేజవరాలైన నైకపరిచారికి వెనక వెనకనే కూడాకూడా తిరుగు తూ మహారాజు చెయ్యిచాపినప్పడల్లా హుక్కాగొట్టించిస్తోంది. మరొకలేజవరాలు, చేతులుకట్టుకునీ, మొగంవంచుకునీ మెట్లదగ్గర నుంచునివుంది.

జరూరుకాగితాలు చేతపట్టుకుని, వొక స్తంభందగ్గరగా నుంచుని దివానీ మాట్లాడుతున్నాడు.

“ఊరంతా కోడయి కూస్తోందిట మీకు తెలివకపోవడంయేమిటండీ?” అని ఆశ్చర్యం కనపరుస్తూ మళ్ళీ అడిగాడు మహారాజు.

“నేను సత్యమే మనవిచేసుకున్నాను మహాప్రభూ! చదరంగం అంటే నాకు తూర్పుపడమరా యేమి తెలివదుకనక, దానికి నా బంధించిన కభుర్లు నాతో యెవరూ చెప్పరేమోనండీ”

“అంతా విడ్డూరంగా మాట్లాడతారండీ మీరు”

ఇలా అంటూ మహారాజు కొంచెం అసంతృప్తి కనపరిచాడు.

“మనీవూని మారేడు కాయ చేసేయ్యడంయెలాగా?” అని దివానీ ఆలోచనలో పడ్డాడు.

సరిగా యీసమయంలో, మార్వాడు ఆవిరహమూర్తివచ్చి కథలుచేసి, సెలవుపొంది పైకివచ్చాడు.

“పట్నంలోకెవరో గొప్ప ఆట కాదు వచ్చారుట మీరువిన్నారుట బండీ?”

వచ్చిరావడంతోనే నిలవేసినట్టు మహారాజులాఅడగగా, మూర్తి నొక్కక్షణం గుక్కెప్పుకోలేక పుక్కిరిబిక్కిరి అయిపోయి అంతలో మళ్ళీ సద్దుకున్నాడు.

“వినడముకాదు, మాళాను మహాప్రభూ! చూడమూ, కాదు, అత గాడితో రెండెత్తులుకూడా బేళాను మహాప్రభూ”

“మరి సెలవిప్పించారు కారేం?”

“విధిలేక యిప్పుడు మనవి చేసుకుంటున్నాను జగత్ప్రభూ! ఆమరిషి యేలినవారి నన్నిధిలో ప్రస్తావన చెయ్యవలసినవాడు కాడండి”

“అదేమి?” అంటూ మహారాజు నిర్విణ్ణుడయ్యాడు.

మొగం పక్కకి తిప్పుకుని “నాలుగుబాదులు బాడండి” అన్నట్టు దివాన్జీ కన్నుగీటాడు. అది గుర్తించి మూర్తి పూర్తిగా పురక్కాడు.

“అత గాడు కట్టుబాగుమోతు, నోసలు పెక్కిరించడమేకాదు నోరే బ్రాహ్మణుడోరు కాకండి”

“అంటే?”

“నిజానికిమాత్రపు ఆట కాడే. మెళుకువలు తెలిసినవాడే. కాని, మాటపొందిక లేదు. వినయవిధేయతలేరగదు. పెద్దాపిన్నా తారతమ్యం లేనలేదు. ఒకమంచిమెత్తు నోచింగంటే—లేకపోతే యెదటిబలం లొంగు బాటులోవుండంటే చప్పట్లు—కేకలు—యీ లలు—ఇకిలింపులు—భరించడం కష్టం మహారాజాధిరాజా!”

“ఒకగోచిపాత కట్టుకుని, మరోగోచిపాత కప్పుకుని—అత గాడా

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

యేమిటండి?” అని అడిగాడు దివాన్జీ.

“చిత్తం చిత్తం, అత నేనండి. తమరుకూడా”

“అతగాడే అయితే, నేనూ చూశాను మహాప్రభూ! ఒకనాడు మాయింటికివచ్చి నానాఅల్లరీ చేశాడండి”

“శ్రీహరీ! తమలోగిట్టివగ్గిరే?” అంటూనిర్విణ్ణతనటించాడుమూర్తి

“జవాన్లు అవతలికి పంపెయ్యబోగా, వొకడి అంగీ చింపేసి, వొకడి డవాలీలాక్కుని — తాజేదారుకూడా చాలా అవస్థపడ్డాడండి అతనితోటి”

మహారాజు చాలా పరిశపిస్తూ “అదేమిటి చెప్పా?” అన్నాడు

“పొగరుమోతనమే కాకుండా, కొంచెం మతిభ్రమకూడావున్నట్టు కనపడింది మహాప్రభూ”

“దివాన్జీగారు సరిగా కనిపెట్టారు. అదికూడా వుందనే నాకిప్పుడనుమానం కలుగుతోంది జగత్ప్రభూ!”

మూర్తియిలాఅనడం దివాన్జీకి బాగాపూతంయిచ్చింది. దాంనో అతను “సెలవయితే అరగడియలో అతగాణ్ణి యేలినవారి పావాల దగ్గర నిలబెట్టగలను; కాని —” అంటూ నసికొడతను.

“అటలో సారస్వమా? మాటలో పారుష్యమా? నడతలో జైరస్వమా?”

ఇలాఅని మహారాజు ఆలోచనలోపడ్డాడు. ఉత్సాహంతో విరిగిపోయింది. హుక్కాగొట్టం అందుకున్నాడు కాని, నోట పెట్టుకోలేదు. మళ్ళీ పరిచాటికిచ్చేశాడు.

అదిచూసి మూర్తి, దివాన్జీ పొంగిపోయారు.

“శైవయితే—” అంటూ మళ్ళీనసికాడు దివాన్జీ. ఒక్కక్షణం ఆలోచించి “అక్కలేదు; మీరుజెల్పండి” అన్నాడు మహారాజు.

బరువుగా ఆడుగులు వేసుకుంటూ దివాన్ జై వెళ్ళిపోయాడు.

మహారాజు యింగితం కనిపెట్టి “నూరపరాజు గారు కూడా దయ చేసి వున్నారు, వారితో ముచ్చటలాడుతూ కిందవుంటాను మహా ప్రభూ!” అని విన్నవించి మూర్తికూడా వెళ్ళిపోయాడు.

౧౬

మహారా జొక్క విఘడయ బొమ్మలాగ నిలిచిపోయాడు. తరువార, హుక్కాగొట్టంకోసం, పరిచారికి వొక వేపున వుండగా మరొక వేపుకి చెయ్యి చాపాడు.

అనుర్ధావకుతూ పరిచారిక తిరిగివచ్చి గొట్టం అందించింది. రెండు గుక్కలు పీల్చాటప్పటికి రాజుకి కొంచెం హుసారు కలిగింది. వీదో చెబుదామని మెట్లదగ్గరవున్న పరిచారిక కేసి చూశాడు. ఈలోపున పక్కగదిలోనుంచి రంగనాయిక వచ్చి “అంతా సిద్ధంగా వుండి మహాప్రభూ!” అని విన్నవించింది.

ఆమెని చూశాటప్పటికి మహారాజుకి మళ్ళీ జిజ్ఞాస రేకెత్తింది.

“రంగీ!” అని పిలిచాడు మహారాజు.

“చిత్తం మహాప్రభూ!” అంటూ పక్కకి వచ్చి నుంచుండి రంగనాయిక.

“పట్నంలో కెవరో గొప్ప అటకొడు వచ్చారుటా?”

“అవును మహాప్రభూ!”

“అవు నంటే? నువ్వు చూశానా?”

— “చిత్తం, చూశానండీ”

“వారి బసకి వెళ్ళావా?”

“నిన్న రాత్రి వారు నూ యింటికే దయచేశారండీ”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“రాత్రా?” అని కొంచెం శ్రేష్ఠగా అడిగాడు మహారాజు. రంగ నాయక అందుకు మొదట సిగ్గుపడి, తరవాత ధైర్యం తెచ్చుకుని “అవును మహాప్రభూ! రాత్రి అయితే వారుంటారని ఘోషించి—”

“అవునవును. అలాగే అయివుంటుంది. సరే దయచేశారు”

“ఎక్క డెక్కడ యే యేజంతు వున్నదో వొక్కమాటు విన్నవించగా—”

“విన్నవించడమా?”

“అవునండి. గోడ అవతల నుంచునీ నాలుగైదులో—”

“గోడ అవతల నుంచునా? లోపలికి రాలేదు?”

“లేదు మహాప్రభూ! అనలు, వారు మా యింటికి వచ్చినట్టే మాకు తెలవదండి. మామూలుగా దక్షిణపు తెరివిలో కూచుని యెత్తుబేసుకుంటాన్నాము. వారు నట్టివాకట్లోనే వుండిపోయారండి”

“నాలుగైదులోనా?”

“చిత్తం—నాలుగో యెత్తుతో అట కట్టిపోయిందండి”

“ఎవరిదీ?”

రంగనాయక మొగం వందుకుని “వారిది మహాప్రభూ!” అంది.

“అయితే, వారు నీపక్షం వహించా రన్న మాట”

“చిత్తం. వారు వచ్చేటప్పటికి యెత్తు నాది. వారు చాలా అసాధ్యపు రాకడ వచ్చారండి. ఉత్సాహాశ్రేకంవల్ల ‘ఇవాళ మీ అట కట్టితీరకా—”

“నీగ్గెందుకూ? సమయం అలాంటిది. కనక చెప్పు”

“నామాట వాకట్లోకి వినవడివుంటుంది. దానిమీద వారు ‘నీ కంఠ కప్ప మెందుకు చిరంజీవీ! ఏ గదిలో యే జంతు వుందో—”

“ఓహో! అలా కలిసిందా కత్తు?”

“చిత్తం. వారియెడటికి బల్ల పంపబోయాను; కాని అక్కరే దని—వద్దే అని—”

“నీయింటి కెందుకు దయచేశారు?”

“తరవాత తెలిసినసంగతి మనవి చేసుకుంటాను. వారు గొప్ప ఆట ఆడతారనీ, నేనుకూడా—”

“అవునవును, తరవాతా?”

“నిన్న రాత్రి మా యింటికి బయలుదేరుతూ వుండగా, చామర్ల కోట దొరలు, వారికోసం పాలకీ, జోడు మహావ్రథులూ, పరివార మూ పంపి ప్రార్థించారుట మహాప్రభూ!”

“వారి కీర్తి పొరుగునూళ్ళకిన్నీ వెడుతేం దన్నమాట. అయితే, మన కోట కెందుకు రాలేదా?”

“ఇది అంత సులభ మైనదా రాజాధిరాజా?”

మహారాజుకి, రంగనాయక మాటలో ఏదో ధ్వని వున్నట్టు తోచింది. దానిమీద మార్గిడివాస్తా గార్ల మాటలుజ్ఞాపకంవచ్చాయి.

“వారిదగ్గర పొగరుమోత్తనం యేమయినా వుందా?”

“శ్రీహరీ! గంగిగోవు మహాప్రభూ!”

“మత్తెర్రమ వున్నట్టు తోచిందా?”

“అపర బృహస్పతు లని చెప్పవచ్చు మహాప్రభూ!”

“కట్టుకున్న బట్టలు అసహ్యంగా వున్నాయా?”

“సీరుకావి అంగస్త్రా లొకటి కట్టుకుని, వొకటి కప్పుకుని— వారి వేషం కటికి దారిద్ర్యానికి సూచకంగా వుండే; కాని అసహ్యంగా లేదు రాజేంద్రా!”

“ఎందుకూ?” అనుకుంటూనే “వికారిరూపులా?” అన్నాడు మహారాజు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

రంగనాయక మొదట కొంచెం సిగ్గుపడింది. అంతకంటే యెక్కువగా సంకోచపడింది; కాని తరవాత నిదానంగా చూస్తూ “చాలా చక్కనివారు మహావ్రథూ! వారి మొగవొద్ద బ్రహ్మవర్చస్సు తాండవం చేస్తోంది. తగిన వేషం వుంటే మళ్ళి ధుణ్ణి మించి వుంటారు” అని చెప్పేసింది.

ఇదంతా మహారాజుకి కట్టుకథగా కనపడింది. దీనిమీద సాలోచనగా వక్కకి చూశాడు; రంగనాయక పగ్గన పొక బ్రాహ్మణ యువకుడుగా రూపొంది యొడట నురుచున్నట్టు కనపడింది. “ఒక్కయెత్తుకి నెలవిప్పించండి” అని దోసిలి వ్రేగి కోరుతూ వున్నట్టు కూడా అనిపించింది.

దాంతో వుత్సాహం చేకొట్టింది. మనస్సు తేరుకుంది. అంతా అర్థం అయింది. కర్తవ్యం తేలిపోయింది. వెంటనే “నరే పసి” అంటూ గదిలోకి బయలుదేరాడు ఎ.హారాజు.

మక్కా ధారిణి అనుసరించింది.

సన్న చేసి రంగనాయక గదిలోకి వెళ్ళిపోగా, మట్లనగ్గరి వున్న, పరిచారిక కిందికి బయలు దేరింది.

౧౭

నాటి సాయంత్రం శ్రీనాట అప్పలనరసింహారాజు మోగిల్లలో ఆట యేర్పాటయింది. ఎత్తు వెయ్యడానికి, భీమవరపుకోట నుంచి, శ్రీ వత్సవాయి విజయరామరాజు అంచెగురాలమీద వచ్చి వున్నాడు.

అప్పల నరసింహరా జెప్పుడూ చదరంగం కేసి చూడడు. దళావతారీ అంటే మాత్రం అతనికి సిద్దాహారా లక్కణ్ణేను. అందులో అతను సిద్ధహస్తాడు. మహారాజునో ఆదినారాయణం ఆడగల ముగ్గురిలోనూ అతను మొనగాడు.

సొంతానికి, అత నెవ్వరూ చదరంగం ఆడక పోయినా, చక్కని దంతపుబలం మాత్రం ప్రైకటి సంపాదించి వుంచాడు. కోటికి వెళ్ళనిరోజున అతను ఒక వేపున గళావతారీలో కూచుని వుంటే, మరొక వేపున బంధువులో, మిత్రులో, అశ్రితులో చదరంగం సాగిస్తూ వుంటారు.

మహారాజు దగ్గర లాగే యేదో ప్రైక ఆటలో సహర్థు లైన వారికే గాని సామాన్యులకు అతని దగ్గర ప్రవేశం కలగదు.

విజయరామరాజు మహారాజుకి నన్నిహితుడు. అప్పల నరసింహ రాజుకి సయానా మేనల్లుడు. వైగా అన్నగారి అల్లుడు.

భోజనానంతరం అల్లుడు మామ లిద్దరూ నిద్రపోయి లేచాటప్పటికి, పెద్ద పెద్ద ఆటగాళ్ళు చాలామంది వచ్చి కలిపెట్టుకుని వున్నారు. విశాల మైన సావడి అంతా కిటికిట లాడిపోతోంది. రాజుకి సలహాలు చెప్పడానికి మొనగాళ్ళందరూ ముందువరసలో కూచుని వున్నారు.

వన్నెండేళ్ళ వయస్సుగల అప్పల నరసింహరాజు కొడుకు, వచ్చినవారి నందరినీ చందనతాంబూలాలతో సత్కరించి, నౌకరు తెచ్చి యివ్వగా దంతపుబలం చక్కగా సద్ది, యింకా వచ్చేవారికి స్వాగతం నివేదించడానికి ద్వారంలో నుంచున్నాడు,

నలుగురు మంక ఖు గోడల దగ్గరగా చెదిరి నుంచుని విసనకర్రలు వేస్తున్నారు.

సావడి అంతా పునుగువత్తుల ధూమంతో గుబాళిస్తోంది. చూసి వుండినవారు శంకరప్ప నేర్పు పుగ్గడిస్తూ వుండగా చూడనివారు ఆప్యాయనంగా ఆలకిస్తున్నారు.

ఇలాంటి సమయంలో అప్పలనరసింహరాజు వచ్చి అందరికీ

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

సమస్కారాలు చేశాడు. సభ్యులందరూ ప్రత్యేకంగాలేచి ఆసమస్కారాలందుకుని అశీర్వాదాలు కొందరూ, ప్రతీసమస్కారాలు కొందరూ చేశారు.

ఇది అయ్యేటప్పటికి ముందొక రాజకొమారుడూ, తరవాత, విజయరామరాజు వచ్చారు ఎరిగిననా రెండరూ కుశలప్రశ్నానికి చెయ్యగా, మెరగనివారు పరిచయభాగ్యం పొందారు.

చివరికి యెవరికి నిర్దిష్ట మైనచోట వారు కూచున్నారు

అల్లుడి యింగితం కనిపెట్టి, అప్పలనరసింహరాజు, గ్వారంటీ పున్న కొడుక్కేసి చూశాడు. ఆరాచబిడ్డ వెంటనే వసారాగది లోకి వెళ్ళి శంకరప్పనీ, శాస్త్రి యాబులు గార్లనూ తీసుకువచ్చాడు.

సమస్కార నివేదనలతోటి, స్వాగతవచనాలతోటి సావడి అంతా ముఖరిత మయిపోయింది. శంకరప్పని, రెండు చేతులూ పట్టుకుని కొందరూ, కాగిలించుకుని కొందరూ ప్రీతివీరసంభాలు వెల్లడించారు.

సావడి అంతా సిండుగానే వుంది; కాని బల్లకీ దక్షిణద్వారానికి మధ్య యేదైనమండుగురు కూచోతగినంత స్థలం కాళీగా వుంది. అప్పలనరసింహరాజు శంకరప్పకి ఆస్థలం చూపిస్తూ “అందరూ దయ చెయ్యండి” అన్నాడు.

అందరూ కూచున్నారు.

“నా కింతచో పెందుకూ?” అని సంకోచిస్తూనే శంకరప్ప కూడా కూచున్నాడు.

మిత్రులతని వెనక కూచోబోయారు; కాని అప్పలనరసింహరాజు “తమ రిద్దరూ యిలా దయచెయ్యండి” అని పిలిచి బల్లకి పశ్చిమంగా తనదగ్గర కూచోపెట్టుకున్నాడు.

శంకరప్పకి అనుమానం వచ్చింది.

“వారిని ఏ కాకిని చెయ్యాలనా? మానలకు అందకండా చేద్దామనా? అయితే, యిదివరకి మహా వుండిందా? ఇప్పుడు లేకపోతుందని బెంగా?” అని శాస్త్రి యాజులూ కిందా మీదా పడ్డారు.

మొనగాళ్ళు “ఇక ప్రారంభించగూడదా?” అన్నట్టు చూడగా, అప్పలనరసింహరాజు “అందరికీ చందనదర్ప అయిందా? బాబూ!” అని అడిగాడు.

దానికి, కొడుకు “అందరికీ అయింది. కాని శంకరప్పగారికీ, శాస్త్రిగారికీ, యాజులుగారికీ మాత్రం తరవాణు. వారిని యిప్పుడే సేవించుకుంటాను” అని జవాబు చెబుతూ శాస్త్రి యాజులుగార్ల యెడటికి వెళ్ళి నుంచున్నాడు. గంధపుగిన్నె వట్టుకుని వొక నాక రతన్ని పెంబడించాడు.

యిది యిలా జరుగుతూ వుండగా, దక్షిణ ద్వారంలోనుంచి ముందొక ప్రాధ వచ్చింది. తరవాత పైక మధ్య వచ్చింది. ఆమె వెనక పైక మిగ్గ కూడా వచ్చింది. వస్తూనే, పైక్క-క్కరే, అందరికీ నమస్కరించి నుంచున్నారు.

ఒక నాకరు ప్రాధచేతికి బంగారపు గంధపుగిన్నె అందించాడు. ఇంకొకనాకరు మధ్య చేతికి వెండితాంబూలపుపత్తెం అందించాడు. మరో నాకరు మిగ్గ చేతికి నెమలిరెక్కల వట్టివేళ్ళ విసనకర్ర అందించాడు.

శంకరప్ప అతి గంభీరంగా కిరణవంకం చెయ్యగా శాస్త్రి, యాజులూ మొగ మొగాలూ, చూచుకున్నారు.

తిరవాత అప్పల నరసింహరాజు మందహాసం చేశాడు. విజయ రామరాజు కన్ను గీతాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు.

పెంటనే శంకరప్పకి కుడిపేపున కూచుని, ప్రాథ, గంధపు గిన్నెలో చెయ్యి పెట్టింది. ఎడమపేపున కూచుని ముగ్ధ తమలపు చిలకలు చుట్టసాగింది. పెనకపేపున ముందు ముంగాళ్ళమీద కూచుని శంకరప్ప కప్పుకున్న అంగాస్త్రం మెల్లిగా తీసి, తరవాత సరిగా కూచుని విసనకర్ర అందుకుంది ముగ్ధ.

శంకరప్ప ప్రాథకేసీ, మధ్యకేసీ తీతిగంభీరంగా చూశాడు. అతని మొగమ్మీద చిరునవ్వు తగుమ్రమంది. తరవాత అప్పలనర సింహరాజు కేసి చూస్తూ “ఇవారే శంకరప్పకి అగ్ని పరీక్ష అన్న మాట. ఉచితంగానే వుంది. రాజాస్థానాల్లోకి వచ్చి గారడీ చేస్తామంటే సాధ్యపడుతుందా మరి? కాని, ప్రభూ! గోదీపాతరాయ డికా అప్పరసల చందనవర్చ?” అని అడిగాడు.

“తమకి పరీక్ష? అందులోనూ అగ్నిపరీక్ష? ఎంతమాట నెల విప్పించారూ? తమర్ని పరీక్షించడాని కెవరికి తాహతుందీ? ఇంతకీ; తాము సాక్షాత్తూ ఆశ్రీశుకల అవతారం గదా?” అని చమత్కరించాడు అప్పలనరసింహరాజు.

“శధాన్తు” అంటూ అందుకుని “తమ అమోఘ శుభచింతనం నన్ను తప్పకుండా వైడ్డెక్కిస్తుంది; కాని తానుకు లేదే? ఈ విలాసాల మాధుర్యం చవిచూడగల యోగ్యత కూడా లేదే? అనే విచారం తప్ప నాకు మరే బెంగాలేదు. సకలానికి నాకు ఆ పినాక పాణే వున్నాడు” అని చెప్పి, మహామేనువు లాగ నుస్థిరుడై ప్రాథకి, దర్జాగా కుడిచెయ్యి అందించాడు శంకరప్ప.

“ఇందులో రేదోదో కిటు కుందని తమ రనుకోవద్దు. అయితే అకు ముగ్గురికీ చదిరంగంలో తగినంత నేర్పుంది. పది పదిహేను గోజులుగా తమ రీపట్నంలో ప్రకటిస్తూ వుండిన చాతుర్యం వి

ముగ్ధులై, తమర్నీ, తమ చాతుర్యాన్ని ప్రత్యక్షంగా చూడదలిచి ప్రార్థించారు. ఇందులో దోష మేమీ లేదని మామయ్యగా రంగీకరించారు. ఇక తరవాయి సంగతి. ఈ ముగ్గురూ కళావతులు, సకలవిధాలా యీవూరి వేశ్యలలో యెన్నిక అయినవారు. తమర్నీ సేవించుకోడాని కింత కంటే మంచిమార్గం కనపడలేదు. సేవయిది పురమాయించాను. ఇది భక్తిప్రవత్తుల ఫలితమే కాని మరొకటి కాదు. కనక తమరు మరొక విధంగా భావించబడ్డు” అని విజయరామరాజు కూడా చాలాచాలా చెప్పాడు; కాని, శంకరప్ప నమ్మలేదు.

శాస్త్రీ యాజులూ “ఇది శంకరప్పగారి యేకాగ్రత భంగ పరచడానికే” అని దృఢంగా నమ్మారు.

ఈనమ్మకమే శంకరప్ప చూపుల్లో వారికి కనపడింది. ఆ చూపుల్లో “మీరు బెంగపెట్టుకో నక్కలేదు” అని ధీమాకు కూడా కనపడి వారు స్తిమిత పడ్డారు.

ప్రౌఢ గంధం తీసింది.

ఆసలే వెన్నకంటే మృదు వయిన చందనం. అంతకంటే మృదు వయిన వేశ్య చేతిలో ఆది సుస్కారం పొందింది. అందులో మల్లె అత్తరుకూడా కలిసింది. దీనికి సాయం అప్రౌఢ, ముందు తాను కరిగిపోయి అతన్ని కరిగించివెయ్యా లన్న ప్రీతితో అలదింది.

కాని, అంతా వ్యర్థం.

శంకరప్పలో వికారం యేమీ కనపడలేదు. అతనికి గంధం పూస్తూ వున్నంతసేపూ ఆమె “లక్కబొమ్మకి పూస్తూన్నా నా?” అని సిగ్గు వడుతూనే వుంది.

అనతిల మధ్యకూడా వొక్కక్క చిలకే జుందిస్తూ రాగా, ముగ్ధ పైక బక్కకి వచ్చి విసరసాగింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

౧౮

“ఇక ప్రారంభిద్దామా?” అంటూనే విజయరామరాజు మూడెత్తులు వేశాడు.

“చిత్తం” అని శంకరప్ప ప్రెకమాటు మిత్తుల కేసీ, ప్రెకమాటు వైకీ చూసి, తన బలంలో మంత్రీ వొక శకటూ తీసి బరిణలో పడేసి, శానున్నూ మూడెత్తులు వేశాడు.

అధిమాసి అందరూ చకితులయిపోయారు.

“అదేమీ?” అనాలనుకునినీ అప్పలనరసింహ రాజు నీరవుడయిపోయాడు.

“మొదటి యెత్తులోనే మనలోకువ కనిపెట్టేశారా యేమిటి శంకరప్పగారు?” అని విజయరామరాజు అడగెర్యపడ్డాడు.

“ఏమిటి యీసాహసం?” అన్నట్టు నలహదార్లు మిడుతూ మిడుతూ చూసుకున్నారు.

శాస్త్రి యోజులూకూడా మొగమొగాలు చూసుకోకపోలేదు; కాని, వారికేమాత్రమూ అపజయశంక కలగలేదు. “ఒక గుర్రమూ వొక యేనుగూ తీసేసుకున్నా వారిని కెలవగల మొగా డెవడోయ్!” అన్నట్టున్నాయి వారిచూపులు.

శంకరప్ప మనస్సు కలిచేసి ఆట పాడుచెయ్యాలని వచ్చిన— రప్పించబడ్డవేశ్యలు తామే విభ్రాంతిపొంది బొమ్మలయిపోయారు.

కొంతసేపటికందరూ ప్రకృతిలో పడ్డారు.

మొదట మనోవేగంతో సాగి, తరవాత వాయువేగంలోకి మారి, పిమ్మట ప్రవాహవేగంలోకి దిగి, కొంతసేపటికి తాబేటి నడకలో పడి, మొత్తం ప్రెక్కగడియ గడిచాటప్పటికి చెరువు నీటిలాగ స్తంభించిపోయింది ఆట.

అది రాజు వంతు.

అలోచన తోచదు. దారికనవడదు. చెయ్యి అడదు. ఎత్తుపడదు.

ఇలాంటిస్థితి సంభవించేటప్పటికి శంకరప్పకే వంతువచ్చేటట్లు చెయ్యాలని రాజెంతో పుబలాటవడ్డాడు. చాలా శ్రద్ధవహించాడు. ఎంతో ప్రయత్నించాడు. రణపెంకి రాకడలు వచ్చాడు, ఒకయెత్తు బుకాయించడానికి సిద్ధపడ్డాడు; కాని యింతచేసినా చివరికి తానే అస్థితిలో పడిపోయాడు.

మొదట కలిగిన అధైర్యానికి అశాభంగంతోడయి అతన్ని దిగ తీసేసింది.

మొదట, రాజు సలహాదాట్లు కొంతనేపు అదేవనిగా బలంకేసి చూశారు. తరవాతి వుండివుండి చూశారు. చివరికి బల్లవిడిచిపెట్టేసి పైకి—కిందకి—అపక్కకి—యీవక్కకి, అయిమూలలకి చూడ సాగారు.

వెదపులు కొరుక్కోడం, నిట్టూర్పులు విడవడం, కళ్ళు మూకు కోడం, పైకమాటు కడిచేతిగొడికి, వొకమాటు యెడమ చేతిమీదికి వాలడం, మరోమాటు యెడమచెయ్యి వెనక్కి ఆనుకుని కడిచెయ్యి కడి మోకొలమీదికి చాపుకోడం, కొంతనేపటికి నడ్డిలాగి, చేరబడ దా ము వెనక్కివాలి, యెవరిదో చెయ్యో కాలో తలో తగలగా పులికిపడి సరిగా కూవోడం, మధ్యమధ్య మించిపోయినట్లు గభీ మని ముందుకివంగి బలం పరకాయించడం, కాని దారితెన్నూ కన పడక, తోచక మళ్ళీ మొదటికిరావడం — ఈస్థితికి స్త్రీవచ్చేశారు.

శంకరప్పకేమాత్రం నిశ్చలత.

కాస్తనిదానమైనవాడితో యెప్పుడాడినా తనకి వంతురాక అత నిలాగ కూచుంటూ వుండడమే పరిపాటి. తనయింట్లో అయితే,

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అట అలాగేవుంచి యెదటివాళ్లు పిలిచేదాకా యింటిపనులు చేసుకుంటూ వుంటాడు. ఏకాకుంతలమో, రేకాదంబో, రేవుద్యోగ పర్వమో చూస్తూఅయినా వుంటాడు.

మరి యిక్కడ?

తన మిత్రులూ, దూరంగా వుండిపోయారు. దగ్గరగానే యెదటి వరసలో కూచుని వున్నవారూ, యీ ప్రపంచంలో లేరు. మరేమిటి చెయ్యడం?

అతని కీ జిజ్ఞాస కలిగి, యాదాలాభంగా అటూ యిటూ చూశాటప్పటికీ, మనస్సు గుబుగుబ లాడిపోయేటట్టు పదునైన చూపులు విసిరింది ప్రాధ; కాని ఆ చూపులు కళ్ళల్లోనే లీనం చేసుకుని గంధపు గిన్నెకేసి చూశాడు శంకరప్ప.

ప్రాధ కనక గ్రహించేసి, బెల్లింపు చూపులు పరుపుతూ మళ్ళీ చందనచర్చకి పూసుకుందామె.

ఆమెకి కుడిచెయ్యి అందిస్తూ మిత్రులకేసి చూసి శంకరప్ప మందహాసం చేశాడు.

ఆచూపులో “గిన్నెలోనా, కావలసినంత గంధం వుంది. అలదడానికొ, అప్పురస వుంది. తీరుబడా, కావలసినంత. ఏం? తప్పా?” అన్నభావం మెరిసి ఆ మిత్రులను ముగ్ధులను చేసేసింది.

తరవాత శంకరప్ప అటు తిరిగి పళ్ళెంకేసి చూశాడు. సత్యవరపు కవటాకులు పళ్లెం నిండా వున్నాయి. మధ్య కళ్ళల్లోకి కురుక్కున చూశాడు. ఆచూపులకు భరించలేక మొగం వాలిపోయింది; కాని, ఆమె చేతులకు మాత్రం మరుకు వచ్చింది.

ఇదంతా చూసి, తన గుండెలికి అపాయం రాకుండా ముందే బాగ్రత్తపడింది ముగ్ధ.

అప్పులనరసింహరాజు “దళావతారీ వేస్తారా యీపక్కని?” అని అడిగాడు, దానికి శంకరప్ప “ఇది లేలి వొడ్డెక్కిలే అంటే చాలు మహాప్రభూ!” అని మందహాసం చేశాడు.

ఈచిందనచర్చా, యీమాటా విజయగామరాజుని తట్టిలేపాయి. సలహాదార్లకు కళాఘాతా లయినాయి.

వెంటనే ఎక్కడ లేని తొందరా పుట్టి అందరూ బల్లగొడికి వంగారు.

రాజు కొక ఎత్తు కనపడింది. అది పాతదే గాని, యీ అడా పుడిలో అదే తారకం లాగ తోచింది. చివరి కేమయినా అది శంకరప్పని ఒక పూవు పూవకపో దని సలహాదార్లు భావించారు.

వెంటనే రాజు ఆ యెత్తు వేసి తేరిచాశాడు. సలహాదార్లు కూడా “దీని కేం చెబుతా?” వన్నట్టు విరుగా చూశారు

శంకరప్పకి నవ్వు వచ్చింది; కాని దాన్ని అధరంలోనే విశ్రమింపచేసకుం మొదట ప్రాధికేసీ, తరవాత మధ్యకేసీ, చివరికి మిత్రులకేసీ, చూసి అతను మూడోవరస ఆరోగదిలో వున్న బంటుని మెల్లిగా ముందుకి నెట్టి, ఏమీ ఎరగనట్టు మధ్యకేసీ చెయ్యి చాపాడు.

అందరికీ గుండెలు తు-వ్వు మన్నాయి.

చూడగా తెరిచి రాజు.

కంగారుపడి, ఎవరి సలహా పుచ్చుకోకుండానే రాజు తన రాజుని ప్రెక్క గది పక్కకి వేశాడు.

వెంటనే శంకరప్ప గుర్రాన్ని ముందుకివేసి, మిత్రులకు చిరు నవ్వు అందిస్తూ చేతులు దులుపు మన్నాడు.

అది చూసి, శాస్త్రీ యాజులూ ఔదు కరిచి శిరఃపంకం చేశారు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ప్రపాదకేసి చూస్తూ మధ్య కన్ను గీటింది.

అప్పలవరసింహరాజు కేసి చూస్తూ ప్రపాద పెడవి విరిచింది.

లక్షణంగా మాచుని వున్న ముగ్ధ నిలువునా లేచి నుంచుంది

శంకరప్పకేసి చూస్తూ విజయరామరాజు రెండు చేతులూ జోడించుకున్నాడు.

బారు మంటే గాని తృప్తి పడని సలహాదా రొక్కడు “వేసి రాజా ఆట కట్టాను” అంటూ బిక్కమొగం వేసి చేతులు తీల వేసుకున్నాడు.

౧౯

ఆ మాటా యీ మాటా చెప్పుకుంటూ అందరూ నట్టి వాకిట్లోకి వచ్చారు.

అప్పటికి నాలుగళ్ళ పొద్దు మాత్రమే వుండడంవల్లా, యెండ తగ్గి పొద్దుకూడా భవంతి చాటుకి వెళ్ళిపోయి వుండడంవల్లా వాళ్ళ లంతా విలక్షణ కాంతితో ముచ్చటగా వుంది

ఏమి టేమిటో ప్రస్తావనలు రావడంలో మామూలుగా స్వలింగ చగా, అప్పలవరసింహరాజు “తమ రొక్కమాటు మహారాజులంగారితో ఆడాలండి” అని మహూర్జాహంతో శంకరప్పని ప్రోత్సహించాడు.

“హర హరా! నేనెక్కడ మహారాజులుంగారెక్కడ మహా ప్రభూ. వారిపట్నంలోకి రావడమే నేను మహాసరాధంగా భావించు కోవలసి వుండగా—”

“అలా కాదండీ! మహారాజులుంగారితో ఆడతగ్గవారు తమ రొక్కరే. అలాగే తమతో ఆడతగ్గవారున్న మహారాజులుంగారి రొక్కరే. ఏమంటావోయ్?”

అప్పలనరసింహరాజులా అడగ్గా “తప్పకుండానూ” అని విజయ రామరాజుండుకున్నాడు.

“తగినపుట్టిదొరక్క చదరంగం ఆటకోసం మహారాజులుంగారు మొగింపించిపోయి వున్నారు. రోజూ సన్నిహితులతో యెత్తులు వేస్తూనే వుంటారుగాని, వారికి తృప్తిలేదు. మొత్తానికి వారిదివరలో కొన్ని వందలమందితో ఆడివుంటారు; అయినా యింతవకడైన నడకా, యింత ఆసాధ్యపు రాకడలూ మాసిఅయినా వుండరు. కనక మామయ్యగారు నెలవిప్పించినట్టు తమరు మహారాజులుంగారిలో తప్పకుండా ఆడాలి.”

“నామెడల తమకి వాతాత్మగాకలిగిన ఆదరం అలాఅనిపిస్తోంది. వెరివాడిచేతి రాయిలాగ యివాళ నామెత్తులు పొంకంగావున్నా యేమోగాని, అన్నప్పడూ, యిలాఆడడం నాతరమా? అదీకాక; ఆటలోకూమని వోడిపోతే వచ్చినవాడితలకొట్టించి—”

“కీడంచి మేలెంచాలి. గత్వాగత్వా మహారాజేవ్రాడిపోతే?”

అప్పుడు అప్పలనరసింహరాజులా అడగ్గా “అదీ మాట”, అంటూ విజయరామరాజు మళ్ళీ అందుకున్నాడు.

“కనక మహారాజులుంగారి శపథం అరచగ్రం. నిజానికి, అయిన వాడూ కానికాడూ వచ్చి ఆట రసాభాసు చేసి వెళ్ళిపోకుండా వుండడానికి అది పుద్దేశించబడి వుంటుంది; కాని, శమమంటి నిపుణులను బాధించడానికి కాదు. ఎలాంటివాడూ కూడా అసహాయ శూరుడైన శత్రువు. వ్రాడిపోయినా మెచ్చుకుంటాను గనా! యిక మహారాజులుంగారి ఔచిత్యమా మనం సందేహించ వలసింది? పోనీ, తమరే వోడిపోతా రనుకుందాం, అయితే, శమ వింతపోగడలు గమనించవద్దా? నాటికి విలప యివ్వవద్దా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రి చిన్నకథలు

దీనిగొడ నొక సలహాదారు గాని మని ముందుకి వచ్చి “తమరు సెల విప్పించింది బాగుంది. అటలో కూడున్నాక జయం యెవరితో పైకరికే; కాని శంకరప్పగారి యెత్తుల మంటియెత్తులు మన మెప్పు డయినా చూశామా? విన్నామా? వారికి కంగారు ఏతోశు లో అయినా వుందా? నాన వేత అయినా వుందా? ఈచాతుర్యం మహారాజులుంగారిని నిర్విణ్ణులను చేసెయ్యదూ? కనక, ప్రభూ! ఈవిషయమై తమ రుభయులూ తప్పుకుండా పూనకోవాలి. మహారాజులుంగారితో అడకుండా మనం శంకరప్పగారిని కదల నివ్వ కూడదు” అంటూ మూతి బిడాయించుకున్నాడు.

“కదల నివ్వడమా? అదేమిటి తమ రలా సెల విప్పిస్తూ రేమిటి జగన్నాథకాస్తు) వారూ? శంకరప్పగారు మహారాజులుంగారితో అడనివ్వండి అడకపోనివ్వండి. అడి కలవనివ్వండి నోడిపోనివ్వండి. ఏమయినా పెద్దాపురం దాటి పైక్క అడుగయినాకదలనివ్వనునేను”

“ఇంత ఆదరం కనపరుస్తూ వున్న తమర్ని కాదని వెళ్ళి, అవ తల నేను బాముకునే దేమిలేదు; కాని వున్న దల్లా యేమిటంటే? మహారాజులుంగారిని తెలుచుకుంటేనే—”

శంకరప్ప జలదరింపు నటించాడు.

“అలా కొడు, తమరు మామనవి చిత్తగించక తప్పుదు. మొదట పైక్క అటకే యేర్పాటు చేసుకుందాం. మామయ్యగారు సర్వ మూ అనుకూలంగా యేర్పాటు చేయిస్తారు”

“తమకి భయంపెద్దు శంకరప్పగారూ! తమ ప్రాణాలకు నా ప్రాణాలెద్దు!

ఇలాఅంటూ అప్పలనరసింహరాజు శంకరప్ప రెండుచేతులూ వట్టుకున్నారు.

అక్కడ యిలా జరుగుతూవుండగా, అక్కడ, ద్వారంలో తాళేవారు ప్రత్యక్షమయినాడు.

మెల్లిగా లోపలికివచ్చి ముందు అతను అప్పలనరసింహరాజుని పలకరించాడు. “ఎప్పుడు దయచేశారు?” అని తరవాత విజయ రామరాజును పలకరించాడు. తక్కినవారిలో కొందరిని సాదరంగా పలకరించి, కొందరు సవినయంగా కృతజ్ఞతచెయ్యగా వెన్ను విరుదుకుంటూ జవాబుచెప్పారు. చివరికి శంకరప్పకేసిరిగి చేతులు నరిగా జోడించకుండానే “నమస్కారం” అన్నాడు.

శంకరప్పకి మొదట చైత్రమండిపోయింది; కాని, అక్కడి మహాజనుల సాన్నిధ్యం వెంటనే దాన్ని చల్లార్చినేసింది. అయినా అతనిమొగం కరకర లాడుతూనే వుండి. కళ్ళు నిప్పులుకక్కుతూనే వున్నాయి.

కాని, రాజులిద్దరూ తనకేసి చూస్తూవుండడం గమనించి, బాగుండదనీ, పైగా మోటతనం అనిపించుకుంటుందనీ భావించి, అతివేంకితనంగాతలమాత్రంపూపిఅనిమస్కారంఅందుకున్నాడతను.

రాజులాళ్ళర్యచకితులయినారు. వినయమూర్తి అయిన శంకరప్ప దగ్గర యితవేంకితనం వుంటుందని వారెప్పుడూ అనుకోలేదు. “ఇది పగా, జైరస్యమా” అని ఆలోచన ప్రారంభించారు; కాని, వారెరిగివున్నంతవరకీ రెండింటికీ కారణాలులేవు.

అందుకి తాళేదారగ్గయిపోయాడు; కాని యేమిచెయ్యగలడు నివ్వన్నకగ్రాతను. లోపల్లోపల రగిలి బుగ్గయిపోవడంతప్ప వేరే గతిలేదు; కాని, అందరు పెద్దమనుష్యులయెడట శంకరప్ప అలాగ ప్రవర్తించడం తనకే లాభంఅనుకున్నాడు. దీన్ని మనస్సులో పెట్టుకుని యెంతవనయినా చెయ్యవచ్చు ననుకున్నాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

ఈపుడేశంతో శాంతించి, యేమియెరగనట్టు నటిస్తూ “రాత్రి భోజనంచేశాక వోకమాటు దర్శనానికరమ్మని దివాన్జీవారి సెలవయింది” అని చెప్పాడు.

ఆతనితోరణికిన్నీ రాజులాశ్చర్యపడితలయినారు. వారి కనుబొమ్మలు ముడిపడ్డాయి.

అదిగ్రహించి, ధైర్యంతెచ్చుకని “నాకవనరంలేదు. నేను—ర—రాను” అని దురుసుగా జవాబుచెప్పాడు శంకరప్ప.

అప్పుడున్ను శాంతిపహించి తాళేదారు “సరే” అని నిర్లక్ష్యంగా జవాబుచెప్పి, రాజులదగ్గర సెలవుపుచ్చుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

అందరూ ప్రెక్కమాటే అన్నారు. అయితే “యేవో గొడవ పున్నట్లుండే” అన్న అప్పలనరసింహమాట శంకరప్పని ఆకర్షించింది.

“చిత్తం చిత్తం వుంది. పెద్దగొడవేవుంది”

“రహస్యమా?”

“ప్రస్తుతం రహస్యమే. ఇప్పుడింతకంటే నన్నేమీ అడగవద్దని ప్రార్థిస్తున్నాను కొద్దిరోజులు వోపిక వట్టించండి. జరిగిందంతా సావకాశంగానూ, పూర్తిగానూ మనవి చేసుకుంటాను. ఏమీ తరవాయి అట్టేపెట్టను. తమతో మనవి చేసుకోకుండా యిక్కణ్ణించి కదలనే కదలను”

తరవాత మరొక అరగడియ విషయాంతర ప్రస్తావన జరిగింది. అందరి అభిలాష గమనించి “మళ్ళీ రేపుదయం ప్రెక్కమాటు దయ చెయ్యాలి” అని కోరుతూ శంకరప్పని లాలకీ మీద బసకీ పంపేసి, అందరికీ సెలవున్నా యిచ్చి, రాజు లిద్దరూ గుర్రా లెక్కి కోటకి వెళ్ళిపోయారు.

శంకరప్ప లాలకీ యొక్క బోయాటప్పుడు వేశ్యలు ముగ్గురూ

ముందు పాదాభివందనం చేసి, తరవాత నల్లకలవదండలతో ముంచెత్తేశారు.

౨౦

నాలుగవ శ్లోపా దైక్కింది.

శాస్త్రి యాజులూ వాకట్లో కూచుని వున్నారు అప్పటిదాకా లోపల పెద్దమ్మతో మంతనం చేసి చేసి “కభరు వస్తుందా మనమే వెళ్ళడమా?” అని అడుగుతూ వచ్చి, శంకరప్ప, వారి కిద్దరికీ మధ్యగా కూచున్నాడు.

“కభరు కోసం చూడండి, మారే వెళ్ళండి నాయనా! గొప్ప వారితో పని ఏ శాస్త్రుల్లుబాబూ! మన మర్యాద మనం తక్కించుకోకడం మంచిది కామా?” అంటూ అతని వెనకనే వచ్చి యెగటి బల్లమీద కూచుండి పెద్దమ్మ.

“మీరు చెప్పింది బాగానే వుంది. అయితే, నిన్న సాయంత్రం లాలకీమీద బండి పంపించినవాని ఇంట్లో నోర్ని పంపయినా వర్తమానించకుండా వుటారా? ఇంకొక్క-గడియ చూస్తే యేమి మించిపోతుందీ?” అన్నాడు శాస్త్రి.

యాజులు దీన్ని గట్టిగా బలపరిచాడు.

“పోనీ, అలాగే చెయ్యండి” అంది పెద్దమ్మ.

ఈ సమయంలో “పెద్దమ్మగారూ” అంటూ పిలుపు వచ్చింది.

“కభరు వచ్చింది” అన్నట్టు శాస్త్రి కన్ను గీటగా, “ఎవరు వారు?” అని అడుగుతూ పెద్దమ్మ గుమ్మంలోకి వెళ్ళింది.

“నేను దాట్లవారి మనిషి నమ్మా?”

“ఎమిటి పని?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“పెద్దబాబయ్యా, భీమవరపుకోట నాన్నగారూ, నేనాధిపతి గారూ వచ్చా రమ్మా”

ఇది విని పెద్దమ్మ, యేక కాలంలోనే చకితురాలూ, నిర్విణ్ణురాలూ అయిపోయింది. యువకులు ముగ్గురూ నట్టివాకట్లోకి పైక్క దూకు దూకారు.

అప్పటి కప్పుడే విజయరామరాజూ, అప్పలనరసింహరాజూ, దంతులూరి జగ్గరాజూ గుర్రాలు దిగి, కొంజా చాటి లోపలికి వచ్చారు.

వెంటనే ముందు విజయరామరాజూ శంకరప్పా కౌగిలించు కుని ప్రీతి నెరపుకున్నారు. తరువాత శంకరప్ప అంజలిబంధం పట్టు కుని, అప్పలనరసింహరాజు, తన ఆదర శౌరవాలు ప్రకటించాడు. జగ్గరాజూ శంకరప్పా వొక్కమాటే చేతులు మోడ్చుకున్నారు ఒక్కమాటే పైకరి చేతు లొకరు పట్టుకుని మర్యాద చేసుకున్నారు.

శాస్త్రి యాజులుగార్లు శాస్త్రియలూ కూడా కుశలప్రశ్నా దికం చేసుకున్నారు.

తరువాత అప్పలనరసింహరాజు “నిన్న సాయంత్రం, యీ పూట కూడా ఆట మాయంటోనే ఆడుకున్నాం; కాని, మన మివ్వుడు కోటకి వెళ్ళాలి” అన్నాడు.

దానిమీద జగ్గరాజు అందుకుని “మహారాజులుగారు తమకో చదరంగం ఆడాలని అభిలషిస్తున్నారు. అందుకోసం తమ దర్శనం కోరుతున్నారు తమ రాక నిరీక్షిస్తూ, తమ కోసం పాలకీ, పరి చారమూ పంపారు: కనక తమరు దయచెయ్యవలసిం దని నా ప్రార్థన” అని విన్నవించాడు.

“ఏమి పెల విప్పించారు వ్రథూ?” అంటూ శంకరప్ప మొదట

అశ్చర్యం కనపరిచాడు. “ఎంత మాటా? దీక్షకోసం ప్రభువులే దయచేయించాలా? నాకరుచేత కభయ చేయిస్తే, మహారాజులుంగారి పాదాల దగ్గర వాలకపోదునా?” అని తరవాత వినయం చూపించాడు. చివరికి అప్పలనరసింహరాజుకేసి తిరిగి, “సకలమూ నిన్న తమతో మనవి చేసుకునే వున్నాను; కాని, తమరు నావిషయమై కొంచెమున్నూ యోచించలేదు. నేను యదార్థం విన్నవించుకుంటున్నాను. మహారాజులుంగారితో అటు అంటే నా కివ్వుటికీ గుండెలు తాళడంలేదు” అని బెదురు నటించాడు.

“తమ కేమీ భయం వద్దు శంకరప్పగారూ! చివరికి గెలుపు యెవరి దయినా తమ యెత్తులకే సంతోషించి, ప్రభువు తమర్ని ఆదరిస్తారని నా సుపూర్ణవిశ్వాసు”

“మాకెంత ధైర్యం లేకపోతే మేము మహారాజులుంగారితో విన్నవించుకో గలుగుతామూ? తమ రిది యోచించారా?” అని అడిగాడు విజయరామరాజు.

శంకరప్ప యిలా నిరుత్సాహపడడం చూసి, శాస్త్రీ యాజులూ “ఈయన కీ కంగా రెప్పబుంచోయ్?” అన్నట్టు చూచుకున్నారు.

అప్పుడు జగ్గరాజు ముందుకు వచ్చి, “మరి దయచేయండి” అని చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

“ఇక తప్పు దన్నమాట. అయితే ప్రభూ! నన్ను చిత్తగించారా? నా వేషమూ నావాలకమూ పరకాయించారా? ఈ వేషంతో రాజు దర్శనం చెయ్యడం అంటే నాకు కలిగే సిగ్గుమాట అలా వుండగా, మహారాజులుంగారిని అగౌరవ పరిచినట్టు కాదూ?”

“తమ కా సందేహం అక్కరలేదు. తమ రిలాగే రావచ్చు”

“నిందుకుండ, మహారాజులుంగారు తొలకక పోవచ్చు. తమరు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

నద్ది చెప్పగలగనూ వచ్చు; కాని, కొండంతలేసి వాణేదార్లుంటారు. ప్రభువు తరవాత అంతవారు దివాన్లు ఉంటారు. చికిలీ చేసిన కత్తులను మించి వారి జవాన్లుంటారు. దరిద్రుణ్ణనీ, పిచ్చివాణ్ణనీ, శనిగ్రహం న్ననీ ద్వారంలో అడుగు పెట్టటప్పటికీ వారు నామిద పడకుండా వుంటారా? నన్ను వీధిలోకి పడ గెంటకుండా వుంటారా? నాయజ్ఞోపవీతాలు తెంపి, పోగులు పెట్టకుండా వుంటారా?”

ఈమాటలనేటప్పుడు శంకరప్పలో కొంచెం ఆవేశం కనపడింది.

ఇది విని అప్పలనరసింహరాజూ, విజయరామరాజూ తెల్లపోయారు. “ఇంత ఆమానుషం జరిగిందా?” అనుకుని శాస్త్రి యాజులూ స్తబ్ధులయిపోయారు.

“ఆ ముండాకొడుకులికి గడ్డి పెట్టించండి మహారాజా” అని పెదవులు కదుపుతూ తలుపు చాటునుంచి తొంగిమాసింది పెద్దమ్మ. ఒక్కక్షణం అందరూ సశ్చలంగా వుండిపోయారు.

తరవాత జగ్గరాజు చేతులు ఆశ్రయత్నంగా దోయిలించుకున్నాయి. “క్షమించకోరుతున్నాను” అని అతను సమ్రుదైనాడు.

తలుపోరగా వుండి అంతా చూస్తూవుండిన పెద్దమ్మ “ఇక చాలు. ఈపాటికి చెప్పకో” అన్నట్టు గుమ్మని కెదురుగా వచ్చి నుంచోగా, శంకరప్ప వెళ్ళి అమాంతంగా ఆమె పాదాలమీద వాలాడు.

అటు కొడుకులాగ చూసుకుంటూ వున్న శంకరప్ప కిలాంటి గౌరవం జరగడం—అలాంటి శంకరప్ప అంతంతలేసి పెద్దమనుష్యులు చూస్తూవుండగా తనకి పాదాభివందనం చెయ్యడం— పెద్దమ్మకి అనందంతో పుక్కిరిబిక్కిరి అయింది.

“పెద్దమ్మా, ఇదంతా నీ అనుగ్రహం. గాలికి కొట్టకు వచ్చిన

పరదేశిని కొడుకుని చూసుకున్నట్టు చూశావు. నాకీగౌరవం కలగడానికి కారణం నువ్వే. ఏమి చేసినీ నేను నీ రుణంతీర్చుకోలేను”

“అదంతా యిప్పుడు కాదు నాయనా! తొరగా వెళ్ళు తండ్రి! ఆలస్యం చెయ్యడం మర్యాద కాదు బాబూ!”

“భోజనాల వేళకి వస్తానా, యిక ఫరవాలే దనుకో! లేదూ, నాతల కోటకొమ్మలికి వేలాడుతూ వుంటుంది, వొక్కమాటు చూడేం”

ఇలా అని శంకరప్ప, మళ్ళీ పెద్దమ్మపాదాలు స్పృశించి కళ్ళ కద్దుకున్నాడు. “వెరితండ్రి, నీకా పోటమి? అచ్చైర్యపడకు. గుండె నిబ్బరంచేసుకో” అని చెబుతూ ఆమె అతని శిరసు మూర్కొని సెల విచ్చింది.

ఇద్దరి కళ్ళూ ఆనందబాష్పాలతో దొప్పదోగి పోయాయి. పెద్దమ్మ తన పమిటి కొంగుతో ముందు శంకరప్ప కళ్ళు తుడిచి, తరవాత తనకళ్ళు తుడుచుకుంది.

శాస్త్రీకీ, యాజులకీ, శంకరప్ప పెద్దమ్మ కేమీ కాడని నవ్వు అయింది; కాని, వారి తాత్కాలికానుబంధం గుర్తించి వారు చీతులయినారు. పెద్దమ్మ బౌదాగ్యానికి కూడా వారు అచ్చైర్యపడ్డారు.

విజయరామరాజు చెయ్యి పట్టుకు తీసుకువెళ్ళగా “జయ మహాదేవా” అనుకుంటూ శంకరప్ప వెండిఅడ్డల పాలకీలో కూచున్నాడు.

నిశానీవాడు వెంటనే “ధ-న్ను” అని ధంకా బజాయించాడు. దండెలమీద చేతులు వేసుకుని సిద్ధంగావున్న బోయీలు వెంటనే పాలకీ యెత్తగా రాజులు ముగ్గురూ గుర్రాలెక్కారు.

“నేను పాలకీలో కూనోడ్ల, మీరు రెండు పక్కలా నడిచి రావడం—” ఇలా అని చేతులు విసుక్కుంటూ శంకరప్ప చాలా

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

యిదయిపోగా, “మీరేమీ కించ పడవద్దు. మీరు మాకు గురువులు. మీ తరవాతే మాకు మహారాజులుగావు. మీకు చోవుదారులం కావడమే మాకు గొప్ప శారవం” అని నచ్చచెప్పి, శాస్త్రి, యాజులూ అతని విచారం పో గొట్టారు.

ప్రసానం మఱువు తిరిగిదాకా చూస్తే “పెద్దాపురం రాజ్యం పుట్టాక నా నాయకి తప్ప యిలాంటి శారవం మరెవరికి జరిగింది?” అనుకుంటూ పరవశురాలయి పెద్దమ్మ కొంజా అరుగుమీద చతికిల పడగా, రామసోదెమ్మ బొమ్మ అయి అలాగే నిలిచిపోయింది.

౨౧

పాలకీ కోటగుమ్మంలోకి పెట్టాటప్పటికి తానేదారు వచ్చి, వంగి నమస్కారంచేసి, చేతులు కట్టుకుని వెంట బయలుదేరాడు.

వంకదార ప్రవేశించాటప్పటికి కిల్లేదారువచ్చి వీరనమస్కారం చేసి ముందు బయలుదేరాడు.

కచేరిసావడి దగ్గర శంకరప్ప అడుగు కింద పెట్టాటప్పటికి దివాన్ వచ్చి “దయచేయించండి” అంటూ ఆహ్వానించాడు.

చేనాధిపతికి జనకా, అప్పలనరసింహరాజుకీ, విజయరామ రాజుకీ మధ్యగానూ వుండి ద్వారంలో అడుగు పెట్టాటప్పటికి గదిలో, యెదట, మహారాజు నుంచు వున్నాడు.

ఇద్దరి మొగాలూ ప్రభుల్లపద్మా లయినాయి

శంకరప్పకి మహారాజు దగ్గర, విష్ణుశిష్యోత్తకం అయింది. మహారాజుక, శంకరప్ప దగ్గర మహేశ్వరాంశ కనపడింది

పెద్దాపురం వచ్చినప్పట్లంచీ ఆ నేకులవల్ల దినదర్శ సకృచ్చుంగా వింటూ వున్నాడు కవక, శంకరప్ప మహారాజునీ, రెండు కోజుల

నుంచి గణగతు లన్నీ అతిమాడ్చుంగా తెలుసుకుంటున్నాడు కనక,
మహారాజు శంకరప్పనీ చిరకాలంగా యేరిగి వుండిన ట్లనుకున్నాడు.
అప్పటి కప్పుడే అంకురించిన యీ అనుబంధం తక్షణమే
కొనలుసాగి వారి నిద్రర్నీ వొకరికేసి వొకర్నీ ఆకర్షించింది.

మహారాజు నమస్కారం చేశాడు.

వేదోక్తంగా ఆశీర్వదిస్తూ నమ్రుడై దోసిలివొగ్గి శంకరప్ప ఆ
నమస్కారం అందుకున్నాడు.

అప్పుడు మహారాజు ఇంగితం కనిపెట్టి, జగ్గరాజు బలం సద్దించ
డానికి మేడమిదికి వెళ్ళిపోయాడు.

తరవాత, శంకరప్పకీ, అప్పలనరసింహరాజుకీ, విజయరామ
రాజుకీ మహారాజు తహజీమివ్వగా, మహారాజుకి వారున్నా
యిచ్చారు. ఇదిఅయ్యాక నలుగురు యేకకాలంలో కూడున్నారు.

భృత్యులతో సరిగా నుండునివున్న దివానీని చూసి శంకరప్ప
మందహాసం చేశాడు. ఆ మందహాసంలో వెటకారం వుండడం
గుర్తించి, దివానీ పుడికిపోయాడు.

ఇది యిలా జరుగుతూనే వుండగా మహారా జందుకున్నాడు.

“నమకి శ్రమ యిచ్చాను. తమరు మా పట్నంలోనే యిరవై
రోజులుగా వీరవిహారం చేస్తూ వుండినా, గుర్తించలేకపోయినందు
కున్నా సిగ్గుపడుతున్నాను”

“తమ రణ పెల విప్పిస్తే నే నేం మనవి చేసుకోగలనా? సర్వ
విధాలా నేను సామాన్యుణ్ణి. వైగా పిచ్చివాణ్ణి. ఎటు చూసినా
జగత్ప్రభువుల సన్నిధికి రావడానికి నేను తగను. అయినా తమ
ప్రజ్ఞ మొదట తెనుగొండలో విన్నాను. చూడాలని పేరాస
పుట్టింది. కందనోలిలో అది సహస్రగుణం అయిపోయింది, తానాతు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

లేకపోవడం యెరిగి వుండిన్న యిక, అగలేక, అంచే పరుగులమీద వెదాపురం చేరుకున్నాను; కాని—”

శంకరప్ప మాట లేల్చేశాడు.

ఆ ఆర్థోక్తిలోనే మహారాజుకి, శంకరప్ప పొందిన పరాభవం అంతా స్ఫురించింది.

వెంటనే, ఆకర్ణాంతాలైన మహారాజు నేత్రాలు దివానీమీద విషపుకోలలు నిగిడించాయి.

అది చూచి కూడా శంకరప్ప “చాలు” అనుకుని తృప్తి పొందాడు.

౨౨

శరవాత, మహారాజు “ఇకమనం పైకివెడదాం” అంటూ అప్పల నరసింహరాజుకేసీ, విజయరామరాజుకేసీ ప్రసన్నంగా చూసి, “దయచెయ్యండి” అని శంకరప్పని ఆహ్వానిస్తూ “మాచుట్టూ బలమైన ప్రకప్రాకారంవుంది. అహితుల నెప్పుడూ దూరంగా వుంచే అలవాటుచొప్పున అది, చెక్కిక్కొక్కప్పుడు విహితులనుకూడా దగ్గరికి చేరనివ్వదు. విజానికి, అహితులను చేరనిస్తే యెంత అపాయమో విహితులను పారగొట్టినా అంత అపాయమే కాని, యెటు చూసినా అప్పుడప్పుడిదితప్పని సరిగా కనపడుతోంది. అయితే, భీమవరపు కోటదాకా భూనభీంతరాళాలు దద్దరిల్లజేసినప్రజ్ఞ తమది. దాని మెదట అప్రాకారం లెక్కేమిటి జమేమిటి?” అన్నాడు.

మాటముగిశాటప్పటికి నలుగురూ వసారాలోకి వచ్చారు.

అక్కడ కనిపెట్టుకునివుండిన శాస్త్రి యాజులూ మహారాజును చూసి నమ్రులై చేతులుకట్టుకుని, పక్కకి వోసరిల్లారు.

శంకరప్ప వారినిచూసి తెల్లపోయాడు. వారక్కడే వుండి పోయినందుకూ, అసంగతి తానుగుర్తించలేకపోయినందుకూ చాలా పరితపిస్తూ నాలుక కరుచుకున్నాడు తరవాత వారినిక్క-గా సంఘటిల్లిన అంజలిబంధం మహారాజుకేసిసిప్పి “జగత్ప్రభూ! ఒక్కమనవి ఏలినవారి ఆశ్రయకోటిలో చేరిన యీమహాశుభావలద్దయా నాకళ్ళకి రెప్పలు. నాకళ్ళే అనికూడా చెప్పవచ్చు. ఎకించనుడూ, అపరిచితుడూ అయిన శంకరప్పని పెద్దమ్మ కడుపులోపెట్టుకుని కాపాడగా, “పిచ్చివాడు” కాడని పెద్దాపురంలో మహామహులందరిదగ్గిరూ రుజువుచేసి వీరు నన్నీ సిరిక తీసుకువచ్చారు చూసుకున్నవేళావిశేషం యెలాంటిదోకాని, నిద్రలోతప్ప మేము ఒకరినివిడిచివోకరం వుండలేని పరిస్థితుల్లోవున్నాం. పైగా పెద్దాపురంలో వున్నంతకాలమూ నాకు వీరి అవలంబం కావలసికూడావుంది వీరిని విడిచి వుండడం నాకు శ్రేయస్కరమూకాదు. కనక నాదగ్గిరికూచోడానికి సెలవిప్పించి, వీరిని సుఖపెట్టవలసినదని ప్రార్థన” అని కోరాడు.

మహారాజు వారికేసి ప్రసన్నంగా చూశాడు.

శాస్త్రి “నేను కొంచెంపెల్ల జగన్నాథభట్టుగారి శిష్యుణ్ణి మహాప్రభూ!” అన్నాడు.

“అలాగా? వారు దశావతారీలో నిధులు. వారిచాతుర్యం నేను చాలామాట్లాచూశాను. తమరు—”

“వీరు చదరంగంలో నిధులు మహాప్రభూ!” అన్నాడు శంకరప్ప.

“అతిశయోక్తికంటేనూ యెక్కవమాట సెలవిచ్చారు శంకరప్ప గారు - నాకు జంతువులనడకమాత్రం తెలుసు మహాప్రభూ!” అని శాస్త్రి వినయం కనపరిచాడు.

“చిత్తం, దయచెయ్యండి”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“ఇతను చిలుమూరి గోవిందశాస్త్రిగారి కుమారుడు మహాప్రభూ!”
అని శాస్త్రి యాజుల్ని పరిచయం చేశాడు.

“గోవిందశాస్త్రిగారూ?” అంటూ మహారాజు అప్పలనరసింహ రాజుకేసి ప్రశ్నార్థకంగా చూచాడు.

“వారు చాలామాట్లు తమదర్శనం చేసుకుని వుండినారు, ఒక మాటు తమ సంతకారమున్నూ గడించుకున్నారు వారు. మక్తూరూపాయలు తెచ్చుకుంటూ, యెరజెర్లవాకదగ్గర దొంగలడ్డుకోగా లంకాదహనశుట్టం పురాణంచెప్పి నాళ్ళవల్ల బహుమతీలు పొంది-”

“ఓహో, వారా? పాతికసంవత్సరాలనాటిమాట అది, జ్ఞాపకం వచ్చింది. పెద్దబ్బాయి నామకరణ మహోత్సవ సమయంలోకాదూ వారు కోటలో పురాణంచెప్పడం?”

“చిత్తంచిత్తం. అప్పుడే తమరు నేయ్యిన్నూటపదాల్లా, మళ్ళాలువలా, పట్టుతాపితాలూ—”

“వారి చాతుర్యముందు అవియేపాటివి? వారి పురాణాధారణి శ్రోతలకు వీరావేశం యెత్తించేది. ప్రాస్తావికశ్లోకాలందుకున్న రంపే గవ్వలగుత్తిలాగ రాత్రీపగలూ విరామంలేకుండా—”

“అవిషయంలో యితనూ అంతవాడే మహాప్రభూ!”

“అలాగా? అయితే సావకాశంగా చెక్మాటు—” అని అందించి అప్పల నరసింహరాజు కేసితిరిగి “సమయం కనిపెట్టి తమరు జ్ఞాపకం చెయ్యండి” అన్నాడు మహారాజు.

“చిత్తం”

‘ఇవారే తమ పుభయతి దర్శనమూ అయాచితంగానూ, ఆప్రయత్నంగానూ లభించింది, చాలా సంతోషం-దయ చెయ్యండి”

ఇలా అని, మెట్లమీద మహారాజు ముందడుగు పెట్టాడు. అతని

వెనక జంటగా అప్పల నరసింహరాజు, శంకరప్ప బయలు దేరారు. వారిని విజయరామరాజు అనుసరించాడు. కాస్త్రీ యాజులూ పొంగిపోతూ అతని వెనక బయలు దేరారు.

౨౩

అప్పటి కప్పుడే రంగనాయక బలం చక్కగా సద్ది వుండి.

ఒక పక్షానికి కెంపులూ, మరొక పక్షానికి వచ్చులూ పొందిన బంగారపు బలం అది.

కెంపుల బలంవేపున మహారాజు కూచోగా, పచ్చల బలంవేపున శంకరప్ప కూచున్నాడు.

మహారాజుకి రెండుపక్కలూ అప్పలనరసింహరాజూ, విజయరామరాజూ, జగ్గరాజూ కూచున్నారు. శంకరప్ప రెండు పక్కలూ కాస్త్రీ, యాజులూ అసీను అయినారు.

మందఱాటి సూరపరాజూ, దూర్యాసుల ఆదివరాహమూర్తి, పొణంగిపల్లి వెంకటరాయదూ అర్హస్థలాల్లో కూచోగా మహారాజు వెనక యిద్దరూ, శంకరప్ప వెనక యిద్దరూ వేశ్యలు నుండుని అజ్జలకు నిరీక్షిస్తూ వుండినారు.

“తమ”రంటే “తమ”రంటూ చెకనిమిషం మొదట మర్యాదలు జరిగాక, గంభీరంగాచూస్తూ ముందు మహారాజు యెత్తువెయ్యగా, మందహాసంచేస్తూ తరవాత శంకరప్ప అనుసరించాడు.

అతిదురితంగా యెత్తులువేసే సూరపరాజూ, యెంతో నిదానించి గాని కాయకదపని విజయరామరాజూ, కాపురూడ కాపువేసుకునిగాని యెత్తువెయ్యని ఆదివరాహమూర్తి, యెత్తువేకాటప్పటికి తెరిచిరాజయేటట్టు, శకట్లూ, యేనుగులూ దూరందూరంగా వుంచు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాష్ఠి చిన్నకథలు

కంటూ, యెంతసేపూ బంట్లకొప్పుడమిద మంత్రినీ గుర్రాలనూ యెదటి బలంమిదకి పురికించే వేలకటరాయడూ కూడా పైక గడియ గడిచేదాకా ఆట పోకడ గమనించలేకపోయారు.

నలుగురూ తరుచు మహారాజుతో అడేవారే. శంకరప్పగోటిన్నీ అడివుండినవారే; కాని, తమతో అడినప్పటికంటే వారికా యిద్దరి ఆటలోనూ యెంతో వైశిష్ట్యం కనపడింది. అనడకే కొత్తగా తోచింది.

కాకేమి?

నూచిభేద్యమైన గాథాంధకారంలోనేకదా మెరుపుతీగల చక చకలు? మదగజం తారసిల్లినప్పుడే దా సింహప్పిల్ల శౌర్యద్రోహం?

దిగ్గంతుల ద్వంద్వయుద్ధం భయంకరమే. అయినా ద్రష్టలకు దర్శనీయమే. మరి ఆ దిగ్గంతులకు?

మహారాజు అసాధ్యపు యెత్తులూ, శంకరప్ప పెంకరాకడలూ దుర్గావ్యూహాలుగానే వుండినా ద్రష్టలకు పుల్లసకరంగానే వున్నాయి.

అయితే, మహారాజుకి మానవోనిభయమూ, శంకరప్పకి ప్రాణమాని భీతిన్నీ.

ఏమయినా యెత్తులమీద యెత్తులు పడిపోయాయి.

అనలే తాపీగాప్రారంభంఅయినఆట నాలుగ్గడియూ గడిచేటప్పటికి “యెత్తుపడదే?” అన్న స్థితికివచ్చింది.

మరెవరో అడినా మహారాజుకి గువ్వపట్టలవేటలూ వుండేది. శంకరప్పకి ప్రాణమాలునిద్దించడంగా కనపడేది; కాని, యిప్పుడుమహారాజుకి కొండ తాకినట్టుంది. శంకరప్పకి బ్రహ్మవిద్యలోపడ్డట్టుంది.

ఎత్తుపడ్డకొద్దీ వారికి కసిపెరిగింది, కసి పెరిగినకొద్దీ యెత్తులు విగళాయి.

దీంతో, ఒక్కొక్కయెత్తు వేసిసవ్వుడు, వారికి, వొక్కొక్క ప్రాణం వొడ్డుకున్నట్టు తోచసాగింది.

మరోనాలుగ్గడియలు వెళ్ళిపోయాయి.

మహారాజుకీ, శంకరప్పకీ ముచ్చెమటలూ పోశాయి.

అది చూసి కంగారుపడుతూ వేశ్యలు విననకర్రలు పుచ్చుకున్నారు.

కాని, అప్పటికే అట స్తంభించిపోయింది.

చివరిమాటు, యెడమతర్జనితో మొగం తుడుచుకుని, శంకరప్ప, యెర్రగిది శకలు నొక్కివేసి శాస్త్రీకి యాజులకీ చిరువపు అందిస్తూ, చూపిరి తీసుకుని నిటాంగా కూచున్నాడు.

మహారాజు కళ్ళు మిలమిల్లాడాయి.

ద్రష్టలు మొగమొగాలు చూచుకున్నారు.

రంగనాయిక వొక్క అడుగు వెనక్కివేసింబ

ఇది గుర్తించినట్టుగా, వంది మాగధులు, మాధ్యాహ్నిక సమయ సూచకంగా కైవారాలకు అందుకున్నారు.

౨౪

“నాతి_ద్రే? నా నాయనే? నా శంకరప్పే? ఇంటికి వచ్చావా బాబూ! అగ్రహారం కొట్టుకు వచ్చావా?” అని పొంగిపోతూ కాగి లిండుకుందా మని పెద్దమ్మ ముంగుకి చూకింది; కాని, అంతకు ముందే శంకరప్ప “పెద్దమ్మా!” అంటూ ఆమెయెదుట సాష్టాంగ పడి, మరి మాటరాక, చేష్టలు కూడా లేక, అలాగే పుండిపోయాడు.

అచుర్దాపకుతూ పెద్దమ్మ శంకరప్పని లేవదీయ్యబోతూ పక్కని కూచోగా శాస్త్రీ యాజులూ అతన్ని లేవదీసి పట్టుకున్నాడు.

శ్రీసాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రమీ చిన్నకథలు

ఇంతలో వచ్చి అక్షింతలూ యెర్ర అక్షింతలూ పట్టుకు వచ్చి రామసోదెమ్మ విభ్రమనిలాసాలతో అతనికి దిప్పి తీసింది.

“నెగ్గేశాం పెద్దమ్మా” అంటూ పెద్దమ్మ రెండు చేతులూ పట్టుకుని ప్రారంభించాడు శంకరప్ప.

“వ్రతిష్ట అడ్డు వచ్చింది; కాని మహారాజు యివాళే తన మోటమి అంగీకరించి వుండును. అయినా యిప్పుడు మనకి వచ్చిన లోటేమీలేదు. ఆరుమాసాళి కయినా ఆట కట్టిం దని వొప్పుకో వలసిందే కాని, మహారాజుకి షరోదారి లేదు. అవునా కాశ్రమీ గారూ? మీ రే మంటారు యాజుట గారూ?”

“ఆట కట్టేపోయింది” అన్నాడు కాశ్రమీ, “ఆమాట ఒప్పుకో దానికే వాయిదా” అన్నాడు యాజులు.

జరిగిం దంతా ఆతిమధురంగా చెప్పాడు శంకరప్ప.

శంకరప్పని కాగిలిండుకుని వొక్క క్షణం మాట్లాడలేక పోయింది. పెద్దమ్మ.

కాశ్రమీనీ, యాజుల్నీ ఆమోట భోజనానికి ఆపేసింది.

*

*

*

జాము పొద్దువేళ మళ్ళీ పాతకీ రాగా, ఒక్కమాటు ఏకాంతంగా గదిలోకి వెళ్ళివచ్చి మిత్రులతో కోటకి వెళ్ళాడు శంకరప్ప.

మామూలు మర్యాద లన్నీ జరిగాయి. తరవాత అందరూ యథోచితంగా కూచున్నారు.

రాజుకీ శంకరప్పకీ రంగనాయికొ, తక్కిన వారికి తక్కిన వేళ్ళలా తాంబూలా లందించారు.

ఏమి టేమిటో కథుర్లు వెళ్ళాయి. ఏమి టేమిటో సంగతులు వచ్చాయి. చదరంగానికి బదులు లోకాభిరామాయణం ప్రారంభమయింది.

“దండవదన అని మావూళ్ళో ‘చైక వేశ్య’ అంటూ అందు కున్నాడు శంకరప్ప.

“అమె మానాయనగారి దగ్గర కౌవ్యనాటకాలంకారగ్రంథాలు నానో సరిగా యుజ్జంగా చదివింది. ప్రస్తుతం అమె మొగలితూర్పు ఆస్థానంలో మన్ననలు పొందుతోంది భాతృప్రేమతో పెంచి న న్నామె చదరంగంలో ప్రవేశపెట్టి దిద్దింది”

“సరసంగా వుండి. అంచేతనే తమయెత్తులో యీ చాతుర్యం” అన్నాడు మహారాజు.

రంగ నాయిక, అమె సహచారిణిలూ వుత్సాహంతో మొగ మొగాలు చూపుకున్నారు.

“కందనోలి నవాబుగారి వజీర్లలో మొకాయన యీ ఆటలో అఖిందుడు. వయసుకొలంలో నే నావిన్యాసంలో ఆయన అసాధ్యు డుగా వుండినా డనీ, ఈవార్ధకంలో ఆ నేర్పంతా చదరంగం ఆట లో కనపడుతోం దనీ కర్ణాకర్ణిగా విని, పుకట్టుకు వెళ్ళి, నెల రోజులు తరటాలు పడి ప్రవేశం సంపాదించాను. మూడురోజులు యెన్నో వెకింకడలు వచ్చా డాయన. ప్రతీ యెత్తూ నన్ను మూడు చేరల నీళ్ళు తాగించింది”

“దేశంలో యెంతెంతవా రేనా వున్నాయి. అలాంటివారినిమాడా లంటే అదృష్టంవుండాలి. అయితే తరవాతి యేమిజరిగిందీ?”

“నాలుగో నాడు బల్ల దగ్గర కూదోగానే కౌగిలించుకుని, నా చెయ్యి ముద్దాడి ఆమన చేసిన బహుమతీ మహాప్రభా! యిది”

ఇలా అని తన మొలలో గుప్తంగా వుండిన కటారి తీసి, మహా రంజు దగ్గరగా వుంచాడు శంకరప్ప.

కాశ్రీ, యాజులూ వులిక్కిపడి “ఇదివరకే మనకి చూపించారు

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“కరు చూశావా?” అన్నట్టు చూసుకున్నారు.

“ఎందరు వీరాధిపతుల క మౌష్ణిక క్రమం చవిచూసిందో యిది. లేక పోలే యీ కంపుల కింతపూత యెలా వచ్చిందీ? మంచి సరసు డాయన” అని మెచ్చుకుంటూ మహారాజు అందుకుని పరీక్షింపగా చూసి, పైరతీసి వాయి కూడా పరీక్షించి, “బాగుంది” అని అప్పు సరసింహరాజుకి అందించాడు.

“నాలుగో నాడు కొత్త ఆట వేశాం. నా యెదుట కూచుని ఆడింది ఆయనే కానీ, తెరచాటునుంచి సలహాలు వచ్చాయి. తెర చాటున నెమిలిపిట్ట వున్నదా అని భ్రాంతిపడ్డామని నేను. ఆట వారం తోజులు సాగింది; కాని, మహాప్రభూ! ఏమి రాకడలూ అవీ? ఏమి ప్రతిఘటనలూ అవీ? ఒక్కొక్క యెత్తు చుక్కొక్క పూపు పూపేసింది నన్ను. ఎనిమిదో సాయంత్రం, తెరచాటునుంచి తన నొడిలో పడిన యీ పుంగరం నా వేలికి తొడుగుతూ ఆయన చేసిన వ్రశంసా, తెర చీల్చుకు వచ్చిన మందహాసజ్యోత్స్నా యిప్పటికీ నాకు పులకలు రేపెడుతున్నాయి”

ఇలా చెప్పి, శంకరప్ప, యెడమచేతి ఆనామికనుంచి తీసి, అరత్నాంగుళియగు మహారాజు సన్నిధిలో వుంచాడు.

మరో గడియ యిలాగే గడిచాక అందరూ లేచారు.

మన్నాడు కూడా వుదయం యిలాగే గడిచిపోయింది.

తరువాత అదే మామూలయిపోయింది.

౨౫

“మనం కొంచెం జోరు చేసేశాం. తమరు వుసికొల్పడంవల్ల నేను కూడా వుద్రేకంలో పడిపోయాను” అంటూ చాలా పరితపించాడు ఆదివరాహమూర్తి.

“నేను మాత్రం యిలా ఆవుతుం దని యెరుగుదును టండి? ఆరాజోవారుగాదు నన్ను తప్పదారిలో పెట్టేశాడండి?” అంటూ పినుక్కున్నాడు దివాన్.

“మహారాజు దృషిలో తుద్రుణ్ణిపోయాను నేను. నాకు తరచోపాయం కనపడడం లేదు”

“అది పూర్తి కాకుండా అంశ బెంబేలు పడిపోతారేమిటండి?”

“అట వేరూ శంకరన్నిగారి ప్రవృత్తి వేరూ కాదండీ? ఆ విషయ విధేయతలూ, ఆ నభ్యతా మర్యాదలూ మహారాజుని ముగ్ధుణ్ణి చేసేస్తున్నాయి. నే ననత్యవాదినే కాదు, ఈర్ష్యాభువు నయిపోయాను. అదీకాక: అట యెప్పుడో పూర్తి అయిపోయింది,”

“అంటే?”

“అంటే యేంవుందీ? ఇక్కడికి నెల్లాళ్ళనుంచి ప్రతీదినమూ వుదయమూ సాయంత్రమూ వెళ్ళి బల్లదగ్గర కూచోడం తప్ప మరేమీ పనిలేదు. మహారాజు జీక యెత్తు వెయ్యలేదు”

“వెయ్యలేరూ?” అంటూ దివాన్ మాన్పడి పోయాడు.

“వేసేం లాభమూ? ఇప్పుడు వేసిరాజుమాత్రమే. ఎత్తువేస్తే కొట్టిరాజే. అంచేతే మహారాజు తటపటాయిస్తున్నారు”

“.....”

“ఎటుమానినా అటకట్టిందని ఒప్పుకోడమే మర్యాదగా కనపడుతోంది”

“మరి దారిలేదంటారా?”

“ఉంది, మహాప్రభూ! వుంది. బల్లదగ్గరికీ, బల్లదగ్గర్నుంచీ కావలసిందేదారి”

*

*

*

“నీకేమమ్మగి నారి చాతుర్యం కళ్ళారా చూస్తున్నావునువ్వు”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“అవును, చూస్తున్నాను”

“రోజూ రెండుపూటలా వారిదర్శనం అవుతోందినీకు”

“అహా; అవుతోంది”

“వారు మీయింటికి విజయంచేశారు”

“నీకు కనపడుతూ వున్నదీ, నిన్నూరిస్తూ వున్నదీ యిదే; కాని, దీనివల్ల నాకుకలిగిన మహాభాగ్యం యమయాతనమాత్రమే అని యెరగవు నువ్వు”

ఇదివిని ఆలివేణి పులిక్కిపడింది.

“పందిట్లో నుంచునివుండి పందిట్లోనుంచే వెళ్ళిపోయారు వారు. నాచైతన్యం అంతా వారివంటే వెళ్ళిపోయింది. ఇప్పుడు నీయెదట వున్నది రంగమ్మ కట్టెమాత్రమే”

ఈ మాటతో రంగ నాయిక కంఠంలో గద్దడిక అంకురించింది. ఆలివేణి కళ్ళు అనిమిషం లయినాయి.

“రెండుపూట్లా వారి దర్శనం అవుతోంది కనక, కర్పూరవిజయం సమర్పించుకునే టప్పుడు మునివేళ్ళ స్పర్శ అయినా అవుతోంది కనక, యెప్పుడైనా వొక్కొక్కమాయి, వారు, కాటుకకళ్ళనిండా చూస్తున్నారు కనక రంగమ్మ నింకా నువ్వు చూడగలుగుతున్నావు”

“నా కండులో సహస్రాంశమూ లేదుగా?”

రంగనాయిక వొక్కొక్కడం అలోచించి “శాస్త్రులు మామయ్యగా రున్నారుగా? వారి నాశ్రయింకరాదా?” అంది.

“అదీ అయింది. ఈ ఆటసంగతి తేలితే గాని, వారు మాట్లాడ రన్నారన్నయ్యగారు” అని ఆలివేణి మొగం వలవేసుకుంది.

“ఒక్కపని చెయ్యి”

“ఏమి టదీ?”

“తెల్లవారితే యిటు మహారాజు కొలువు. దీపాలు పెడితే అటు వారి రాక. కనక నాకెలాగా యోగం లేనట్టే. నువ్వు బసకే యెందుకు వెళ్ళగూడదూ?”

“కాస్త్రం చెప్పిన ట్టుంది నీసలహా”

“అదేమే?”

“పెద్దమ్మగా రంటే వారికి భయమే, అన్నయ్యగారికి భయమేట”

“పాద సేవకీ అభ్యంతరం వుంటుందా?”

అలివేణి “అవును సుమా” అంటూ యెగిరిపడి “నువ్వు చెప్పింది బాగుంది. ఇక అవయత్నం చేస్తాను. ఆయోర్పాటు చేసేదాకా అన్నయ్యగారి పాదాలు పదలను” అంది.

“అవిధంగా చివరికి నీకేనా అదృష్టం—”

“నాకంత అదృష్టం వడితే నీకూ పట్టిందన్న మాటే. మొదటి రోజున నిన్ను తీసుకునే వెడతాను”

“అయితే, మధ్యాహ్నం రెండుజాముల వరకు మామయ్యగారి నోమాటు మీయింటికి రప్పించగలవా?”

“వో! నిమిషంలో రప్పిస్తాను. మా అమ్మ వెళ్ళి తీసుకువస్తోంది”

“అట్నుంచి నరుక్కువద్దాం. నాకు వేళ అయింది, వెళ్ళిపో నాలి, యిక నువ్వు వెళ్ళు”

ఇద్దరూ ప్రేకమాటు గంభీరంగా చూసుకుని, “సంయే” “సంయే” అనుకుని, అభీష్టం నెరవేరినట్టే అనందిస్తూ అలివేణి యింటికి వెళ్ళిపోగా, పువక్రమణికి ఆలోచించుకుంటూ రంగ నాయక కోటకి వెళ్ళిపోయింది.

*

*

*

“ఏ మా ద్దంటారు బాబయ్యా?”

“ఏమిటోయ్ ఆయోదీ? మహారాజే నెక్లేస్తాను. వాడి కలకాయని

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

దగ్గర వుండి, కోట కొమ్మలికి నను కట్టిస్తానిక మాదిగ అమ్మి గాడి చేతి" అంటూ వెన్ను విరుచుకుని మీసంమీద చెయ్యి వేసుకున్నాడు కాణేదారు.

"అంతమాట అనెయ్యకండి బాబయ్యా! ఇదివరకే తొందరయిపోయిందికనేనా వాగ్రత్తగా వుండడం మంచి దండి"

"అయితే, యే మంటాన్?"

"ప్రభువ్వారు నెగ్గ లేరుటండి. నెగ్గడం దాకా ఎందుకూ, కాయే కదపలేరు టండి"

"అలా!"

"సూరవరాజు బాబయ్య నెలవిప్పించారండి. అటకట్టిపోయే వుందిట దేవరా!"

"కొంపతీసి గోచిపాతగాడు నెగ్గేస్తాడా యేమిటి?"

"మనవి చేసుకున్నాను కాదండి? ఇక అలాంటిమాట రానియ్యకండి బాబయ్యా! దేవిదీ మన్నా అయిపోయిందంటే—"

"ఓరి నీ యిల్లు—"

కాణేదారు నో రెండిపోయింది.

*

*

*

"పైకి దయ చెయ్యండి బాబయ్యా!" అన్నాడు చల్లా జగ్గప్ప.

"అప్పుడే శంకరప్పగారు వచ్చారా యేమిటి?" అని సూరవరాజు "యెత్తేమయినా వడిందా?" అని ఆదివరాహమూర్తి పైకెక్కి మాటే అడిగారు.

ఇద్దరికీ "లేదండి బాబయ్యా!" అని పైకెక్కి జవాబు.

"ను లేమంటావోయ్?"

"ఏమీ లేదు పైకి దయ చెయ్యండి"

“ప్రభువు —”

“ఈపాటికి నల్ల చెరువుదగ్గిరికి చేరుకుంటారండి”

“అదేమిటి?”

“ప్రభువ్వారూ, శంకరప్పగారూ, అప్పలనరసింహరాజు బాబయ్య వేటకి—”

“మరి అట?” అని అడిగాడు మూర్తి.

“శంకరప్పగారికి వేటకూడా అలవాటుందా యేమిటి?” అని ఆశ్చర్యపడుతూ అడిగాడు సూరపరాజు.

ఇంతలో “వేటేమి టండోయ్?” అంటూ వెంకటరాయడు వచ్చాడు.

జగ్గప్ప వివరాలు చెప్పాడు.

దానిమీద “అయితే యిక మేము పై కెందుకూ?” అన్నాడు మూర్తి.

“ఎత్తేమయినా వొరుకుతుండేమో పరకాయించి మని సేల వయింది బాబయ్యా!”

“ప్రభువ్వారికి నోచని యెత్తు మనకా తోస్తుంది!” అని అన్నాడు వెంకటరాయడు.

“ఎత్తునోచడం సర్వాబద్ధం. ఇక వున్నదల్లా యేమిటంటే! ప్రభువు లేరు కనక, బలంచూస్తూ మనం ధారాళంగా చర్చించుకోవచ్చు. ఇది కాదని అదీ, అది కాదని యిదీ యెత్తువేసీ చూడవచ్చు”

సూరపరాజిలా అనగా “బలం యేమాత్రం కలిసిపోయినా మనపరువు తక్కువదండోయ్” అన్నాడు మూర్తి.

“పై నెవరున్నారు జగ్గప్పా?”

“బంగారపు బలం యెలా వుందో అలాగే దంతపుబలం సర్ది

శ్రీహద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

పుంచింది అలాయిదాగా రంగవాయిక. నాగరత్నం కూడా పైనే పుండంది. వీరభద్రమూ విరిబోడి వచ్చే వేళయిందండి”

“బతికాం మరి తొరగా పదండి” అంటూ మెట్టకేసి తిరిగాడు బోసినోరు చప్పలించుకుంటూ మూర్తి.

నూరపరాజు మెట్టదగ్గరికి బయలుదేరి “వెంకటపతిరాజు దద్దయ్యగా రుంటే బాగుండును. అన్నట్టు విజయరామరాజుగారూ” అని అర్ధోక్తిలో పుండగా, “వారు భీమవరపుకోట వేంచేశారు బాబయ్యా! మళ్ళీ పదిరోజుల్లో దయచేస్తారండి. వెంకటపతిరాజు బాబయ్యకీ, అప్పలాచార్యులయ్యవార్లంగారికీ, మల్లికార్జునలింగం అయ్యవార్లంగారికీ కభురు వల్పింది. తమరు దయచేయండి, రాగానే వారిని పైకి తీసుకువస్తాను నేను” అంటూ జగ్గప్ప బయలుదేరాడు.

వారు ముగ్గురూ యేకవరసన మెట్టెక్కిశారు.

*

*

*

రోజులు కాదు, వారాలు కాదు, మాసాలే ఆరుగడిచిపోయాయి. కాని, యెత్తు పడలేదు. చారీ దొరకలేదు. అశే అంతరించి పోయింది.

ఈ ఆరుమాసాల్లోనూ యెక్కడికెక్కడివో కభుర్లు వెళ్ళాయి. ఆహూతులూ, అనాహూతులూ యెవరెవరో, యెందరెందరో ఆటకాళ్ళు వచ్చారు.

ఎన్నో పరిశోధనలు చేసి, యెన్నోమాట్లు రకరకాల యెత్తులు వేశారు.

కాని, బంగారపుబలం బంగారపుకొండ అయి అలాగే ఉండి పోయింది.

కోటలో బంగారపుబలం యెలా పుందో ఆలా నద్దుకుం మూర్తి వగైరాలు తమ యిళ్ళలో కూడా తీవ్రప్రయత్నాలు చేశారు.

ఒక్కొక్క బల్లదగ్గర పడేసిమందీ, యిరవయ్యేసిమందీ నలుగుళ్లు వడ్డారు.

పెద్దాపురానికి పెద్దాపురమే పుడికిపోయింది. కాని, ప్రయోజనం కలగలేదు.

చివరికి, మహారాజుకి, నిద్రాహారాలు కరువయి పోయాయి,

రాచకార్యాలమీద వెగటున్నూ పుట్టింది.

౨౬

కరకర పొద్దుపొడిచింది.

ఎర్రని సూర్యబింబం, పొగనింపి అప్పుడే పలిగించిన కాగిత బుట్టలాగ మెల్లిగా వైకి లేచసాగింది.

దేవిడిలో ఝూంఝూకారా మంటూ నగారా మోగిపోసాగింది.

ఊళ్ళో శివాలయంలో రుజులు, ఆ నగారాక జవాబివ్వ సాగాయి.

బురుజుమీది నరసింహస్వామిఆలయం పసిడిమండ, జిగజిగ మెరసిపోతోంది.

ఘంటాపథాలన్నీ అసివారులు బయలుదేరిన ఆశ్వికులతో నిండిపోయి పున్నాయి.

సాలలు బాగుచెయ్యడంకోసం, కోటలో బయటకట్టివున్న మదపుటేనుగులు ఘంకారాలతోటి, పారశీకశ్వాలు సకిలింపులతోటి అన్నదాతలను అహ్వనిస్తున్నాయి.

అగడ్తలో, తమ్మిచెర తప్పించుకుని, మహాలాసంతో పాట

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

లు పాడుకుంటూ గండుతుమ్మెదలు పూలతోట కొల్లగొట్టడానికి కోటలో చొరబడుతున్నాయి.

ఇలాంటిసమయంలో, సాముగరిడీలు చాలించి, మహారాజు ఆప్పడే స్నానపుగదిలో ప్రవేశించాడు.

సూర్యజిడ్డు వదలడాని కిద్దరుగుల్బెతలు సుగంధచూర్ణంతో నలుగులు పెడుతున్నారు.

ఒకతె సువర్ణకలశం పట్టుకుని గంగాశందగ్గిర నుంచునివుంది.

మరొకతె ఆగంగాళంలోనీళ్ళు తోరుపుతూవుండగా, యింకొకతె అందులో పన్నీరుగుమ్మరిస్తోంది.

వేరొకతె, వుండుండి చెయ్యిపెట్టి నీళ్ళు పాళాలుమాస్తోంది

ఇంకొకతె కొంచెం దూరాననుంచుని చెంగావివంచెకి దుంగలు సవరిస్తోంది.

మరొకతె అందరిమీదా కళ్ళతో అధికారం చెలాయిస్తూ, అజ్ఞలకోసం యెదురుమాస్తూ కొంచెం వక్కగా నుంచునివుంది.

మానసికాందోళనవల్లా, సుఖస్పర్శవల్లా కళ్ళు మూసుకుని, మొగంకూడా వంచుకునివున్న మహారాజు హఠాత్తుగా మెరుపు కొట్టినట్టయి ఆమెకేసి చూశాడు.

వెంటనే “చిత్తం మహాప్రభూ!” అంటూ ఆమె సావధాన అయింది.

“చల్లా జగ్గప్ప-నుంచున్నట్టుగా” అనికొంచెం అత్రం గాచెప్పి మళ్ళీ కళ్ళుమూసుకున్నాడు మహారాజు.

అజ్ఞ అంచెనొళ్ళమీద వెళ్ళింది.

జగ్గప్ప యెగిరివచ్చి “హజర్ మహాప్రభూ!” అంటూ దోసిలి పైగి, నమ్రుడయినాడు.

కళ్ళు తెరవకుండా మొగంమాత్రం అటుతిప్పి, “జగ్గప్పా!”
అన్నాడు మహారాజు.

“చిత్తం మహాప్రభూ!”

“ఎలావున్నానరే, శంకరప్పగారిని నిమిషాలమీద తీసుకు
రావాలి”

“తీసుకువస్తాను మహాప్రభూ!”

“పాలకీఅయితే అలస్యంఅవుతుంది. గండభేయండాన్ని తీసుకు
వెళ్ళు”

“చిత్తం చిత్తం”

“ఇంకా నుంచున్నావు”

“శే—ద్—మ—”

జగ్గప్ప మాటకంటేముందు వుడాయించాడు.

“తొరగా తెమల్చాలి” అన్నట్టు పరిచారికలకేసి చురుగ్గా
చూశాడు మహారాజు.

౨౭

స్నానసంధ్యాద్యన్యస్థానాలన్నీ ముగించేసుకుని, అరివున్న అంగా
స్త్రాలజత ధరించి, ముత్రులకిద్దరికీ మధ్యగా, కవాచీ బల్లమీద
కూచువున్నాడు శంకరప్ప.

కొంచెం పక్కగానూ, పడమటింటి గుమ్మానికి చేరికగానూ
పెద్దమ్మా, లోగుమ్మంలో తలుపు అనుకుని రామసోదెమ్మా,
మండువా దక్షిణపుఅంచున గోడఅనుకుని అలివేటి రంగనాయికా
నుంచుని వున్నారు.

“చెల్లాయిది ఆరుమాసాల తపస్సు. రంగనాయికదిన్నీ అపాణిదే

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

కనక మీరిపాటికి వరదులు కావడం ధర్మం” అన్నాడు శాస్త్రి.
అలివేణి దోసిలి వొగ్గింది.

“సంగతిసందర్భాలన్నీ మామయ్య గారితో మనవిచేసుకునే వున్నాను. వళ్ళీ యిలాంటి అవకాశం యెప్పటికో? అంచేత నే నాదుర్దా వడిపోతున్నాను” అని బాలిగాబింది రంగనాయిక.

“మిమ్మల్ని నిర్భయించడానికి మేము చాలం; కాని, మీరివారో దయచెయ్యక తప్పను. బాహుటంగా అంగీకరించడం తరవాయిగా మహారాజు వో! పోయే వున్నారు. అకొస్తా అయిపోయిందను కుందాం. ఇక మీతో యెత్తువెయ్యడానికెవరికి గుండెలు తాళు లాయో? కనక మీరివారో “హూ! ఆనాలి, తప్పదు” అని యాజులు చెప్తిచ్చెప్పాడు.

దానిమీద “యిక తప్పేటట్టు లే” దన్నట్టు శంకరప్ప పెద్దమ్మ కేసి చూశాడు. అదిగుర్తించి “పెద్దమ్మ గారి అనుగ్రహమూ మా భాగ్యమూనూ” అంది అలివేణి.

“వెరిపిల్లవు, జగత్పండితుడైన నా వరహాలమూటకి నేనా చెప్పగలదాన్ని?” అంటూ పెద్దమ్మ రావసోదమ్మకేసి చూడగా, అమె, శంకరప్పకిమాత్రమే కనపడేటట్టు విభవవిలాసాలు మొలి పించి తలుపుచాటున నక్కింది.

దాంతో శంకరప్ప కళ్ళల్లో వింతతేజస్సు మెరిసి, అలివేణి కనుదమ్మకు వికృతయిచ్చి, రంగనాయిక చెవులకు మధురశబ్దం అందించింది.

ఈసమయంలో కొంజాదగ్గిరనుంచే “పెద్దమ్మ గారూ?” అంటూ పిలుపు వినిపించింది. వెంటనే గుమ్మంలోకి వెళ్ళి పెద్దమ్మ “యేం జగ్గప్పా?” అని అడిగింది.

వచ్చినమిషి జగ్గప్ప అని తెలవడంతోనే నాలుక కరుదుకుంటూ రంగనాయికా, అలివేటి తూర్పింటోకి చూటారు.

“దండాలు బాబయ్యా! దండాలండి, దండాలండి”

“శుభం.....ఏమాయ్ తెల్లవారకుండావచ్చావూ?”

“ప్రభువారూ తరిమిపంపారు దేవరా! నుంచున్న పాళంగా తోడితెమ్మ సెలవు. పాలకీ అయితే ఆలస్యం అయిపోతుందని గండ భేరుండం పంపారు. ఈ పాటికి సగం దూరాన వుంటుండండి”

“అంత వులకం యేమిటోయ్?”

“తెలవదు బాబయ్యా”

తడేకదృష్టితో చూస్తూ “విసుగ్గా వున్నారా?” అని అడిగాడు శంకరప్ప.

“లేదండి” అన్నాడు జగ్గప్ప.

“ఏం చేస్తున్నారూ?” అని అడిగాడు యాజులు.

స్నానప్రయత్నంలో ఇంకా నలుగుల్లోనే వున్నారండి”

శంకరప్ప చిరునవ్వు విగపట్టుకుని, మిత్రులకేసి బెల్లింపు చూపులు చూశాడు.

“ఏదో యెత్తు తోచింది, మరి లేవండి” అంటూ యాజులు లేచి నుంచున్నాడు.

చిరునవ్వు నవ్వుతూ, పెదవివిరుస్తూ, తల అడ్డంగా వూపుతూ తొంగిచూసి రంగనాయిక మళ్ళీదాక్కుంది.

“అదిగో గండ భేరుండం బాబయ్యా!” అన్నాడు జగ్గప్ప.

శంకరప్ప నిశ్చలంగా అలాగే కూచుని వున్నాడు.

అదిచూసి “లే, యింకా జాప్యంచేస్తావేనాయనా?” అంటూ పెద్దమ్మ తొందర పెట్టింది.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిచిన్నకథలు

అప్పుడు. మొగంపక్కతిప్పకుని, కిందికి చూస్తూ వొక్కమాటు తరిపంకించి, తాపీగా మళ్ళీ మొగంతిప్పకుంటూ “జగ్గప్పా!” అంటూ అందుకున్నాడు శంకరప్ప.

“చిత్తం బాబయ్యా!”

“శంకరప్ప యేనుగక్కేగాని, గుర్రం యెక్కి వెళ్ళడోయ్”

అదేదో బోధపడక జగ్గప్ప తెల్లపోయాడు.

శాస్త్రి యాజులూ మొగమొగాలు చూసుకున్నారు.

పెద్దమ్మ శంకరప్పని విడిచి జగ్గప్పనీ, జగ్గప్పనివిడిచి శంకరప్పనీ చూడసాగింది.

“కనక నువ్వు వెళ్ళిపోవచ్చు”

“నెడతాను దేవరా!” అంటూ చేతులు నలుపుకున్నాడు జగ్గప్ప.

“ఈమాటే మనవిచెయ్యి ప్రభువ్వారితోటి”

“చిత్తం చిత్తం” అంటూ నసికాడు జగ్గప్ప.

“ఇక గండభేరుండం యెందుకూ?”

“పాలకీ—”

“ఇప్పటి కంటే మరి”

“నెలవు బాబయ్యా!”

“శుభం”

“దండాలండి, దండాలండి, దండాలండి”

బరువుగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెళ్ళి జగ్గప్ప గుర్రంయెక్కాడు.

గుర్రాలు మేఘాలైక్కాయి.

౨౮

“అరుమాసాల ఆదోళనవల్ల, గుర్రం కడిపితే యేనుగుతో తెరిచి కా జవుతుం దన్న నంగతి మరిచిపోయారు ప్రభువ్వారు” అని

కళ్లు చీలిండుకుంటూ, జగ్గప్ప వెళ్ళి వెళ్ళడంతోనే రంగనాయక మళ్ళీ వాకిట్లోకి వచ్చింది.

“కాబాను” అంటూ ఆమె వెనకనే అలివేటిన్నీ వచ్చింది.

“ఏమిటి?” అంటూ యాజులూ, “అవును నుమా” అంటూ శాస్త్రి పూగిపోయారు.

అది శంకరప్పకి వుండేకం కలిగించింది.

ఆరుమాసాలుగా బలవంతాన అణిగి వుండిన వుత్సాహం అంతా వెక్కిరిస్తూ వున్న కట్టతెంచుకుని వురికి, శంకరప్పని గుంజిగుంజి విడిచిపెట్టింది.

దాంతో “మనం నెగ్గేశామండి! మహారా జీవాళ తమ పూటమి నొప్పేసుకుంటారండి” అంటూ చంటిపిల్లాడిలాగ పరవళ్ళు తొక్కి, అమాంతంగా వెళ్ళి పెద్దమ్మకాళ్ళదగ్గర చతికిల బడ్డా ఉతను.

పెద్దమ్మకిన్నీ వుత్సాహమూ, ఆనందమూ వెల్లివిరిసిపోయాయి.

వెంటనే శంకరప్పని పొదివి పట్టుకుని “నాతండ్రే! నా బావే! ఈమాట వినడానికి కనిపెట్టుకుని వున్నాను నాయనా! నేను. నా కళ్ళు చల్లపడ్డాయి బిడ్డా!” అంటూ పూర్వశ్వాసతో మూర్ఛా ఘ్రూణం చేసింది కామె.

అదిమాసి అలివేటి “యిదంతా పెద్దమ్మగారి చేతిచలవ” అనగా “యింకా సందేహమా?” అంటూ ఆవేశంతో అందుకున్నాడు శంకరప్ప.

“నీ రంతా శంకరప్ప మహాతేలివయినవా ఉనుకుంటున్నట్టుంది. ఇదంతా శంకరప్ప ప్రజ్ఞే అనుకుంటున్నట్టూ వుంది; కాని, అసలు శంకరప్ప అదిలోనే మొగం వేలవేసేశాడు. ఇప్పుడు మీయెడట వున్న శంకరప్ప పెద్దమ్మ ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసి విడిచి పెట్టిన పిండి

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

బొమ్మ. నిజంగా పెద్దమ్మే కటాక్షించి వుండకపోతే, శంకరప్ప యెవరో, మీ రెవరో, మహారా జెక్కడో, యీగొడవ అంతా యేమిటో? ఎన్ని జన్మలెత్తి యెంత నేవ చేసినా నేను పెద్దమ్మరుణం తీర్చుకోలేను. పెద్దమ్మ శక్తి యీపూల్లో యెవ రెగుగుదురూ? మహారాజా నాకోసం పాలకీ పరివారమూ పంపా రంటే— నేనాధి పతినే వంపారంటే అది పెద్దమ్మ వేసిన ఎత్తుకి ఫలితం. ఎందుకని దయతలిచి ఆవేశ వారు రాగానే నన్ను పంపించిందిగాని, పెద్దమ్మ వొకరోజు బెట్టునరీ చూపిస్తే మహారాజే పాదచారి అయి రాక పోదురా వెతుక్కుంటాను? ఆదిలో పెద్దమ్మ వేసిన యెత్తే యిప్పుడు మహారాజు అటు కట్టిం దనుకోండి. నామరూపాలు లేక గాలికెగిరి వచ్చిన యీదూదిపింజెం “మనిషి, వుక్కుతునక” అనిపించింది పెద్దమ్మ. దివానీ నాకర్లచేత యీదప్పలుపడ్డ శంకరప్పకీ పెద్దాపురం మహారాజుచేత తహజీ మిప్పించింది పెద్దమ్మ. నా పెద్దమ్మ అంటే ఆ ఆదిశక్తి అని యిప్పుడేనా తెలిసిందా మీకు? నా పెద్దమ్మ నా యిలవేల్పు”

ఇలా అంటూ పరవశు డయిపోయి కళ్ళుమూసుకుని అతను పెద్దమ్మపాదాలమీద వాలాడు.

అందరి కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి.

శాస్త్రి, యాజులూ, అలివేణీ, రంగనాయక్ పెద్దమ్మ కేసి చూస్తూ అప్రయత్నంగా దోసిళ్లు పెగ్గారు.

కళ్ళు తుడుచుకుంటూ వచ్చి, పెద్దమ్మమీద వొక చెయ్యి ఆను కుక్కచని, రామసోదెమ్మ, బోర్లావడుకున్ని వున్న శంకరప్ప వీపు నిమిరింది.

అప్పటికి పెద్దమ్మకి మాట తిరిగింది.

“అన్నం అమ్ముకుంటూ పొట్టపోగుకునే ముసలిమండ యింక పని చెయ్యడం యెక్కడేనా వుంచా? కనక, నావెరితండ్రి మాటలు మీ రెవరూ నమ్మకండి నాయనా!” “చేతిలో యెర్రని యేగాని లేదు. మహారాజుని ఆశ్రయిద్దా మని వచ్చాను. అన్నం పెడతానా పెద్దమ్మా?” అంటూ వచ్చాడు నాతండ్రి. ఆదైన్యంలోనే ఆమొగంమీద నాకు దేవతాకళ కనపడింది. “నీకొడు కనుకో” అని యెవరో చెవిలో చెప్పినట్టుయింది. దీనికి సాయం నామేన గోడలు—యీవెరిపిల్ల “కట్టుకోడానికి బట్టలు కూడా లేనట్టుంది అత్తా— మొగం కలకల్లాడుతోంది, గొప్పవాడు కామోను, ప్రెస్సకోవమ్మా” అంటూ పాకులాడింది. లే దనలేకపోయాను. పెట్టా అని వుంటే పదిమంది తిని పోయేవోట గుప్పెడన్నమే మిగలక పోతుందా? “నీకు లోటు లేదు, రా, నాయనా!” అన్నాను. అది విని పొంగిపోయాడు నాతండ్రి. అప్పుడే మొదలు ఈ పడిపడి దణ్ణాలికి. చిట్టి తండ్రికి నేనంటే యేవో వెర్రిభక్తి కదిరిపోయింది. ఇంతకీ, నాతండ్రికి జయంకలిగింది నాకు కావలసిందే” అందామె.

అప్పటికి ప్రకృతిలో పడి మెల్లిగా లేచి కూచున్నాడు శంకరప్ప.

పెంటనే రామసోదెమ్మ పడమటింట్లో వెళ్ళిపోయింది.

తరవాత నాకర్లచేత యీడ్పులు పడ్డం యేమిటోకూడా చెబితే గాని వల్లకా” దంటూ వెళ్ళి శంకరప్ప రెండు చేతులూ పట్టుకున్నాడు శాస్త్రీ.

యాజులుకూడా మొండిపట్టు పట్టాడు.

పెద్దమ్మా శంకరప్పా ప్రెక్కమాటు చూసుకున్నారు. ఆచూపుల్లో మెరుపుతీగలు పాకిపోయాయి.

పెంటనే ఒక్కమాటు కంఠం సవరించుకుని శంకరప్ప జరిగిం

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

దంతా చెప్పేశాడు.

విని విని “దివాన్జీకి, తాజేదారుకీ వుట్టగతు లుంటాయా?” అంటూ పెద్దమ్మ వళ్ళు కొరికింది.

అలివేణి రంగనాయికా కంట తడి పెట్టుకున్నారు.

“ఈతుచ్చుల్ని దేవిడీమన్నా చేయించవలసిందే” అంటూ శాస్త్రి, యాజులూ అగ్గయిపోయారు.

ఇంతలో పాలకీ వచ్చింది.

ఒక్కమాటు రంగనాయికనీ, అలివేణినీ చూసి పెద్దమ్మ శంకరప్పకి కనుసన్న చేసింది.

వెంటనే “అలివేణి! రంగనాయికా!” అంటూ మహూత్సాహంతో లేచి ఆత నందు కున్నాడు.

“ఇప్పటికి నను వచ్చినపని అయింది. అనుకున్నదీ నెరవేరింది. ఇక యేది యేమయినా యిబ్బంది లేదు. అదివర కెందరితో అడిగా, మహారాజుతో యెత్తు వేశాక అటో యిటో అది తేలిపోయేదాకా మరెవరితోటీ అట వెయ్యకూడ దనుకున్నాను. శాస్త్రిగారితోటీ యాజులుగారితోటీ కూడా ఆకలే దగటే యిక చెప్పడానికేం వుందీ? ఇక ఆవ్రతం పూర్తి అయినట్టే; కనక యివాళ రాత్రి—తెలిసిందా? మీయింటికి వచ్చి యెత్తు వేస్తాను. మీకోరిక తీరుస్తా”

శాస్త్రి యాజులూ చాలా ఆనందించారు.

అలివేణి రంగనాయికా పొంగిపోయి, అంతలో కొంచెం సిగ్గు వడ్డారు.

ఈసమయంలో చాకలిపెద్ద వచ్చి “హాజర్ బాబయ్యా!” అని విన్నవించి పాలకీదగ్గరికి వెళ్ళిపోయాడు.

అందరిదగ్గిరా సెలవు పొంది, కళ్ళు తిప్పకుంటూ శంకరప్పని

పొగుడుతూ రామసోదెమ్మ దారి చూపించగా “అలాగాండి? బాగుందండి. అవును, మంచిబట్టలే వుంటే వారి యెదట రాచ కొమాళ్ళ విశేషం యేమిటండి? మీమేలు మరి చిపోరండి వారు. దీపాలు పెట్టాటప్పటి కివాళ భోజనం పెట్టించండేం అక్కయ్య గారూ!” అని గునిసి, రంగనాయిక, దొడ్డిదారిని కోటకి వెళ్ళి పోయింది.

ఆమె కోట సమీపిస్తుం దన్నంతవరకూ జాప్యం చేసి శంక రప్ప లేచాడు.

వెంటనే అలివేణి అతని పాదాలు అంటి కళ్ళకద్దుకుని, ఒక్క మాటు అతని కళ్ళల్లోకి సవిలాసంగా చూసి, తానే కరిగిపోయి, నును సిగ్గుతో పక్కకి తప్పుకుంది.

“అబ్బాయోయ్ అగ్రహారం, జ్ఞాపకంవుందా? మరోటయితే నేనొప్పునుమా” అంటూ పెద్దమ్మ సాగనంపగా, శాస్త్రి యాజులు గార్ల బుజాలమీద చేతులువేసుకుని పున్నమ చంద్రుడు లాగ మెరిసిపోతూ శంకరప్ప పాలకీదగ్గిరికి బయలుదేరాడు.

౨౯

పాలకీలో కాలు గుమ్మంలో పెట్టాటప్పటికి పూచలాగవచ్చి మహా రాజు శంకరప్పని కౌగిలించుకున్నాడు.

కళ్ళుతెరిచి చూశాటప్పటికి ఆకౌగిలంతతోనే యిద్దరూ సింహా సనం మీద కూచుని వున్నారు. మహావిలవఅయిన తలకాయకు తగినసత్తాలేక, దివాన్జీమెడ జవజవలాడి నోటకూరకొడ అయి పోయింది.

సభ్యులందరికంటే ముందు తన కంఠంసవరించుకుని “శంకరప్ప గారూ!” అని సంబోధించాడు మహారాజు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకావ్య చిన్నకథలు

“ఏమి నెలవు జగత్ప్రభూ?” అంటూ శంకరప్ప దోసిలి నొగ్గాడు.

“తమరు నాఅట కట్టేకారండీ”

“ఎంతమాటా? నిర్దేశకజాయమాన కటాక్షంవల్ల తమరలా నెలవిప్పిస్తున్నారేకాని, యేలినవారి అటకట్టడానికి నేనెంతవాణి మహాప్రభూ?”

“అలాకాదండీ! నవ్వుంగా నేనోడిపోయాను. చదరంగంలో నాకిదే మొదటివోటమి. ఓటమివల్ల మనుష్యుల మానసి కావనలెలా పరిణమించేదీ నాకిప్పుడే బోధఅయింది. అయితే, ప్రతిక్షీ రసికు డైరేవోటమి కూడా ఆనందకరంగా వుండేటట్టేకనవడుతోందండీ”

“ఒక్కనునవి మహాప్రభూ!” అంటూ అందుకున్నాడు అప్పల నరసింహరాజు.

“నాఅంచనా తప్పిపోలేదు. తమరుభయం అటాకి కూచుంటే యెవరోడినా వర్యవసానం యిలాగే వుంటుందని నేనాడిలోనే నిశ్చయించుకున్నాను. అంచేత యెంతజంకినా, శంకరప్పగారిని నేను బలవంతపరచ గలిగాను. నిజంగా, ఆరుమాసాల తీవ్రస్వర్ధకి ఫలితంగా, చివరికి, విజితులూ విజేతలూకూడా నమంగా అనం దించడం—యిది మానవప్రవృత్తికి అతీతమైన విషయం”

“తమరింకొకటికూడా నెలవిప్పిస్తారని తలుస్తున్నాను”

“చిత్తంమహాప్రభూ, మనవిచేసుకుంటున్నాను. ఈ ఫలితానికి సన్నికృష్టకారణం శంకరప్పగారి ప్రవృత్తిన్నీ. ఏమంటే? శంకరప్ప గారి యీ విజయం సామాన్యమైనదా? కాని, దానికి సంబంధించిన పొంగు లేశమయినా వారిదగ్గర కనపడుతోందా? వారి ముగంధ యెంత సాత్విక తేజస్సుభాసిస్తోందో చిత్తగించారా?”

“అదీసంగతి. దానివల్ల పరిసరాలన్నీ ఆకలుమా లయినవి. బ్రహ్మలేజస్సంటే అదేకదా?”

“చిత్తం చిత్తం”

దీనిమీద చేతులు జోడించుకుని “క్రిహరీ! మాటలురాని కొండిక వాణ్ణిపట్టుకుని యిద్దరు ప్రభువులుఅలా వెలవిప్పించడం ధర్మమా?” అంటూ అందుకున్నాడు శంకరస్వ; కాని, మాటకి అడ్డంవచ్చి మహారాజు “ఇద్దరుకాదెంతమందయినా యీపని చెయ్యవలసిందే. ఏమంటే నిజంగా చదరంగం ఆడతగ్గవారు తమరొక్కరే కనబడు తున్నారు. ఇందులో తమర్ని జయించగలవాడింతవరకూ పుట్ట లేదు ఇకముందూ పుట్టబోదు” అన్నాడు.

శంకరస్వ మొగంవంచుకున్నాడు.

“తమచేతిలో ఆపజయం పొందడంకూడా మౌళ భాగ్యంలోనే లెక్క”

“.....”

“మనస్సు నిలుపుకోలేక ఆట వెయ్యడమేకాని, యెవరితో వేసినా చంటిపిల్లలతో ఆడుతున్నట్టే వుండేది. తమతో ఆడ్డం మాత్రం కత్తులమీద పరీక్ష, నేలవిడి చిసామూనూ”

“ఇప్పటివాకా నేనున్నా—” అంటూ మోడుప్పకెంతో ప్రభువు కేసి తిరిగి అందుకున్నాడు శంకరస్వ.

“అనేకులతో చదరంగం ఆడాను అనేక మాట్లాడాను. అతి నిర్లక్ష్యంగానూ ఆడాను. అందర్నీ ఓడించాను; కాని, వేదాపురం కోటలో ఆడుగుపెట్టినప్పుడు కాళ్ళు వొడికాయ. తమ యెదట కూడున్నప్పుడు గుండెలు కొట్టుకున్నాయి. తమ దివ్యతేజస్సు నన్ను విభ్రాంతుణ్ణి చేసేసింది. తీరా యెత్తువేసిన తరవాత తమతో ఆట

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

కూచోడం దుస్సాహసం అని బోధపడింది. పట్టుపట్టి యేలినవారితో ఆసీనందుకు నేను సిగ్గుపడపోతున్నాను మహాప్రభూ.”

“సిగ్గా? ఓడిపోయిన నాకే ఆనందంగా వుందే, తమ కేలా సిగ్గు! అట మొదలుపెడితే యెరరికో చెక్కిరికే గెలుపు. రెండో వారోడి పోలసిందే. అయితే, అంతమాత్రాన వారిని తీసిపారెయ్యవలసిందేనా? నిజంగా, చూడవలసినది శక్తిసామర్థ్యాలు, యుక్తి ప్రయుక్తులూ కాని, జయాపజయాలూ కావు”

ఇలా అని మహారాజు తనకేసి చూడగా “ఏలినవారు సత్యం నెలవిప్పించారు” అంటూ అందుకున్నాడు అప్పలనరసింహరాజు.

“శంకరప్పగా రెంతకేనా నమరులు; కాని, వారు తమ శక్తి యెంతటిదో యెరగరు. వారిని కోటికి తీసుకురావడం నాకు చాలా కష్టం అయిపోయింది”

“దీని కింతకీ కారణం నాశపథం. నేనయ్యా మహామొనగాణ్ణి యెక్కణ్ణుందో వచ్చి, యెత్తు నేళాటప్పటికి చేతులు వేలవేస్తే యెలాంటివాడూ కూడా సహించడం కష్టం. అంచేత అసమర్థులూ, కళాజీవులుకొనివారూ నిద్రపడకుండా వుండడానికి నేనే శపథం పట్టాను గాని, మరొకందుకు కాదు. దీనికి నిదర్శనం, వచ్చినవారోడిపోతే తల కొట్టించివేస్తా నన్నానుకదా, నేనే ప్రాడిపోతే?”

“చిత్తం చిత్తం, నేనామాటే మనవి చేసుకున్నాను శంకరప్ప గారితోటి. కాస్తయోచించగలవారి కెకరి కయినా యిది తోచే ప్రశ్నే. ఇందులో ఏదోగంభీరార్థం వుండకపోదు—”

“ఉండకపో దంటే తమరు గ్రహించలేనిదా యిది? అయినా నేనే మనవిచేసుకుంటాను”

ఇలా చెప్పి, శంకరప్పకేసి తిరిగి, చేతులు కట్టుకుని, “దాసో

హమ్' అంటూ మహారాజు శిరస్సు వంచుకున్నాడు.

అది చూసి అప్పలనరసింహరాజు చకితుడైనాడు.

శాస్త్రీ యాజులూ నిర్విణ్ణు లయిపోయారు.

విజయరామరాజు దివానీకేసి నిరసనగా చూశాడు.

సభ్యు లందరూ గతుక్కుమరిపోయారు.

అంతకు ముందే “శ్రీహరీ! శ్రీహరీ!” అంటూ చెవులు మూసుకుని “ఎంతమాటా? కిరీటమాంధాతలు మమ్మేలినవా రెక్కడ, డ్రైడ ఫిక్సుకుట్టి నేనెక్కడ మహాప్రధూ? తమ రంతమాట నెలవిప్పిస్తే నేను భరించగలనా?” అంటూ శంకరప్ప తహతహలాడిపోయాడు.

30

ఒక్క ట్టుణం గడిచాక, ఆనందబాషులు కొనగోట చిమ్ముకుంటూ

“శంకరప్పగారూ!” అని మళ్ళీ సంబోధించాడు మహారాజు.

“చిత్తం మహాప్రధూ!” అంటూ అంజలిబంధంతో శంకరప్ప సావధాను డైనాడు.

“ఇంతటి ఉత్కటానందం వాకింతవర కెప్పుడూ కలగలేదు. ఇందుకు గర్తుగా, తమ ప్రతిభముందు నాసంపత్తి అణువునూ పోలదు గాని, అయినా చంద్రున కోనూలుపో గని శాస్త్రమే కనక, పెద్దావుం రాజ్యంలో వున్నది రేమయినా సరే తమక సమర్పించుకుంటాను నెలవిప్పిందండి”

“నాకు బహుమానమా మహాప్రధూ?”

“అవును.....కాకేమీ? .....తమకంటే బహుమానార్హులు మరెవరూ?”

“పోనీ, యిప్పటికే నేను బహుమానం పొందివున్నాను కదా?”

“అదెలాగా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

మహారాజు, అప్పలనరసింహరాజు శేసి చూస్తూ యిలా అనగా, ఇదంతా వోరకంట చూస్తూవున్న దివాన్ యీవిందుసభలో తాను చేసిన పని బయటికి వచ్చేస్తుందేమో అని కుతకత లాడిపోతూ తల కాయ తీసుకుపెళ్ళి పొట్టలో పెట్టుకున్నాడు.

అది చూడ మని శాస్త్రియజులుగార్లకు కన్నుగీటి శంకరప్ప మళ్ళీ అందుకున్నాడు.

“ఎత్సవాయవారి సాహసాదార్యాలు చాలా విన్నాను. ప్రకృతం నక్కచ్చంగా చూస్తూనూ వున్నాను. నాకు అనందపారవశ్యం కలుగుతోంది. ఇదిలా వుండలా: కందనోలిసంఘటన చిరస్మృత భార్యమే కాని, మాచెల్లెలు, చంద్రవదన, అది చాల దుని పూర్వ వక్షం చేసేసింది. పెద్దాపురం మహారాజులుంగారితో కూడా యెత్తువస్తే కాని, తనకి తృప్తి లేదని అమె నన్ను తరిమిపంపింది. నేను చాపలం జయించలేక పోయినాను. మరిసిపోతూనే వచ్చాను; గాని పెద్దాపురం ప్రవేశించడం చాలా సాహసం అని అనుభవం అయింది. ఏమయినా ముళ్ళకంచెల్లో బాధపడి చివరికి సహకారం పొందగలిగాను. పిలిసవారితో వైక్ర అట ఆడగలిగాను. తమతో అర్ధాననమున్ను అధిష్టించగలిగాను. తృప్తి అయింది. నాబతుకున్నూ సఫలం అయింది. ఒక పిచ్చిబ్రాహ్మడి కిది సంభవమా మహాప్రభూ? ఒక దరిద్రదేవత కిది లభ్యమేనా రాజాధిరాజా? ఇంతకంటే నేను కోరతగినట్టిన్నీ పొంద తగినట్టిన్నీ బహుమానం మరేం వుంది భూలోకదేవేంద్రా!”

దీనికి మహారా జేదో చెప్పదలచుకుంటూ వుండ గా “నేను మనవి చేసుకుంటాను” అంటూ అప్పలనరసింహరాజు లేచాడు.

మహారాజు “నెలవిప్పించండి” అన్నాడు.

“సంగ తంతా తమకి విశద మయ్యే వుంది. దాన్నిబట్టి చూస్తే తమ దర్శనం లభించడమూ, తమతో యెత్తుచెయ్యగలగడమూ— ఇవే శంకరప్పగారికి మహా మేరువులు; కాని, వారి కళాభిజ్ఞత—”

“అదీ సంగతి. వారి కళాసంపద మన మందరమూ కొల్లలాడి నాము. దానికి పరిహారం చూపించవద్దు? ఇంతే కాక: ఏవిద్యలో నయినా, యేకళలో నయినా నిష్ణాతులైన వారికి వత్సవాణువారి సత్కారం లేకుండా వుండగూడదని మా మూలపురుషుల కాసనం. దానికి తప్పడం మాకు ధర్మమూ, సాధ్యమూ! విద్యలకు మారాజ్యం లో అయినా అనాదరం జరగకూడదే, యిక నాదగ్గిరా అది జరగ వలసింది?”

“నాదగ్గిర యేలేశమాత్రమో కళాభిజ్ఞత వుండడం నిజమే; కాని, అది చెప్పకోతగ్గది కాదు. నాయెడల శ్రీదాట్ల అప్పలనర సింహరాజు బహద్దరువారికి నిర్దేశకంగా పుత్రవాత్సల్యం కలిగి పోయింది. భీమవరపుకోట నాన్నగారు దానికి దోహదం చేశారు. ఆ రసికప్రభువుల అదరవాత్సల్యాలే నన్ను తమ సన్నిధి చేర్చాయి గాని, నాశక్తిసామర్థ్యాలు కావు”

“అయితే, మామయ్యగారికి అలాంటి అదరవాత్సల్యాలు తమ యెడల మాత్రమే కలగడాని క్కారణం?”

ఉన్నట్టుండి విజయ రామరా జిలా అడ్డగ్గా మందహాసం చేస్తూ “మరి వారి సందేహం తీర్పించండి” అన్నాడు మహారాజు.

అంజలిబంధంలోని విజయ రామరాజుని నిర్దేశిస్తూ “అదిలోనే వారికి నచ్చచెప్పకోలేక పోయాను. ఇలా నిలవతీసి అడిగితే యివ్వడేం చెప్పకోగలనూ? కాక జగత్ప్రభువులతో చర్చసాగించడం అనుచితం” అంటూ వినయ విధేయతలు కనపరిచాడుశంకరప్ప.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

అవ్యవధానంగా : “కనక తమ అభీష్టం సెల విప్పించండి” అన్నాడు అప్పలనరసింహరాజు.

“తప్పనిసరి కావడంవల్ల విన్నవిండుకుంటున్నాను. అయితే, నాకొక తృప్తి లేకపోలేదు. అదేమిటంటే? ఎదటవున్నది మహా నముద్రమే. కాని నాచేతిలో వున్నది బుడ్డిచెంబు మాత్రమే. మరి ప్రకృతం, మహాప్రభూ! నేను నిరుపేదను. నిరుపేదలకు కావలసినవి కూడా గుడ్డానూ, వీటిలో యేలినవారు నాకొక్క అన్నంమట్టుకు పెట్టిస్తే, అదేమహామేరువుగా సంతోషిస్తాను”

ఈమాట అనేటప్పుడు శంకరప్ప చాలా నిర్లప్తత కనపరిచాడు. అదిచూసి అందరూ మొగ మొగాలు చూసుకున్నారు.

శాస్త్రి యాజులూ “కొంపతీసి యేదోకాస్తమాన్యంకోరేస్తారా యేమిటి శంకరప్పగారు” అంటూ అదుర్దా పడిపోయారు.

ఈధోరణి గుర్తించుకోలేక మహారాజు తనకేసి చూడగా, అప్పలనరసింహరాజు “విందాం మహాప్రభూ” అన్నాడు.

“మనవిచేసుకుంటున్నాను” అని శంకరప్ప, చూట అప్పల నరసింహరాజు కందించి, మహారాజుకేసి తిరిగాడు.

“నాయిష్టజ్జీడ చదరంగం. దానివల్లనే యేలినవారికి నాయెడల ఆదరభావంకలిగింది”

“చిత్రం” అన్నాడు మహారాజు.

“కనక నా కోరిక కూడా దానికి సంబంధంగానే వుండడం వుచితం”

“సెలవిప్పించండి”

“చదరంగానికి అరవైనాలుగు గదులు. మొదట; మొదటి గదిలో వొక వడ్లగింజ వుంపించండి. తరువాత, రెండోగదిలో

రెండు, మూడోగదిలో నాలుగు, నాలుగోగదిలో యెనిమిది—
యిలాగ వెళ్ళినకొద్దీ రెట్టింపు చేయిస్తూ నాకు వడ్లగింజలు దయ
చేయించండి మహాప్రభూ!”

ఇలాఅని శంకరప్ప వొక్క ఊణకాలం మహారాజుకేసి
చూశాడు. తరవాత సన్నిహితులకేసి చూశాడు. చివరికి సభఅంతా
కలయచూశాడు.

కాని, వొక్కరూ తనమాట బోధపరచుకున్నట్టు లేకపోగా
మందహాసంచేస్తూ, కనపడి కనపడనట్టొకమాటు తల వంకిండు
కున్నాడు.

శాస్త్రిగారు యాజులిగి కూడా అది బోధపడలేదు; కాని,
“యిందులోకూడా గొప్పచాతుర్యం వుంటుంది. వుండితీరుతుంది”

అనుకుని, యింతలో శంకరప్ప ధోరణి చూసి “ప్రైన్! ప్రైన్!”
అని వొకరూ “ఓహో! వుండకేమోయ్?” అని మరొకరూ తలలెగర
వేసుకుంటూ చూసుకున్నారు.

అప్పటిదాకా కమిలి, కమిలి, వుడికి, మాడిపోతూ వుండిన
దివాన్జీ “పుట్టెడుగింజలయితే పారబోస్తాను పట్టుకుపో” అనుకుని
శల కాయ విసిరేసుకున్నాడు.

ఉండుండి “వళ్ళీ మనం మధ్యాహ్నం కలుసుకుందాం”
అన్నాడు మహారాజు.

“చిత్తం చిత్తం” అన్నాడు శంకరప్ప.

ఇద్దరూ సింహాసనందిగారు.

సభఅంతా ఉబ్బెత్తుగా లేచింది.

అర్జులదగ్గర కళ్ళతో నెలపుపుచ్చుకుని మహారాజు వాస గృహ
నికి వెళ్ళిపోయాడు.

30

గద్దె దిగిదిగడంతోటే అప్పలనరసింహరాజూ, విజయరామరాజూ శంకరప్పని కాగిలించుకున్నారు.

కాశ్రీ యాజులూ పాదాభివందనం చేశారు.

ఇంతలో మూర్తి మొదలయినవారు వచ్చి ముట్టడించేశారు.

ఇక్కడ యిది యిలా జరుగుతూవుండగా, సేనాధిపతివచ్చి కనుసన్నచేసి, అప్పలనరసింహరాజుని యెడంగా తీసుకువెళ్ళాడు.

“చిత్తగించారా?”

“నెలవిప్పించండి”

“కాణేదారుకి దేవిడిమన్నా అయిపోయింది. పెద్దాపురంలో వుండడాని మూడూ నెలవులేదు”

“ఓ—క—టి”

“దీవానీవారి విషయం సందేహాన్నదంగా వుంది. కేవలమూ దేవిడిమన్నా కాకపోవచ్చుగాని—”

“రెండు పూర్తి చేయిస్తా రనుకున్నాను”

“కావా అనేనా తమ నిశ్చయమున్ను?”

“ఇంకా—మెల్లిగా—”

“నిజమే కాని—మనిషికి పరశ్రేయ స్పృహనం—”

“లేక మయినా వుంది టండి?”

“లేదు లేదు”

“ప్రత్యక్షతయ్య కనవరిచిన బులును రామగోవిందశర్మగారిని కూడా యిలాగే అగౌరవపరిచారు కాదుటండి ఈయన?”

“ఛ్చ్”

“గొట్టుకుక్కల రామభద్రరాజు మామయ్యగారు పూనుకుని

రాకపోతే అలివేటికి నివాణంలో ప్రవేశం కలిగివున్నటుండీ ఈయన? నృత్యం విషయంలో పెద్దాపురం రాజసభకి అది తెచ్చిన పేరు మరేరాజసభకి మరేసర్తకి తేగలిగిందండీ?”

“జూపకం వుంది”

“రామతీర్థం వైణికులు వరమశివశాస్త్రిగారు విసిగిపోయి ముందుకి సాగిపోడానిక్కారణం ఈయన కాదుటండీ? వారు బిక్కన పూలు దాటి వెళ్ళకపూర్వమే యేనుగు భీమరాజుగారు మహారాజులుంగారికి సంగతి విన్నవించి వుండకపోతే, అప్పుడు పెద్దాపురం సంస్థానానికెంత అప్రతిష్ఠ వచ్చి వుండేదండీ?”

“నిజమే”

“ఢిల్లీ అత్తరువర్తకుడు ఘోరల్లిఖాను, గులాబీ అత్తరుసీసా కోటగోడకి వేసి కొట్టడానికి క్కారణం ఈయన కాదుటండీ?”

“అవునవును”

“లాహోరువస్తాదు దళపతిసింగు, ఇంకెవరూ లేరూ?” అంటూ కాలుదువ్వి తోడ చరిచి మీసంమీద చెయ్యివేసుకున్నప్పుడు, యీరంకి వీరాధానులుగారు జబ్బచరిచి నిలవకపోతే, పెద్దాపురం రాజ్యం నామరూపాలు నిలిచి వుండునుటండీ? నల్లపరాజు వెంకటపతిరాజు దద్దయ్యగారు అడ్డుకున్నారు కనక సరిపోయింది. కాని, అవధానులుగారిని ఈయన కోటలో అడుగుపెట్టకుండా చెయ్యాలని చూశారు కాదుటండీ?”

“యథార్థమే”

“అప్పుడేదా? ఇప్పుడేదా? ముందేనా ఈయన బుద్ధి వక్రించుకుండా వుంటుందని హామీవుందా? అయినా మహారాజులుంగారింకా ప్రాపికపట్టడం బాగుందా?”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“తమరు నెలవిప్పించింది యేదీ కాదనను. ఈయన్ని సమర్థిం చాలేను; కాని, లెక్కలో వున్న ప్రావీణ్యమూ, వమూళ్ళలో వున్న శ్రద్ధా ఈయన్ని కాపాడుతున్నాయి. అయితే, కళ్ళలన్నా, విద్యలన్నా మహారాజులుంగారు చెవికోసుకు నేటప్పుడు అవిషయాలలో ఈయన కలగచేసుకోకుండా వుంటే బాగుండిపోవును”

“మహారాజ్జొక్కమాటు గట్టిగా మందలిస్తే”

“తమ కాసందేహం అక్కర్లేదు. ఇవాళ మహారాజు వీరభద్రావతారం తాల్చేవారు”

“నిజంగా?” అని కనుబొమ్మ లెగరవేసుకుంటూ, తల వూపుతూ అడిగాడు అవ్వలనరసింహరాజు. మహారాజు, దివాన్జీయెడల ప్రాతికూల్యం చూపించ లేడని అతని నమ్మకం. అంచేత యిది విశేటప్పటి కతనికి చాలా ఆశ్చర్యం కలిగింది.

“ఆవుగ్రూపం చూసి నేనే జంకిపోయాను”

“జవా బేమయినా—”

“కిమన్నానీ. అసలు కన్నెత్తి చూడగలిగితేనా?”

“అలా గేం?”

“ఈజన్మలో పోదు దివాన్జీగారికి ఆ వుడుటు”

“తమ కలా తోచింది”

“తోచడ మేమిటి, మరొక రయితే యీ పాటికి వుద్యోగం వదలుకుని—”

“అంతపని కాదు లెండి ఈయనవల్ల”

“జమే. కాని, కొన్నాళ్ళుపాటు మొగం చూపించలేరు”

“ఓతే, యిందుకే సంతోషిద్దాం ఇప్పటికి”

ఇంతలో చల్లా జగ్గప్ప వచ్చి పిలవగా నేనాధిపతి “ నెలవు

అంటూ లోపలికి వెళ్ళిపోయాడు. అప్పలనరసింహరాజు శంకరప్ప దగ్గరికి బయలు దేరాడు.

39

అప్పటికి చాము పొద్దుంది.

పెద్దాపురప్పట్నం అంతా కోటలో వుంది.

కోట అంతా నభా భవనంలో వుంది.

నభ అంతటా అక్షి సరస్వతీ లాస్యం చేస్తున్నారు.

ఒకవిధంగా, క్షణాలు యుగాలూ, మరోవిధంగా యుగాలు క్షణాలూ అయిపోతున్నాయి.

సముద్రతీరాన లాగ, ఒకవేపున తరంగకల్లోలమూ వినబడు తోంది. మరోవేపున గాంభీర్యమూ విరాజమానం అవుతోంది.

ఈస్థితిలో, సభలో వున్నవారి కందరికీ యెవరికి వారికే మనస్సు గుబగుబలాడిపోయింది.

ఉత్తరక్షణంలో చల్లా జగ్గప్ప ద్వారంలో అడుగు పెట్టాడు.

అతగాణ్ణి చూసి చోపుదారులు బరాబరులు చేశారు.

ఆ సందట్లో వేత్రహస్తలు ప్రవేశించారు.

ఉప్పాడ జరీపస్త్రాలూ, కాశ్మీర దుశ్శాలువులూ, సింహతలాటం మురుగులూ, భుజబందులూ, కెంపుల కంఠమాలా, మకరకుండ లాలూ, బరగారపు గోవతాడూ, రవ్వల పుంగరాలూ ధరించి, నడికట్టన కందనోలి కటారితో, అపరమన్నధు డయిపోయిన తండ్రి-
రాల శంకరప్ప చెయ్యి పట్టుకుని, రెండుచక్క-లా గుబ్బెతలు విం జామరలు వీస్తుండగా, శ్వేతచ్ఛత్రం వహించి మరొకతే అడుగుల్లో అడుగులు వేసుకుంటూ అనునరిస్తూ వుండగా, వాళ్ళ జెనక. సాక్షాత్తూ శ్రీమన్నారాయణమూర్తిలాగ భాసిస్తూ మహారాజు విజయించేశాడు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

వెంటనే సభ్యులందరూ వుబ్బెత్తుగా లేచి నుంచున్నారు.

ఈ అడావుడిలో, దంతపుబలమూ, దంతప్పించేసిన చదరంగం బల్లా పట్టుకుని విరిబోటీ, రత్నఖచితమైన చంద్రహాసం పట్టుకుని రంగనాయికా వచ్చారు.

తరవాత, షరాబు ఆనుచరిస్తూ వుండగా, సేనాధిపతి వచ్చాడు అప్పటి కప్పుడే మహారాజు శంకరప్పతో సింహాసనం అలంకరించాడు.

ఆసన్నివేశం, సూర్యచంద్రు లిద్దరూ ఒక్కమాటే — ఒక్కచోటే వుదయించిన ట్టుంది.

సభ అంతటా ఒక విలక్షణతేజస్సావరించినట్టు అయింది.

దాంతో, సోత్సాహాలై సభ్యులందరూ కూచోగా, వుద్రిక్తులై వందిమాగధు లొక్క గడియనేపు కైవారాలు చేసి పోసరిల్లారు.

* * *

“ఏమి లెక్క తేలిందా?” అని అడిగాడు మహారాజు.

“చిత్తం, తేలింది మహాప్రభూ! అయితే, వారి కోరిక తీర్చాలంటే పెద్దాపురం రాజ్యంలోనే కాదు, త్రిలింగదేశం అంతటా వరాసగా నూరుసంవత్సరాలు పండిన ధాన్యం అయినా చాలదు” అంటూ షరాబు కాగితం మహారాజు కందించాడు.

“అయ్యో!” అని చకితుడైపోయాడు మహారాజు.

శంకరప్ప యేమీ యెరగనట్టు చల్లగా మొగం వంచుకున్నాడు. విజయరామరాజు “నేను మనవి చేసికున్నాను కామా?” అన్నట్టు అప్పల నరసింహరాజుకేసి చూశాడు.

శాస్త్రి యాజులూ విజయగర్వం ప్రకటించు కున్నారు.

తరవాత, వైక్క ఊణం ఆలోచించి మహారాజు జండుకున్నాడు.

“శంకరప్పగారూ!”

“చిత్తం మహాప్రభూ!”

“వడ్డగింజలతో కూడా నన్నొడించేశారు తమరు”

“తమ రంతమాట నెలవిప్పించడం—”

“ఇదేమంత మాటా? ఆటలో తమ రెంతవారో, మాటలో అయినా నే నంతవాణ్ణి కాలేకపోయాను. అయితే, వత్సవాయి వారిలో నేటివరకూ అడితప్పినవారు లేరు; కనక తమరు కోరిన ధాన్యానికిబదులుమారాజ్యమేసమర్పించుకుంటున్నానున్నీకరించండి”

ఇది విని, సభ్యులు స్తబ్ధులయిపోయారు.

“ధర్మమా జగత్ప్రభూ?” అంటూ మోడుప్పకేలితో నమ్రుడై నాడు శంకరప్ప.

“ఏమీ, యెందుకు కాదు?”

“నేను పుట్టినవూరే తూర్పు పడమరా యెరగనే, నా సంసారం నిర్వహించుకోడమే నాకు చేతకాదే, నే నీ విశాలరాజ్యం యేమి చేసుకోనూ?”

“తమ రది యేమయినా చేసుకోండి. నేను మాట అనేశాను. అది జరిగితీరవలసిందే”

“మమ్మేలినవారి మాట వరహాలమూటే. అది చెలామణి అయి పోవలసిందే. అయితే, తమరు చెల్లించవలసింది నాకు దయచేసిన మాటే గాని మరోమాట కాదు మహాప్రభూ!”

“నేను మాట మార్చలేదే?”

“మార్పించారు జగత్ప్రభూ!”

ఉలిక్కిపడి “నిజమా?” అన్నట్టు అప్పలనరసింహరాజుకేసి చూశాడు వహారాజు.

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

“అవు” నన్నట్టు మొదట మహారాజుకి మందహాసం అందించి, అప్పలనరసింహరాజు, తరవాత శంకరప్పకేసి చూసి “సెలవిప్పించండి” అన్నాడు.

“జగత్ప్రభువులు నాకు వాగ్దానం చేసింది రాజ్యంలో వుండు కున్నది యేదయినా సరే అనే కాని, రాజ్యానికి రాజ్యమే కాదు” అని శంకరప్ప అప్పలనరసింహరాజుతో అన్నాడు.

అది విని మహారాజు విభ్రాంతుడైనాడు.

“అదీ సంగతి. శంకరప్పగారు సర్వతోముఖ ప్రజ్ఞావంతులు. ఇక వారి దగ్గర చాతుర్యానికీ, జౌచిత్యానికీ కొదవ యేలా వుంటుందీ?” అని మహారాజుతో విన్నవించి, అప్పలనరసింహరాజు, శంకరప్పని చూసి “కనక తమ వాంఛితార్థం యేమిటో సెలవిప్పించండి” అన్నాడు.

వెంటనే శంకరప్ప “ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబం సుఖంగా జీవించడానికి చాలినంత వృత్తి దయచేయిస్తే నాకదే మహామేనువు జగత్ప్రభూ!” అన్నాడు.

ఇది విని, రాజబంధువులూ రాజపురుషులూ లేరుకున్నారు.

అప్పలనరసింహరాజు, విజయరామరాజు అది కూడా గుర్తించి చకితులైనారు.

సభ్యులందరూ ఒక చివరినుంచి మరొకచివరికి విసరబడ్డటయి పోయారు.

ముఖ్యంగా శాస్త్రి యాజులూ నిరుత్సాహ పడిపోయారు.

మహారాజు సభ అంతా కలయచూశాడు. అందరి యింగితమూ గుర్తించాడు.

శంకరప్ప వేసిన యెత్తుకూడా గమనించి “శంకరప్పగారూ!” అంటూ మెల్లిగా అందుకున్నాడు.

“నేను అనేక కళలలోనూ, అనేక శాస్త్రాలలోనూ ఆరితేరిన అనేకమందిని సందర్శించి, వారి వైమనశ్శం గ్రహించి అనందించి వున్నాను; కాని, తమలాగ నాకు పారవశ్యం కలిగించినవారు లేరు. తమ వైమనశ్శం సర్వగోముఖం గా వుండి. తమ సాన్నిధ్యం నా కనేకవిధాల పుత్రేజనం కలిగిస్తోంది”

శంకరప్ప నమ్రుడైనాడు.

“మరి ప్రకృతం. ఒకవనివా డొక సంవత్సరం కిందట యీ బలమూ, యీబల్ల తయారుచేసుకుని వచ్చాడు. ఇంతటి పనివాడి తనం నే నిదివర కెప్పుడూ చూడలేదు. యోచించగా, యిది తమ కోసమే నిర్దేశించబడ్డవా అనిపిస్తోంది, కనక తమ రివి పువయోగించండి”

శంకరప్ప అవి అందుకుని, కళ్ళకద్దుకున్నాడు.

“మరిన్నీ, చదరంగం బుద్ధిబలానికి సంబంధించినదే అయినా, అందులో యుద్ధతంత్రం అంతా నిగూఢంగా వుంది. అ అటలో నిపుణు లైనవారు సేనాధిపత్యాని కద్దులు. సేనాధిపతికి చంద్రహాసం ప్రధానవస్తువు కనకనూ, నల్లచెరువు దగ్గర పండిలి పాడిచినప్పుడు తమగు కనకరచిన ధైర్యసాహసాలూ, శూరత్వమూ తమ అర్హతను వెల్లడించాయి కనకనూ, తమరు యీ చంద్రహాసం కూడా వినియోగించండి”

శంకరప్ప అదికూడా అందుకుని కళ్ళకద్దు కున్నాడు.

తరవాత ప్రెక్కత్తణం పూరుకుని “శంకరప్పగారూ!” అని సంబోధించాడు మహారాజు.

“చిత్తం మహాప్రభూ!”

“తమ కోరిక తీర్చలేకపోయాను”

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ చిన్నకథలు

“తమ రలా నెలవిప్పించవద్దు. నేను వడ్లగింజల. కోరిక పుప సంహరించుకున్నాను మహాప్రభూ. వృత్తిమాత్రమే—”

“అదెంత పెద్దదో యిదంత చిన్నది. రెండూ నాశక్తికి అతీతాలే. కాగా, నేను తమ కోరిక తీర్చలేకపోవడమే మిగిలింది. ఇక మధ్యమార్గం తొక్కక తప్పదు. మారాజ్యంలో “కుని” అని వొకగ్రామం వుండడమూ, ఇలాంటి వైషమ్యం యేర్పడ్డప్పుడు, మహామహులనుకూడా వొడ్డెక్కించడానికి, దాన్ని పురస్కరించుకుని చైత్ర ధర్మసూత్రం యేర్పడి వుండడమూ తమరు వినే వుంటారు. దాన్నిపట్టి, తమరు మొదట కోరిన వడ్లగింజలూ కాక, తరవాత కోరిన వృత్తి కాక, నేను, తమకి సర్వలక్షణసంపన్న మైన చైత్ర సర్వాగ్రహారం సమర్పించుకుంటున్నాను”

శంకరప్ప, మొదట నమ్రుడై అంజలిబంధంతో ఆమాట అందుకుని, తరవాత “ఏలినవారి నిర్ణయం, మహాదార్యలక్ష్యంగానే కాక శాస్త్రసమ్మతంగా కూడా వుంది. ఏమంటే? శ్మశ్రియకుమారుడికి విశాలసామ్రాజ్యం యెలాంటిదో, బ్రాహ్మణకుమారుడికి సర్వాగ్రహారం అలాంటిది. కనక మహాప్రసాదం మహాప్రభూ!” అంటూ చాలా ఆనందించాడు.

దీనిమీద అప్పలనరసింహరా జేదో అందా మని లేవబోతూ వుండగా, మహారాజు ఇంగితం కనిపెట్టి, పరామి లేచి నుంచున్నాడు.

“ఏలినవారు, శంకరప్పగారికి అందోళికాది పరివారం యేర్పాటు చేయించారు. వారికోసం మన పట్నంలో వొక దివ్యభవంతి కూడా నిర్దేశించి సర్వసిద్ధంగా వుంపించారు.

నభ పుత్రాహతరంగితం అయిపోయింది.

“మరిన్ని, ఏలినవారికి, శంకరప్పగారి దర్శనం కావడానికి

హేతుభూతురాలు పెద్దమ్మగారు. కనక, ఆమెకి, నూటపదహారు రూపాయల బహుమానమూ, సాలీనా నాలుగుచుక్కలు పుట్ల భార్యం బరహమా యేర్పాటుయింది”

ఆవి విని “ధన్యుణ్ణి, ధన్యుణ్ణి” అంటూ చేతులు యోగరచేసు కుంటూ పుచ్చెన్యకంతో పలికాడు శంకరప్ప.

“పెద్దమ్మగారి ద్వారా చేర్చబడిన హేతువు కార్యమనం తాల్చడానికి సాధనభూతులు కొంపెల్ల రామశాస్త్రిగారూ, చిలు కూరి వెంకప్ప యాజులుగారూనూ. కనక, వారి కిద్దరికీ చెరొక నూటపదహారు రూపాయలూ బహుమానించారు వీరిననారు”

శాస్త్రి యాజులూ లేచి, నమ్రు లైనారు.

శంకరప్ప వారకేసి తిరిగి మోస్తుకేలిగో నమ్రు డైనాడు.

మహారాజు శంకరప్పచేసి చూశాడు.

వెంటనే శంకరప్ప “ఒక్కమనవి” అన్నాడు.

“నెల విప్పించండి”

“ఈనా అభ్యుదయానికి శ్రీవాట్ల అప్పలనరసింహరాజు బహద్దరు వారూ, శ్రీ భీమవరపుకోట నాన్నగారూ—”

మాట సగంనో అందుకుని, మహారాజు “మేమే వారూ, వారే మేమూనూ. ఇంకా వారి యేర్పాటే, తమ పుద్దేశం యికా యేమిటి?” అని అడిగాడు.

“అంతే అంతే, మరేమీ లేదు మహాప్రభూ! శంకరప్ప సర్వాం గీణంగా సత్కరించబడ్డాడు “జగత్ప్రభూ!” అని, శంకరప్ప, మాటిమాటికీ వారి అంజలిబంధంతో నిర్రేకిస్తూ చుట్టిపెల్లాడి లాగ ఆనందపారవశ్యం అనుభవించి, ఒక్క గడియనేపు నిరర్థకవాగ్ధా

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి చిన్నకథలు

టితో తన ప్రస్తావనాకార్యం కూడా చూపించి, ఆందర్భీ సంతోష విహ్వలనగు చేశాడు.

33

శంకరప్ప అలా పూగుళ్ళన్నాడు.

అంతే.

వెంటనే సమ్మోహనాస్త్రంయొక్క పుంఖధ్వని బాగ యిలా పుపాంగం విసవచ్చింది.

దా న్నుజ్జీవింపచేస్తూ మద్దెలగాడు చాటువేశాడు.

ఆ యవధానంగానే తాళాలు గర్జించాయి.

కన్నుమూసి తెరిచాటప్పటికి, యిగిరివచ్చి, అలివేటి, “సా” అంటూ పతాకవాస్తవో నృత్యం ప్రారంభించింది. సభ్యులలో, అలివేటి నృత్యం అనేకమాట్లు చూసిన్నీ, వోహో అవి ప్రశంసించిన్నీ తృప్తి యెరగనివారు కొందరు.

“నాటికి వచ్చి నేడు” అంటూ చారెడేసి కళ్ళు చేసుకున్నవారు కొందరు.

“అది మన కళ్ళబడుతుందా?” అని తపస్సు చేస్తున్నవారు కొందరు.

మొత్తానికి వారందరూ కళ్ళప్పగించి పూరుసున్నారు.

అంతటితో పూరుకోక “చెల్లాయి యివాళ వొళ్ళు మరిచిపోతుంది” అనుకున్నాడు శాస్త్రి.

“అగ్రహారీకు లైన శంకరప్పగారి వైభవాలకు మొదలు” అనుకున్నాడు యాజులు.

